

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פנימי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = טרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 ויקרא אחרי מות טז,א

ויקרא אחרי מות טז,א:

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן

בְּקִרְבָּתָם לְפָנָיו וַיִּמָּתוּ:

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, או כעין בנין אב ללמד כמובא ב-

תורה תמימה (א) אַחֲרֵי מוֹת וגו' – תניא, למה הוא מזכיר מיתתן ביום הכפורים, ללמדך שכשם שיום הכפורים מכפר על ישראל כן

מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל (א) **[ירושלמי יומא פ"א ה"א]:**

תורה תמימה הערה (א) לא נתבאר ערך הענין שמיתת צדיקים מכפר ומה טעם בדבר. ונראה ע"פ מ"ש בפרד"א פ' י"ז בענין מיתת

שאלו דכתיב ביה (ש"ב כ"א) ויקברו את עצמות שאול ויעתר אלהים לארץ אחרי כן, וז"ל, כיון שראה הקב"ה שגמלו לו חסד [שצמו

ובכו וספדו לו, כמבואר בפסוק] מיד נתמלא רחמים, שנאמר ויעתר אלהים לארץ וכו', ע"כ. מבואר מזה שלא המיתה בעצמה מכפרת

אלא הכבוד והאבל שנוהגין במיתת צדיקים, דכבוד זה הוא כבוד ה':

בעל הטורים (טז,א) ויאמר ה' אל משה, והלא כבר נאמר (א,טז) 'וידבר' ; אלא הדיבור הראשון לומר לו מעשה פרה שגם היא צריכה

פרישה ז' ימים קודם, זה כעין דבר החוזר וקורה ומתאים לנוכחות פעמיים זקף בין שני קיסרים באותו חלק של הפסוק.

אחרי מות שני, ר"ת בגימטריא פרה אדומה,

טט – אחרי מות שני- גי' ר"ת עולה 341, פרה"ה אדומה"ה גי' עולה 341

ספרא אח"מ פרשה א (א) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן מה תלמוד לומר לפי שנאמר ויקחו שני בני אהרן נדב

ואביהוא איש מתחתו / מחתתו, (חלוקה לסעיפים ע"י טט)

(א) בְּנֵי אֶהֱרֹן לא נטלו עצה מאהרן, (ב) נדב ואביהוא לא נטלו עצה משה, (ג ו-ד) איש מחתתו איש איש מעצמו עשו, לא נטלו

עצה זה מזה

אפשר כי **וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה** – זקף-קטן בתפקיד של שתיים **אַחֲרֵי מוֹת** – זקף-קטן בתפקיד של שתיים, שתי פעמים שתיים שהן

ארבע סיבות שתיים שלא נטלו עצה מאהרן ומשה, ושתיים שלא נטלו עצה זה מזה ללמד

מנין שכשם שעבירת שניהם שוה כך מיתת שניהם שוה תלמוד לומר **אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן**.

בתורה תמימה לומד זאת מיתור מילת שני **תורה תמימה הערה (ב)** עבירת שניהם בודאי היתה שוה שהורו הלכה בפני משה

כמבואר בפ' שמיני, ודריש שגם מיתת שניהם היתה שוה בערך ובזמן, ויליף מיתור לשון שני, דהא ידוע הוא ששנים מתו, ומבואר

לפנינו בכ"מ דהיכי דבא המספר שני במקום שא"צ לגופיה בא להורות על השתוותם, כמש"כ לעיל בפ' מצורע בפ' שתי צפרים

חיות ובסמוך בענין שני שעירי יוהכ"פ, יעו"ש:

ספרא אח"מ פרשה א (ב) בְּקִרְבָּתָם לְפָנָיו וַיִּמָּתוּ, רבי יוסי הגלילי אומר על הקריבה מתו ולא מתו על ההקריבה, רבי עקיבה

אומר כתוב אחד אומר בקרבתם לפני ה' וימותו, וכתוב אחד אומר ויקריבו לפני ה' אש זרה, הכריע בהקריבם אש זרה לפני ה' הוי על

הקריבה מתו, ולא מתו על ההקריבה, ר' אלעזר בן עזריה אומר כדוי קרבה לעצמה וכדוי קריבה לעצמה.

בְּקִרְבָּתָם לְפָנָיו – מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות אפשר כמאמר ר' אלעזר בן עזריה אומר כדוי קרבה לעצמה וכדוי קריבה

לעצמה.

וַיִּמָּתוּ – סלוק, מגביל, מיתתם הייתה מפני **בְּקִרְבָּתָם לְפָנָיו** ולא מסיבה אחרת ואפשר כי לכן הירושלמי יומא פ"א ה"א לומד מהם

מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל

ויקרא אחרי מות טז,ב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ

וְאֵל-יִבְא כְּכֹל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת

אֶל-פְּנֵי הַפָּתַח אֲשֶׁר-עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת בִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכֹּהֲנֹת:

לימוד המתחיל מ- **תורה שלמה (כא) אבות דרבי נתן פ"ב ה"ג** אבל מסיק מאדר"נ מסקנה נוספת. **וַיֹּאמֶר ה'** – קדמא ואולא **אֶל-מֹשֶׁה** –

רביע, כעין כלל מלמד על ארבעה דברים שעשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום. ובכולם עשוי היה להיות גם מאמר מפי הגבורה

שמשמעו היה שכיון שעלה בדעתו של משה לעשות דבר מסוים אז היה גם מאמר מפי הגבורה שצווהו כן.

(א) לפני מתן תורה המקום צווהו על שני ימי פרישה ומשה הוסיף לבני ישראל יום שלישי לפרישה מאשה ונמצאו מקבלין תורה בטהרה.

(ב) משה עצמו מדעתו פירש מן האשה והסכימה דעתו לדעת המקום. ורבי יהודה בן בתירא אומר שנאמר לו מפי הגבורה לפרוש ועל כך

פירש מאורי אור ע"פ תוס' בשבת פז,א כי משה נתן דעתו לפרוש מן האשה ולכן נאמר לו מפי הגבורה לפרוש מן האשה ושפיר שייך

למימר והסכימה דעתו לדעת המקום.

(ג) ושבר את הלוחות והסכימה דעתו לדעת המקום. ורבי יהודה בן בתירא ועוד תנאים אומרים שנאמר לו מפי הגבורה לשבור, ומתריץ

מאורי אור כי בשבת פז,א דרשו מאותם נימוקים שמרע"ה עשה מדעתו וכן יוצא ע"פ נוסח הגר"א.

(ד) פירש מאהל מועד והסכימה דעתו לדעת המקום. והמקור לכך במקרא (**ויקרא אח"מ טז,ב**) **וְאֵל-יִבְא כְּכֹל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ** אמר ומה

אהרן אחי שמשוח בשמן המשחה ומרובה בגדים ומשתמש בהם בקדושה, אמר לו הקב"ה **דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל-יִבְא כְּכֹל-עַת**

אֶל-הַקֹּדֶשׁ אני שאני מזומן לכך על אחת כמה וכמה שאפרוש מאהל מועד. פירש מאהל מועד והסכימה דעתו לדעת המקום.

ספרא אח"מ פרשה א (ו) אַחִיךָ באל יבוא, ואין משה בכל יבוא, או **אַחִיךָ** בכל יבוא ואין הבנים בלא יבוא, אמר רבי אלעזר ודין הוא

ומה אם שנצטוו לבוא נצטוו שלא לבוא, מי שלא נצטוו לבוא אינו דין שנצטוו שלא לבוא, תמימים ויכיתו שנצטוו לבוא אל אהל

מועד ונצטוו לבוא שלא שתויי יין ושכר. (ז) אבל בעלי מומים שלא נצטוו לבוא לא נצטוו לבוא שלא שתויי יין (אבל) [אף] כאן

המצוה נצטוו תלמוד לומר **דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן** שאין תלמוד לומר **אַחִיךָ** ומה תלמוד **אַחִיךָ** לרבות את הבנים.

ב"ה טוב טעם ודעת ומדני (טסוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו-1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דַּבְרֵי אֱלֹהִים אֶתְּחִיל – זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין כנדרש בתו"כ ומה תלמוד אֶתְּחִיל לרבות את הבניים. הוספה מאהרן אחיך עליו אלו בניו ומצאנו בניו שנקראים אחים (בראשית ויצא לאנד) **וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָר וַיִּקְרָא לְאָחֵיו לְאֶכְלֵל־לָחֶם וַיֹּאבְדוּ לָחֶם וַיִּלְגְּנוּ בְּהָר**:

וְאֵל-יָבֹא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת – מהפך פשטא זקף-קטן טפחא אתנח שתי דרשות ע"פ **ת"כ (ח) וְאֵל-יָבֹא בְּכָל-עֵת**. זה יום הכיפורים. **אֶל-הַקֹּדֶשׁ** לרבות שאר ימות השנה. (א) שלא יבוא כ"ג אל קה"ק בכל ימות השנה (לפי בבלי מנחות לצורך עבודה ובדרך כניסה עם הפנים מערבה) (ב) ע"פ **אור חיים וְאֵל-יָבֹא בְּכָל-עֵת**, **אֵז יזכה לבא בעת** היא אשר אנכי מצוין, **ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת אפילו בעת הרשיעין**, ודקדק לומר **בְּכָל-עֵת**, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנסו אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ע"פ **בבלי מנחות כזב**, אפשר כי **ויקרא אח"מ טזב**: **דַּבְרֵי אֱלֹהִים אֶתְּחִיל** – זרקא מונח סגול אפשר כי מרמז גם לתוספת דרכי כניסה אל קדש הקדשים לצורך כלשהו שאינו בגדר כניסה אל-פני הכפרת. רבי יהודה אומר: כל היכל כולו ו- **מִבֵּית לַפָּרֹכֶת** - בארבעים, ו- **אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת** - במיתה. ובהמשך הגמרא רבי יהודה מבהיר כי בארבעים זה באזהרה **אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת** דכתב רחמנא למה לי? ש"מ: **אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת** במיתה, **מִבֵּית לַפָּרֹכֶת** באזהרה. – אתנח, מגביל אין מלקות ארבעים ללא אזהרה אבל אין בכניסה לאזור זה מיתה

ורבנן? ה"נ דלא צריך, והאי דכתב רחמנא **אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת**, למעוטי דרך משופש, כניסה באופן כללי עם הפנים למערב ולא דווקא מול הכפרת היא במיתה, אבל כניסה עם צידוד הפנים לצפון או לדרום או למזרח אינה במיתה וזה על בסיס בנין האב הזה שלמד תנא דבי ר"א בן יעקב: **אל פני הכפרת קדמה - זה בנה אב**, כל מקום שנאמר **פני** - אינו אלא פני קדים. מפסוק (**ויקרא אח"מ טזד**) **על פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת קְדָמָה** וגם שינה ממלת "על" למלת "אל"

ורבי יהודה? (אבל רבי יהודה למד מ- (**ויקרא אח"מ טזב**), לימא קרא **פני**, מאי **אל**? ש"מ **אל דוקא**, כלומר דווקא כניסה עם הפנים למערב ודווקא מול פני הכפרת שעל ארון העדות למזרח היא במיתה. אבל כל כניסה אחרת לצורך אינו במיתה. ואפשר כי **אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת** – קדמא אזלא מלמד על בנין אב כי אחריו **אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת בִּי בַעֲנֵן** פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, על דרך כניסה **בִּי** – יתיב, בתפקיד דווקא כך, כניסה עם הפנים מערבה מול הכפרת שעל הארון.

בנין אב זה ממלמד על הזיות דם פרה אדומה. לשיטת רבנן מתוך הביטוי של מלת אל חוזרת הגמרא ל"אל" נכח פני אהל מועד בהזאת דם פרה אדומה - רבנן "אל" לא דווקא במדויק רק בכיוון כללי מערבה מול ההיכל ובכך יצא, כמו כל כניסה עם פנים מערבה במיתה, ואילו לרבי יהודה יהיה מוכרח להסביר **וְהָיָה אֶל-נֶכַח** דווקא בהזאת מדויקות יצא, ואחרת לא יצא.

רש"י עה"ת בִּי בַעֲנֵן אֶרְאֶה עַל-הַכֹּפֶרֶת: כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא זהו פשוטו, ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת ביה"כ: **שפת"ח** ולפירושו רבותינו משמש כי **דהכא בלשון אלא**, כלומר "אל יבא אל הקדש אלא בענן הקטרת ביה"כ כי עשן הקטרת דומה לענן ולאפוקי פירושו **עמוד הענן** דלעיל שפירושו שהשכינה שורה בו **רמב"ן** ... וזה טעם, **בִּי בַעֲנֵן אֶרְאֶה עַל-הַכֹּפֶרֶת**: שלא יכנס רק בקטרת שיעלה עננו שם, כמו שאמר (**בפסוק יב**), וכסה ענן הקטרת את הכפרת: **בִּי בַעֲנֵן** - יתיב - דווקא כך, **תן הקטרת על הגחלים** דווקא בקדש הקדשים ואז יהיה גלוי ה' בענן כמו בסיני (הנני בא אליך בעב הענן – זרקא סגול) ובמשכן.

ויקרא אחרי מות טזג: **בְּנֵאת יָבֹא אֶתְּחִיל אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן-בְּקָר לְחִטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה**: **בְּנֵאת** - תביר ממעט בתדירות הביאה אל הקדש גם עם קטרת וקרבות מתאימים כפי **רש"י** - **ואף זו לא בכל עת** כי אם ביה"כ כמו שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי בעשור לחדש. ועוד דרך למעט כפי **תורה תמימה אֶל-הַקֹּדֶשׁ** - לרבות קודש שאין בו ארון וכפורת⁶⁸ [תו"כ]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **תנח"ך** – סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.2 ויקרא אחרי מות טז,א

ויקרא אח"מ טז,ב:

ויאמר ה' אל-משה דבר אל-אחיו אהרן

ואל-יבא בכל-עת אל-הקדש מבית לפרכת אל-פני הכפרת אשר על-הארן ולא ימות פי בעין אראה על-הכפרת:

ויקרא אח"מ טז,ג:

ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה' וכסהו ענן הקטרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות:

פי בעין אראה על-הכפרת: – יתיב זקף-קטן טפחא סלוק

פי יתיב מורה על דווקא כך, אראה טפחא ללא מרכא, רבוי או התפשטות גלוי או השפעת הטפחא אל הכתוב לפניו ללא הגבלה.

לרבנן היה מקום לפרש (וי' אח"מ טז,ב) פי בעין אראה על-הכפרת, שמשמעו שיבוא עם ענן הקטרת אל קדש הקדשים, אבל כיון שהתורה כתבה גם הפסוק (וי' אח"מ טז,ג) ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה' שיעלה עשן הקטרת לפני ה' ב קדש הקדשים, לכן אין ללמוד מפסוק (טז,ב) על מקום הדלקת הקטרת אלא דרשה אחרת ב- (יומא נג,א) מלמד שנותן בה מעלה עשן (נתינת עיקר) (שורש) מעלה עשן) בקטורת. ולהבדיל הכהן הצדוקי ב- בבלי יומא יט,ב התעלם ממשמעות פסוק (טז,ג) וממשמעות פסוק (טז,ב) שנדרש ממנו נתינת מעלה עשן בקטורת וסבר כי המלים לפני ה' (וי' אח"מ טז,ג) מתארות מקום בקדש ולא בקדש הקדשים כי למשל בטהרת מצורע ובסוטה הן מתארות עמידה בשער ניקנור בכניסה לעזרת ישראל, וזה שאמר. כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (וי' אח"מ טז,ב) פי בעין אראה על-הכפרת: ופעל ע"פ פשט הפסוק (טז,ב) על הדלקת הקטרת לפני הכניסה לקדש הקדשים.

בבלי יומא נג,א תנו רבנן: (וי' אח"מ טז,ג) ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה' - שלא יתקן מבחויז ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחויז ויכניס. מאי דרוש (מה דרשו הצדוקים)? (וי' אח"מ טז,ב) פי בעין אראה על-הכפרת: - מלמד שיתקן מבחויז ויכניס. אמרו להם חכמים: והלא כבר (נאמר) (טז,ג) ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה'. אם כן מה תלמוד לומר (טז,ב) פי בעין אראה על-הכפרת - מלמד שנותן בה מעלה עשן. ומניין שנותן בה מעלה עשן - שנאמר (טז,ג) וכסהו ענן הקטרת את-הכפרת. הא לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה - חייב מיתה. - ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית (אולי תסיק מסקנה אחרת שחייב מיתה על ביאה עם פריט חסר) ! - אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן - כגון ששגג בביאה (שגג - שכה שאסור וטעה וחשב שמותר לבוא עם פריט חסר), והזיד בהקטרה (נזכר ובכל זאת הביא במזיד קטורת ללא מעלה עשן). רב אשי אמר: אפילו תימא הזיד בזו ובזו (הזיד בביאה ריקנית (חסר פריט) והזיד בקטורת ללא מעלה עשן, חייב על ביאה ריקנית), כגון דעייל שתי הקטרות, אחת שלימה ואחת חסירה. אביאה לא מיחייב - דהא עייל ליה שלימה, אהקטרה מיחייב - דקא מקטר קטורת חסירה (הביא קטורת מושלמת והביא קטורת חסרת מעלה עשן, חייב על הקטרת החסרה).

רש"י תיפוק ליה - דאי נמי לא כתב הכא (לגבי מעלה עשן וכסה ענן הקטורת) (טז,ג) ולא ימות מיחייב מיתה אקטורת חסירה, דאשכח דעייל ביאה ריקנית שלא לצורך (היה חייב מיתה בגלל ביאה ריקנית), וכתוב (טז,ב) ואל-יבא בכל-עת ... ולא ימות (רש"י הביא מקור לאיסור ביאה ריקנית)

מלת דקא מכוונת ב-עין משפט אל רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה

חסר מן הקטרת אחד מסמניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנאמר (טז,ב) ולא ימות פי בעין אראה על-הכפרת, וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצוה, לפיכך אם שגג בביאה והזיד בקטרת, או שנכנס בקטרת שלימה עם החסירה חייב מיתה.

ו-לחם משנה הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה תמה על שהרמב"ם הביא מקור מקרא (טז,ב) ולא ימות כי בגמרא משמע דנפקא ליה הא מקרא ד- (טז,ג) וכסהו ענן הקטרת ... ולא ימות אבל קרא ד- (טז,ב) ואל-יבא בכל-עת אל-הקדש ... ולא ימות פי בעין וכו' הך לא איירי אלא בביאה ולא בחיסור סמניה וא"כ קשה על רבינו דהביא קרא ד- (טז,ב) ולא ימות פי בעין וכו' דאיתיה גבי ביאה גבי חיסור סמניה (שהרמב"ם הביאו לגבי שני דברים, ואילו מהגמרא משמע כי מדובר בדבר אחד – ביאה ריקנית)

ואפשר לתרץ רמב"ם (טז,ב) ולא ימות – מונח זקף-קטן, בתפקיד שתיים, רמב"ם מביא קרא זה ללמד כי מלת ימות עבור שתי עבירות: (א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן.

(הגמרא חוזרת שוב לענין מתן מעלה עשן בקטורת שקודם למדנו אותו באופן כללי ועתה לימוד בפרטים)

אמר מר: ומניין שנותן בה מעלה עשן - תלמוד לומר (טז,ג) וכסהו. קרא לקרא (שתי מקראות לדרשת החיוב שיהיה בקטורת מעלה עשן אחד ארוך לעיל ואחד במלה אחת וכסהו) ? - אמר רב יוסף, הכי קאמר: אין לי אלא עלה מעלה עשן (היית סבור שצריך רק עלים של מעלה עשן

מניין הידיעה כי צריך גם), עיקר (שורש) מעלה עשן מניין? תלמוד לומר (טז,ג) וכסהו (לרב יוסף המלה וכסהו מרבה את שורש מעלה עשן בקטורת). אמר ליה אביי: והא איפכא תניא, דתניא: נתן בה עיקר מעלה עשן (ההלכה הפשוטה שנותנים בקטורת שורש מעלה עשן, וזה כנראה נדרש מהקרא (וי' אח"מ טז,ב) פי בעין אראה על-הכפרת:), היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה. כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, שנאמר (יש"ד) והבית ימלא עשן. אלא אמר אביי: הכי קאמר, אין לי אלא עיקר

מעלה עשן, עלה מעלה עשן מניין? תלמוד לומר (טז,ג) וכסהו. (אביי לומד ממלה זאת על אפשרות להוסיף עלי מעלה עשן לקטורת)

רש"י מעלה עשן - שם עשב שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל. טט - טעם פסק במלת וכסהו מתאר היתמרות העשן זקוף כמקל והסתרת ארון העדות מעיני הכהן, אפשר שלכן מזה נדרש הצורך במעלה עשן.

והא איפכא תניא, שהשורש יפה מן העלין.

ענן הקטרת - מונח רביע מציייר כיווני התפשטות העשן אחד עד הקורה וארבעה כתלים בירידה ובהגיעם לרצפה נוצר הענן הששי על הרצפה, בלשון בבלי יומא נג,א כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפי רש"י ממשמש

בכותלים - כן דרך העשן כשאינו יכול לצאת כנגדו מתפשט למעלה תמיד עד שמתמלא חלל הבית למעלה מכותל לכותל, וכשאינו לו עוד מקום ממשמש ויורד אצל הכתלים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה; התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אנתון, סלקו – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא = טרחא – שני /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3 – רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחחא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ע"פ **זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה ובספרא דרב המנונא סבא כתיב...** (וי' אח"מ טז,ב) **בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרִית**, הענין משמעו ענין המכסה על כבוד השכינה (ענין השראת השכינה) והקרא **בִּי בְעֵינֵי** לא מציינ איך להיכנס לקה"ק (אחת המשמעויות של המלה **כי** היא **אלא** והצדוקי כנראה למד **אלא** בענין אראה שהכהן צריך להיכנס עם ענין וגו') והקרא לא מציינ איך להיכנס אלא נתינת טעם (**כי** במשמעות **הרי**) לנאמר **וְאֵל-יָבֵא בְּכָל-עַתָּה אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת** כי בפנים נמצא ענין השכינה ויש תנאים לזמן הכניסה וכיצד נכנסים.

ועל דרך זו, כי הענין הוא המכסה את כבוד השכינה, פירשו רבינו בחיי ואור החיים **וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה** – ע"פ רבינו בחיי באר כי לאחר שיבא שם בענין (עשן הקטורת) **ישמט הכבוד מן הענין** (ענין המכסה על השכינה) **יִהְיֶה מֵתָרָאָה עַל הַכַּפּוֹרֶת**, ו-**אור החיים** באר כי כבוד ה' מכוסה בענין כמו ב- (**שמות בשלח טז,ג**) **וַיֵּרָא כְבוֹד ה'**, (אבל בקדש הקדשים ביה"כ) הודיע כי לא בחינה זו לבד היא הנמצאת בפנים **אלא בחינה גדולה אור עליון**, כי גבוה מעל גבוה שומר, והוא אומר **אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרִית**

ויש לומר כי **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא כעין רבוי בלתי מוגבל מרמזת לגלוי גבוה מאד של כבוד ה' בחינת אור עליון. ומפני גלוי כל כך עליון **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות, כדרך לימוד **רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה** מהקרא (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרִית**, שתי מיתות כי מלת **יָמוּת** – זקא-קטן בתפקיד של שתיים עבור שתי עבירות: (א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן. ואין מיתות בלא אזהרה, לכן **אֲרָאָה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות

ע"פ **זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה ובספרא דרב המנונא סבא כתיב...** א"ר אבא מה בעא הכא (וי' אח"מ טז,ב) **בִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרִית**, וכתיב (וי' אח"מ טז,ב) **בִּזְנוֹת יָבֵא אֲהָרֹן**, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל (הכהן לא ראה השכינה כאשר נכנס לקה"ק), **אלא עננא הוה נחית** ... (כנפי הכרוכים שעל הכפורת היו סוגרים ופורסים כנפיהם ואומרים שירה) וקלהון הוה שמע כהנא במקדשא כדין (וכאשר הכהן שמע קול שירתם במקדש) שוי קטרת באתריה (היה נותן הקטורת במקומה על הגזילים ומעלה עשן) ואתכוון במה דאתכוון בגין דיתברך כלא (וכיוון מה שכיוון כדי שיתברך הכל). (וקלהון) וגדפי כרוביאי סלקין ונחתין וזמרי שירתא ((וקולותיהם) וכנפיהם עולים ויורדים בזמרי שירתם) ואפשר כי הטעם הפותח הקרא (וי' אח"מ טז,ג) **וַיִּתֵּן אֶת-הַקֶּטֶר עַל-הָאֵשׁ, וַיִּתֵּן** – דרגא, מתאר עלית וירידת כנפי הכרוכים בשירתם ולקולם הכהן מעלה עשן הקטורת.

ויקרא אח"מ טז,ג: וַיִּתֵּן אֶת-הַקֶּטֶר עַל-הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וַיִּכְסְהוּ עַנְן הַקֶּטֶר אֶת-הַכַּפְּרִית אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת: וַיִּתֵּן – הנותן הוא אהרן וענין הקטורת הראשון מתחיל בו, ולכן הוא ראש לשבעה עננים והששה האחרים כלולים בענין שהוא מעלה. **וַיִּתֵּן אֶת-הַקֶּטֶר עַל-הָאֵשׁ** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים, ע"פ פי' **הסולם רס"ב** כי בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.

רמז לשבעה עננים (א) **וַיִּכְסְהוּ עַנְן הַקֶּטֶר** – מונח לגרמיה (פסק) מונח רביעי, כעין מדה סדור שנחלק. בקריאה עם פסק רמז לענין הראשון הכולל את שאר ששה העננים, והפסק גם מרמז להיתמרות הקטורת כקורה כלפי מעלה וזה ענין אחד, בקריאה ללא פסק רמז לשאר ששה העננים, כיצד?

מונח רביעי בתפקיד של חמש, מונח לגרמיה עוד שניים, סה"כ שבעה עננים. **ענין הקטרת** – מונח רביעי מצויר כיווני התפשטות העשן, ענין אחד עולה עד הקורה, ענין אחד מתפשט תחת הקורה, ארבעה עננים ממשמשים ויורדים בארבעה כתלים, ובהגיעם לרצפה מתפשטים מעליה ונוצר הענין הששי על הרצפה, בלשון **בבלי יומא נגא**, כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפי' (ב) **זוהר ויקרא דף נט/א דכתיב (ישעיה ד,הו) וברא יי על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענין יומם ועשן**, [ה] **וַיִּבְרָא ה' עַל-כָּל-מְכוּוֹן הַר-צִיּוֹן וְעַל-מְקָרְאָהּ עַנְן וְיוֹמָם וְעֶשֶׂן וַיִּנְהַא אֵשׁ לְהִבָּה לְלִילָה כִּי עַל-כָּל-כְּבוֹד חַפָּה: [ו] וַסְּפֵה תְהִיָּה לְצַל-יוֹמָם מִחֶרֶב וּלְמַחֲסֵה וּלְמַסְתֹּר מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר: פ רש"י ... ושבע חופות יש כאן: ענין, עשן, נוגה, אש, להבה, חופת, שכינה.**

הגמרא דרשה את הלכות העלאת הקטורת, הזוהר דורש את התכלית של קיום המצוה כהלכתה ענין העלאת ענין הקטורת ע"י כהן גדול ביה"כ נדרש בוזהר בין היתר בפרשות אמר ואח"מ **זוהר ויקרא אמר (הסולם רס"ב)** בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.

ונקשר ידיעה זאת אל הנאמר ב- **זוהר כרך ג ויקרא אח"מ דף נח/ב - נט/א (הסולם מח - ג)**. בחינת החסד של אהרן שהוא ראש העננים, וכולל אותם מקיפה בענין הקטורת שלו את כנסת ישראל – היא המלכות, שבכניסת יום הכפורים היא בלי חסדים (ולכן) נמשכים ממנה דינים קשים עד כדי-מות. אהרן הכהן הגדול ואחריו בניו הכהנים הגדולים, מעלה את כנסת ישראל – היא המלכות על כל מדרגותיה, באמצעות ענין להתדבק בחסדים של הקב"ה והתקשרות זאת ממתקת הדינים (1) חשובה לפני הקב"ה, מכל הקרבנות והעולות. ואומרת כנסת ישראל (שהיא המלכות) **משכני אחרין נרוצה וגו'** (בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כולם שמחים, והדין אינו שורה אז בעולם), ועל דא כתיב (תהלים צו) **ישמחו השמים ותגל הארץ**, וכעין זה אפשר להבין מ- **שפת אמת וירא תרנו' ד"ה המכסה אני מאברהם** ... ומדת הדין צריכין רק להעלותה אל השורש ששם נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (כמו העלאת ענין הקטורת הישר) ... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל בעולם הזה חסד יבנה ... שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל דרגין (כששה העננים הממלאים את קה"ק בחסדים) כמובן למשכילים. **שפת אמת וירא תרנו' ד"ה המכסה אני מאברהם** ... כי מסר הקב"ה את יצחק תחת יד אברהם להיות מדת החסד גובר על מדת הדין. והנה לאברהם נאמר לך וכו' התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי מדת החסד צריך להתפשט ביותר ... ומדת הדין צריכין רק להעלותה אל השורש ששם נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (טט - לעולה על יצחק) ... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל בעולם הזה חסד יבנה ונשענין בזכות אברהם אבינו ע"ה וזה שכתוב כך חותמין שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל דרגין כמובן למשכילים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל פשטא; מרצא טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לסובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 ויקרא אחרי מות טז,א ויקרא אחרי מות טז,ב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת אֶל-פְּנֵי הַכַּפָּרֶת אֲשֶׁר-עַל-הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֵן אֶרְאֶה עַל-הַכַּפָּרֶת:

אור החיים וַיֹּאמֶר ה', טעם לשון אמירה, לצד שהאזהרה באה בתוקף, שאם יבוא ימות, כמו שדרש רבי אלעזר בן עזריה, לזה הודיעו כי אין זה אלא חיבה יתירה, כדרך הוואקא שמשתדל לזרז החולה לבל ימות, וכדמיון רבי אלעזר בן עזריה והוא מה שרמזו בלשון אמירה: או ירצה כי ה' גדל ורמס את משה שגם דיבור הנוגע לאהרן לבדו, לא דבר ה' עם אהרן, אלא אל משה, והוא אומר וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, על דרך וה' האמירך (דברים כו"ח) ותמצא שאמרו ז"ל (במדבר יד"ט) שאפילו במקום שאמר הכתוב וידבר ה' אל משה ואל אהרן הכוונה בו למשה שיאמר לאהרן, וזה לך האות שאפילו מצות אהרן לא נאמרה לאהרן, ואם היה ה' מדבר עם אהרן לא היה צריך לצוותו על ידי שליח:

בבלי עירובין נד,ב תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקן, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חזור. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקן, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקן. נמצאו ביד אהרן ארבעה, ביד בניו שלשה, וביד הזקנים שנים, וביד כל העם אחד. נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקן. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקן. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים פירקן. נמצאו ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים. וקל וחומר, ומה אהרן שלמד מפי משה, ומשה מפי הגבורה – כך, הדיוט מפי הדיוט – על אחת כמה וכמה.

רבי עקיבא אומר: מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו – שנאמר (דב' וילך לא"ט) וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל. ומנין עד שתהא סדורה בפניהם – שנאמר שִׁמְחָה בְּפִיָּהֶם. ומניין שחייב להראות לו פנים – שנאמר (שם' מש' כא,א) וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם (מלת פנים במובן שיהיו עיניך רואות את מוריך ותלמד מההדגשות בפני המלמד ותנועות גופו והתלהבותו של המלמד והמלים הנוספות לסבר הענין). וליגמרו כולהו ממשא (שילמדו הכל ממשא בלבד) – ! (ללמד שה' רוצה שילמדו מאחרים) כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו, וכבוד לזקנים. (הגמרא מציעה) וניעול אהרן וניגמר ממשא, וליעיילו בניו וליגמרו מאהרן, וליעיילו זקנים ולילפו מבניו, וליזלו וליגמרינהו לכולהו ישראל (יבוא אהרן וילמד פעם אחת ממשא, יבואו בני אהרן וילמדו פעם אחת מארן, יבואו זקנים וילמדו פעם אחת מבני אהרן, יבואו העם וילמדו פעם אחת מהזקנים) – ! - כיון דמשה מפי הגבורה גמר - מסתייעא מלתיה (עדיף ללמוד ממשא כי למד מא-לקים וזה מסייע לדבריו להתקבל).

וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד כי אֶל-מֹשֶׁה – רביע, אפשר (א) כי ה' לימד למשה ארבע פעמים (כמסקנה אפשרית מ- **בבלי עירובין נד,ב**) (ב) מלמד כי משה מסר את דבר ה' ארבעה פעמים, (א) אהרן (ב) בני אהרן (ג) הזקנים (ד) עם ישראל. מרומת מכאן מסקנת **בבלי עירובין נד,ב** נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים משמעות הכתוב דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ היא שאפילו מצות אהרן לא נאמרה לאהרן אלא אל משה שיאמר לאהרן. במסירה לאהרן משה מוסיף הסבר על דבר ה' כמרומו בתבנית זרקא מונח סגול בתפקיד מוסיף מענינו על ענינו כגון בהדגשות פניו ותנועות גופו והתלהבותו והסבריו הנוספים, וכשם שמוסיף לאהרן כך מוסיף ברבוי הולך וגדל לבניו, לזקנים, לבני ישראל. וכל אחד מהמלמדים יוסיף כך ללומדים ממנו.

דברים וילך לא"ט: וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שִׁמְחָה בְּפִיָּהֶם לְמַעַן תִּתְּנֶה-לִי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

אור החיים וְאֶל-יָבָא, אמר וא' בתחילת דיבור, מלבד מה שכתבנו למעלה, נראה עוד לומר כי לצד שקדם משה ואמר לאהרן ביום א' למשיחתו (לעיל ט,ג) **קרב אל המזבח ועשה וגו'**, משמעות הדברים יגידו כי למזבח יקרב ולא לפניו מן המזבח, ואמרו מאורי עולם שהם רבותינו ז"ל (חולין פא,א) כי לאו הבא מכלל עשה עשה, ומעתה הרי קדם לו על הכניסה עשה, לזה הוסיף כאן לאו על הדבר ואמר **וְאֶל-יָבָא:** **בְּכָל-עֵת**, אבל יש עת שיבא בה, והוא מה שאמר אחר כך (3,10) **בְּזֹאת יָבָא וגו'** אחת בשנה, וטעם שהקדים **וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת** קודם מצות ביאתו אחת בשנה, לומר אם לא יבא בכל עת, אז יזכה לבא בעת ההיא אשר אנכי מצוך, ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת אפילו בעת הרשינו, ודקדק לומר **בְּכָל-עֵת**, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנס אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ולדרך זה הרווחנו דקדוק נכון אחר בתוספת וא' של **וְאֶל-יָבָא**, לומר מלבד אזהרת ימות השנה עוד מוסיף לומר שאפילו ביום כיפורים עצמו לא יבא, ואזהרת שאר ימים דרשוהו ז"ל (שם) מהפסוק עצמו שאמר **אֶל-הַקֹּדֶשׁ** ולא הספיק לומר **מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת**, ומובן המקום אשר יצוה עליו, ואל יקשה בעיניך הקדמת הוא ו', כי כן דרך הכתוב, ובמקומות אחרים הארכתי בהוכחת הדברים:

וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת – מהפך פשטא זקר-קטן טפחא אתנה שתי דרשות ע"פ תו"כ (ח) **וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת**. זה יום הכיפורים. **אֶל-הַקֹּדֶשׁ** לרבות שאר ימות השנה. (א) שלא יבוא כ"ג אל קה"ק בכל ימות השנה (לפי בבלי מנחות לצורך עבודה וברך כניסה עם הפנים מערבה) (ב) ע"פ **אור חיים וְאֶל-יָבָא בְּכָל-עֵת**, אז יזכה לבא בעת ההיא אשר אנכי מצוך, ואם יבא בעת אחר לא יבא בכל עת אפילו בעת הרשינו, ודקדק לומר **בְּכָל-עֵת**, דרשו רבותינו ז"ל (בתו"כ) שבא לאסור אפילו ביום הכיפורים עצמו לא יכנס אלא לדברים הרשומים בכתב אמת, להקטיר ולהזות:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראס – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ספרא – תורת כהנים פרשה א

(י) מבית לפרכת להזהיר על כל הבית (היכל – קדש). יכול על כל הבית במיתה תלמוד לומר אל-פני הכפרת אשר על-הארץ ולא ימות. הא כיצד אל-פני הכפרת במיתה. ושאר כל הבית באזהרה:

מבית לפרכת – הכתוב הוא סמיכות, אבל אם טעם טפחא במלת **מבית** הוא רק בתפקיד מפסיק הקריאה אינה סמיכות. לכן אפשר

כי טעם טפחא הוא בתפקיד של רבוי ובתפקיד שינוי משמעות, כדרשת תו"כ (י) **מבית לפרכת** להזהיר על כל הבית. שינה משמעות

(י) **מבית לפרכת** שפשוטו קדש הקדשים וריבה אזהרה לביאה לכל הבית ביום הכפורים, שלא תהא ריקנית.

לפרכת – אתנה, מגביל ביאה ריקנית וכתוצאה מכך את המיתה, למעבר לפרכת אשר **אל-פני הכפרת אשר על-הארץ**, ולא

פרוכת אחרת, (א) כגון בכניסה למשכן, (ב) **משנה מסכת יומא פ"ה, מ"א** הוציאו לו את הכף ואת המחטה וחפן מלא חפניו ונתן

לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדה נטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו היה מהלך בהיכל עד

שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת

בלבד שנאמר (שמות כ"ו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן

הצפון וגו'

בבלי מנחות כז, ב וטהורים שנכנסו לפניו ממחיצתן להיכל כולו – בארבעים, מבית לפרכת אל פני הכפרת – במיתה; רבי יהודה

אומר: כל היכל כולו ומבית לפרכת – בארבעים, ואל פני הכפרת – במיתה. במאי קא מיפלגי? בהאי קרא: (י"א אח"מ טז, ב) **וַיֹּאמֶר ה'**

אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֵל-יָבָא בְּכָל-עַתָּה אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לַפָּרֶכֶת אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת

רבנן סברי: אל הקודש בלא יבא, מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא ימות;

(אם יש שתי פרוכות יובן) ור' יהודה סבר: אל הקודש ומבית לפרכת (הקרובה לקדש) בלא יבא (אזהרה לבא בין בין שתי הפרוכות), ואל

פני הכפרת (העובר מעבר לפרוכת הקרובה לארון העדות) בלא ימות.

ויקרא אחרי מות טז, ד: כְּתַנְתָּ בְּדִ קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי-בֵד יִהְיוּ עַל-בְּשָׂרוֹ וּבְאֵבָנָיִם בְּדִ יַחְגֹּר וּבְמִצְנַפְתָּ בְּדִ יִצְנַף בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ הֵם וְרַתֵּן בְּמִים אֶת-בְּשָׂרוֹ וְיִלְבָּשׁוּ:

ראה תבנית טעמים מקבילה (ויקרא צו, ג) **וְיִלְבָּשׁ הַכֹּהֵן מְדִוֵּי בֵד וּמְכַנְסֵי-בֵד יִלְבָּשׁ עַל-בְּשָׂרוֹ**

וְהָרִים אֶת-הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-הָעֵלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:

ספרא י קָדֶשׁ יִלְבָּשׁ שיהיו משל קדש. אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות שאר בגדי כהונה גדולה ובגדי אחיו הכהנים ת"ל **בְּגָדֵי-**

קָדֶשׁ בְּנִין אַב לכל הבגדים שיהיו משל קדש.

המלבי"ם התורה והמצוה יג – בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ הֵם. הוא מוסב למטה שיען שהם **בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ** לכן ירחץ בשרו בעת לבישתו. וכן היה

דעת בעל הטעמים ששם האתנה על מלת **יִצְנַף**.

אמנם כבר כללתי (**במר' תוריע' ס' נג**) שכל מקום שאמר נתינת טעם על הדין יבא הטעם מאוחר,

(כגון) "ולא יתן עליו לבונה כי חטאת הוא" "פתות אותה פתים מנחה היא"

"וטהרו הכהן מספחת היא" וכדומה.

וכל מקום שהקדים הטעם אל הדין נדרש תמיד, וע"כ דרשו שמה שלא אמר ורחץ במים את בשרו בגדי קדש הם. כי בצד אחד מה

שכתוב **בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ נמשך גם למעלה (אלפניו)**, שבא ללמד שיעשו משל קדש. באשר לא אמר, רק כתנת בד קדש, הוסיף שכל הבגדים

בין כ"ג (כהן גדול) בין של כ"ה (כהן הדיין) יהיו משל קדש.

יִצְנַף – אתנה **בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ הֵם** – (אתנה) מונח זקף-קטן, והוא תאור/טעם ואחריו הלכה, תבנית אפשרית ללימוד אלפניו ולאחריו.

הגמרא יומא ל"ב א' וב' מבררת מקור חמש טבילות ועשר קידושי ידיים ורגליים של כהן גדול ביוה"כ. לפני הפסוקים **ויקרא אחרי**

מות ט"ז ד' וויקרא אחרי מות ט"ז כ"ד בהן מוזכר "ורחץ".

אופן לימוד א' לשיטת רבי הוא שפסוק ד' הוא המקור לטבילות ולקידושין.

אופן לימוד ב' לשיטת תנא דבי רבי ישמעאל הוא **שפסוק ד'** לטבילות קודם לבישת בגדי לבן ופסוק כ"ד לטבילות קודם לבישת בגדי

זהב.

אחרי הדיון בפסוק כ"ד הגמרא אומרת ואם כל הטבילות נלמדות מ**פסוק ד'** אז הקרא כ"ד פנוי ללימוד קידושי ידיים ורגליים.

בנוסף נלמד מ**פסוקים כ"ג וכ"ד** ביחד שצריך קידוש קודם פשיטת הבגדים לטבילה וקידוש אחרי לבישת הבגדים האחרים.

כְּתַנְתָּ בְּדִ קֹדֶשׁ – כעין כלל מלמד, לטבילות ואולי גם לבגדי כהנים שהם משל קודש.

(א) **יִלְבָּשׁ** – רביע, מרמז למספר הטבילות בקודש. אחרי טבילה ראשונה בחול (הנלמדת מטבילה בכל יום, שרבנן הוסיפוה ליוה"כ)

תהינה עוד ארבע טבילות בקדש, ואחרי כל טבילה **כְּתַנְתָּ בְּדִ קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ** ראשונה, בין לבגדי לבן בין לבגדי זהב;

(ב) אולי רבי מרבה מזרקא מונח סגול גם לגבי בגדים, גם לטבילות וקידושין.

(אם כן זה דומה ללימוד שלו מול רבי ישמעאל בהקמת והפרת נדרי בת ואשה)

עכשיו נסביר אליבא דרבי סוף פסוק ד' **וְרַתֵּן בְּמִים אֶת-בְּשָׂרוֹ וְיִלְבָּשׁוּ:**

ורחץ...את-בשרו – מרכא טפחא, יוצר קבוצה לרחצה, חברי הקבוצה: **בשרו** – כל גופו, **את-בשרו** – מרבה על בשרו עוד משהו ולענ"ד

אליבא רבי אלו ידים ורגליים, והגמרא מרבה שערותיו

וְרַתֵּן בְּמִים אֶת-בְּשָׂרוֹ – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה. **את-בְּשָׂרוֹ** כולל שערותיו וידיו ורגליו.

זה יסביר את שאלת הגמרא מדוע לא אמר תיבת טבל ותירוצה כי רוצה ללמוד שני עניינים:

(א) רחצה בטבילה לכל הגוף (ב) רחצה באופן של קידוש ידיים ורגליים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טרקא** = טרףא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

תבנית **אולא (גרשי"ם או אולא-גרש)** - יצא מן הכלל **(דרגא) תביר** - לידון בדבר אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר.

1.4 **ויקרא אחרי מות טז,א (התשע"ד)**

ויקרא אחרי מות טז,ו: [הקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו: בבלי יומא ב,א משנה. שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרשיין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, ומתקינין לו כהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר: אף אשה אחרת מתקינין לו, שמא תמות אשתו. שנאמר (וי' אח"מ טז,ו) וכפר בעדו ובעד ביתו: ביתו זו אשתו. אמרו לו: אם כן אין לדבר סוף. בבלי יומא יג,א ... רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו. ורבנן נמי, הא חיישי לשמא ! ... אם כן הוה ליה שני בתים, ורחמנא אמר (וי' אח"מ טז,ו) וכפר בעדו ובעד ביתו: ולא בעד שני בתים !

ספרא אחרי מות פרשה ב ... וכפר בעדו ובעד ביתו, זה וידוי דברים, יכול כפרה בדמים הריני דן נאמר כפרה בפר ונאמר כפרה בשעיר, מה כפרה האמורה בשעיר וידוי דברים חוץ מדמים, אף כפרה האמורה בפר וידוי דברים חוץ מדמים.

בבלי יומא לו,ב תנו רבנן: וכפר - בכפרת דברים הכתוב מדבר. אתה אומר בכפרת דברים, או אינו אלא כפרת דמים? הרי אני דן: נאמרה כאן כפרה, ונאמרה להלן כפרה. מה כפרה האמורה בשעיר - דברים, אף כפרה האמורה בפר - דברים. ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר: (וי' אח"מ טז,ו) **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו: - ועדיין לא נשחט הפר. מאי ואם נפשך לומר? - וכי תימא: נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים - הרי הוא אומר וכפר, ועדיין לא נשחט הפר. וכפר בעדו - מרכא טפחא, יתור לרבות כפרת דברים קודם לכפרת הדמים של פר של כהן גדול **ובעד ביתו - מרכא סלוק**, הסלוק מגביל וזה ע"פ רבנן וגם ע"פ רבי יהודה לומר שבכל עת יש לו אשה יחידה, ובנוסף ע"פ רבי יהודה **ובעד** - מרכא, ירמז לרבות אשה אחרת בהמתנה, שאם אשת כ"ג תמות במהלך עבודת יום הכפורים, אשת כ"ג גורשה רגע לפני מיתתה והאשה שבהמתנה נישאה לו.**

ויקרא אחרי-מות טז,ח: ונתן אהרן על-שני השעירים גזלות גזרל אהרל ונוקל אהרל לענאזל:

ירושלמי יומא פ"ג ה"א (כא,א) ד"ה לה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן **קה"ע** - כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה' **פני משה - לה'**. כתיב ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה', לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' **מ"מ ראוי לה' בעינן**. ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע וה"א דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל (טט - בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שעיר המשתלח) **נוקל אהרל לה'** - מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) (בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא מפשטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שיביאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף, השעיר לה' שעם דמו יתקדמו בעבודה.

ויקרא אחרי טז,יב: ולקח מלא-המחטה גחלי-אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת:

ולקח מלא-המחטה - מונח תלישא-גדולה, גחלי-אש - גרשיים, מעל המזבח - מהפך פשטא, מלפני ה' - מונח ז"ק ע"פ ת"כ ותורה שבעל פה (תורה שלמה לרב כשר זצ"ל) - ולקח מלא-המחטה - כעין שני עניני תלישא-גדולה, שיעור חציצה ומחיצה, כאן מספר מערכות האש על המזבח ביה"כ, שיעור הגחלים שהיה כ"ג חותה ביה"כ

- * א' בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס
- * ב' בכל יום היה חוצה בשל ארבעת קבים ומערה בתוך שלשת קבים, היום חותה בשל שלשת קבים ובה היה מכניס
- * ג' רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה ומערה לתוך של שלשת קבים, והיום חותה בשל ג' קבין והיה מכניס בשל ג' קבין
- * **טט** - תלישא-גדולה מורכבת על גרשיים והגרשיים גורמים שנויים אחדים בהכנת גחלי האש להקרבת הקטרת של לפני ולפנים ביום הכפורים בשונה מקטורת מזבח הזהב שחרית וערבית. ע"פ הברייתא אביי היה מסדר וגו' מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטרת קודמת לסידור שני גזוי עצים וגו' ... היינו מערכה של קטורת היא העבודה הראשונה לקראת הקרבת הקטרת במזבח הפנימי. ע"פ הירושלמי יומא פ"ד ופירושו הפני משה כי ביום הכפורים יוצא מן הכלל מכינים עוד מערכה בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת,

גחלי-אש מעל המזבח - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל לידון כענינו, יצא להקל ולא להחמיר

תורה שבע"פ [קטן] בכל יום (במזבח החיצון - קה"ע) ארבע מערכות (של עצים שמבערים עליהם האש) והיום חמש דברי ר"מ, רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע, רבי יהודה אומר בכל יום שתיים והיום שלש. גמ': מנין למערכת יום הכפורים (שמוסיפין מערכה לקטורת של יוה"כ) רבי ירמיה בשם ר' פדת: גחלי, (טט - היה מספיק מלה זאת) מה ת"ל אש, שהיא בטילה ע"ג גחליה (שהיהו הגחלים מרובין משלהבת. ואלו במערכה גדולה או בשאר מערכות היה אש הרבה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עוונותיכם, כדרך שאני נוהג בשאר העמים; לכך נאמר: **אָנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם (ראה שם)**. טט – סלוק, מגביל את אלהותי עליכם כפ' רכ"פ כל אלהותי עליכם תלויה בשמירת קדושתכם.

ראב"ע (ל) ושמרתם את-משמרתתי - זאת המשמרת, והיא: **לְבַלְתִּי עֲשׂוּת**. וטעם **אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם** - שלא יאמר אדם: הואיל ועשו כן הקדמונים, אעשה כן גם אני (ע"פ דב' יב, ל). וטעם **אָנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם** - דבק עם **משמרתתי**. שלא ישאל חסר לב: למה זאת המשמרת? כי אם **אָנִי הוּא אֱלֹהֵיכֶם** - עשו כל אשר אצוה אתכם! טט – אפשר כי הקשר ש-**ראב"ע** קושר בין סיפא של הפסוק לרישא מתבצע ע"י טעם טפקא בתפקיד התפשטות האפיון הנוצר ממנו והכתוב אחריו אל הכתוב לפניו, לומר כפ'רכ"פ אם ישראל אינם מטמאים עצמם **מחֻקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם** ה' הוא א-לקינו ואנחנו עמו הבלעדי.

טט – **פָּתַח** – אתנה, מגביל הניתוק מה' והכליה דווקא להיטמאות **מחֻקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם**, כי כפ' **רמב"ן** ב-(יח, כט) ע"פ (בבלי סנה' קו, א) אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, ויש לענין סוד גדול בסוד היצירה. ואם לא שומרים אזי איננו עוד בניו טהורים של אברהם יצחק ויעקב שלהם ניתנה הבטחת ה' להיות עם זרעם הטהור, אבל עבירות אחרות לא גורמות לניתוק כזה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 יוקרא אחרי-מות טז,א (התשע"ה)

יוקרא אחרי-מות טז,א:

ולקח את-שני השעירים והעמיד אתם לפני ה' פתח אהל מועד:

ולקח את-שני השעירים – טפחא מונח אתנה, כתבנית טעמי (בר א,א) **בראשית פרא אלקים**, רמז לדרשות אחדות הקשורות בתשובה ויום הכפורים שהקב"ה הכינם קודם לבריאת העולם כפי שמוכר ב-**ספר הרוקח הלכות תשובה סימן א הלכות תשובה**. תשובה קדמה לעולם כדמיית לה נבדריים בפ' אין ביד המודר (דף לט) תנאי שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן התורה והתשובה וג"ע וגייהנם וחסד הכבוד בית המקדש ושמו של משיח וכן בב"ר ובתרגום סוראי התורה קדמה ואחרייו כסא הכבוד ג"ע מימינו וגייהנם משמאלו והתשובה ממוצעת בין ג"ע לגייהנם זכה נכנס בגן לא זכה נכנס ונידון כביהנם בברכות בשלהי אין עומדין (דף לד) אמר ר' אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורין אין עומדין שנא' שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב (כאן ספר הרוקח מחבר תשובה עם יוה"כ) ואמרינן בפ' ב' דיומא (דף פו) שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש א"ל שלשה הם ותשובה עם כל אחד ואחד עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה מוחלין לו מיד שנא' שובו בני ישראל ארפא משוכותיכם עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה התשובה תולה ויה"כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם עבר אדם על חייבי כריתות ועל חייבי מיתות ב"ד ועשה תשובה התשובה ויה"כ תולין וייסורין ממקיני שנא' ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וגו'

בבלי שבועות יג,ב ... אמר רב יהודה, הכי קאמר: אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות, (אבל לא בענין טומאת מקדש וקדשיו) ... דברי ר' יהודה.

ולרבי שמעון הא ודאי הושוו, מאי הושוו? דבני כפרה נינהו, מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה. מאי טעמיה דרבי שמעון? דכתיב: **ולקח את-שני השעירים**. איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים, מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו, דכתיב ביה: אשר לעם, אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות. ורבי יהודה? אמר לך: להכי איתקוש, שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאיתא.

בפסוקים שלפני כן לימדה התורה על כפרת הכהנים בפר החטאת של הכהן הגדול שלפי דברי ר' יהודה זה על טומאת מקדש וקדשיו. איך מתכפרים על שאר העבירות? **ולקח** – טפחא בראש פסוק ללא מרכא לפני בתפקיד התפשטות האפיון – המצוה בכתוב זה אלפניה. לר' יהודה שעיר המשתלח שכאן מכפר על כלל ישראל ובהם הכהנים בשאר עבירות.

את-שני – מקף כרב-מצב (א) לכתחילה שוים וזוהו גם רומזו כעין לשון יחיד במלת **השעירים** (ללא אות יו"ד בין ר"ש למ"ם) (ב) אם לא מצא לא מעכב גם שונים. דומה לשני הצפורים בטהרת מצורע. **שני** – מונח לפני אתנה בתפקיד רבוי תכונות לשוויון שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים.

יוקרא אחרי-מות טז,ח: ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות. ונקח אהרן לה' ונקח אהרן לעזאזל:

בבלי יומא לז,א וקלפי היתה שם ובה שני גורלות. תנו רבנן: **ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות** - [גרלות] של כל דבר (מחומר כל שהוא). יכול יתן שנים (כגון: שני פתקין, שני אבני גורל) על זה ושנים על זה - תלמוד לומר **ונקח אהרן לה' ונקח אהרן לעזאזל**, אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד. יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה - תלמוד לומר **ונקח אהרן לה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. אם כן מה תלמוד לומר **גרלות?** שיהיו שוין, שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף, אחד גדול ואחד קטן. גורלות של כל דבר, פשיטא! - לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב, יכול אף זה (הגורל ביה"כ, רש"י: שהשם כתוב עליו) כן - תלמוד לומר **ונקח ... ונקח לה' ריבה של זית, ריבה של אגוז, ריבה של אשכרוע** (רשי: ברוש).

ונתן אהרן על-שני השעירים – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שוה בתכונה אחת.

אהרן על-שני השעירים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת.???

על-שני השעירים – מרכא טפחא, יתור לרבות הגרלות נוספות אם יהיה צורך בהם בגלל שאחד השעירים ימות לפני שנעשו כל המצוות בשניהם

ונתן אהרן על-שני השעירים – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שוה בתכונה אחת. אם יצטרך לעשות הגרלות אחדות אז ההגרלות לבחירת השעיר המשלים צריכות להיות תמיד באופן שוה להגרלה הראשונה. אפשר כפי' **בית הבחירה למאירי** כי גורלות אלו שהן בקלפי להגריל בהם על השעירים איזה לשם ואיזה לעזאזל צריך שיהיו שניהם שוים ולא יהא אחד של מין אחד ואחד של מין אחר או אחד גס ואחד דק וכל שהן שוים אין קפדים בהם אם של זהב אם של שאר מיני מתכות אם של עצים ואבנים ... גורלות כתי' רבה להכשיר בכל הגורלות כל שהם שוים

אהרן על-שני השעירים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. אחרי ההגרלה ממעט את השעיר שלא צריך להשלים לשעיר שנותר מהזוג הקודם.

על-שני – מקף כרב-מצב של פעולת הנתינה (א) אחד על שעיר אחד ואחרייו אחד על השעיר האחר (ב) ביחד. (ג) נתינת שתי גורלות על כל שעיר (ד) נתינת של של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה. (ה) נתינת אחד בלבד על כל שעיר מכל אלה רק מצב (ה) הוא המצווה וגם מצב (ב) שהנתינה תהיה של גורל אחד על כל שעיר והיחד. ומסביר **בית הבחירה למאירי** ... אלא שיהיו שנים של שם דבוקים זה בזה שלא יזדמן של שם ושל עזאזל בבת אחת ומתוך שהם דבוקים זה בזה ושהם שם אחד הוא קורא להם אחד והם שנים והוא שאמר תלמוד לומר **אָהָרֹן לְה' אֵין לְד' אֵלָא אֶחָד** ואין לעזאזל אלא **אָהָד** ותכלית הכוונה בה הוא שלא להיות ל' אלא אחד רומז אל אמונת הייחוד ולהוציא מלב האומרים גורלות על כל אחד ובדבקות שני הגורלות להיותן כאחד לרמוז על אמונה ישנה היו הצדוקים נכשלים בה הרבה כמו שרמזנו למעלה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשט; מרכא = מרד; רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבו ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

ע"פ חידושי הריטב"א – מ- וְתָנִין ... נְקֻלוֹת הִיָּה מִשְׁמַע שְׁלֹאחֹר שִׁיגְרִיל וְיִתְבַרֵר מִי לְשֵׁם וְמִי לְעֹזֶזֶל, יתן שני הגורלות על כל שיעור. אין לעשות זאת.

נוֹקְלָא אַחֲרָא לְה' – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות: (א) אולי יתן שני פתקי גורל או אבני גורל על כל שיעור? והמענה אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד] (רש"י: אין כתיב שם אלא על אחד מהם, ואין כתיב עזאזל אלא על אחד מהם), (ב) יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה (רש"י: לקיים וְתָנִין ... נְקֻלוֹת שנים על כל אחד משניהם, ואיזה שירצה יעשה לשם). – תלמוד לומר **נוֹקְלָא אַחֲרָא לְה'** – אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד]. (רש"י: ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אחד וכי כתיב אַחֲרָא – לדרשה כתיבה). טט – ע"פ פרש"י (בבלי יומא מב), על (וי' אח"מ טז, ט) הגורל קובע ולא קריאת שם ע"י כהן, וע"פ התוספות כאן ההגדרה מעכבת, הנחת הגורל על השעירים לא מעכבת. כמו כן לא יביא פתק או אבן נוספת להניח על כל שיעור אחר ההגדרה, שמה ניטל גורל אחד, או יועבר לשני ואז יתעלם מהם מי הגורל למה.

ירושלמי יומא פ"ג,ה"א (וילנה כא,א) ד"ה לְה' לרבות שיעור המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן קה"ע – כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה' **פני משה – לְה'**. כתיב (וי' אמר נב,ב) **וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי נִקְלָהָ לְקַרְבָּן אֲשֶׁה לְה'**. לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינן. ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע וה"א דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל (טט – בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שיעור המשתלח) **נוֹקְלָא אַחֲרָא לְה'** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא מפשטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שיביאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף מי משניהם יהיה השעיר לה' שיצטרף לשעיר לעזאזל מהגורל הראשון, ועם דמו יתקדמו בעבודה. **לְעֹזֶזֶל – כפ' רש"י** הוא הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר (פסוק כב) **אַרְצָא גְּזֵרָה**, חתוכה: ופי' **אשל אברהם** – צוק חתוך בזקיפה ולא במשופע, ואפשר כי הגבלה זאת נלמדה מטעם סלוק כמגביל לגזור וזקוף ולא משופע.

ויקרא אחרי מות טז,טז: וְהִקְרִיב אֶת־הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְה' וְעָשָׂהוּ חֲטָאת: הסבר ע"פ **ירושלמי יומא פ"ו,ה"א (וילנה לב,ב)**

אֶת־הַשְּׂעִיר – זקף קטן, מרבה, כפי שנראה מן ההמשך שעשויים להיות עוד שעירים לשם המחליפים קודמיהם בגלל פסול שארע בהם. **אֲשֶׁר** – קדמא, מלמד על ענין קדימה לשעירים מן הגורל הראשון לקרבן חטאת ולשילוח לעזאזל. במקרה ואחד מהן מת קודם שנעשתה מצוותו של השני, כגון מת של לעזאזל לפני שנשחט החטאת לה'. יביאו זוג אחר ויעשו הגרלה ויצרפו את שעלה עליו הגורל לעזאזל לשעיר שהוא לחטאת לה' מהזוג הראשון. **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** – קדמא מרכא תביר טפחא. כעין כלל הצריך לפרט והפרט – **לְה'** – אתנה מגביל שאם השעיר השני שבוורל נתברר לשלוח לעזאזל, צריך מלכתחילה להיות ראוי לה' (ללא מום, לא מחוסר זמן היינו בן שבעה ימים לפחות, שאמו לא נשחטה באותו יום"כ להאכיל חולה) **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** – מחלק, שאם מת אחד מזוג ראשון יקח ע"פ גורל את החסר מזוג שני ואם בזוג שני מת מי שהיה אמור להצטרף לנותר מזוג ראשון ידחה הראשון ויעשה הגרלה בזוג שלישי ויצרפו מזוג שלישי לעומד מזוג שני במקום הראשון שנדחה. **עָלָיו הַגּוֹרֵל** – תביר טפחא, קבוצת גורלות, שאם צריך חוזר ומגריל כגון שמת בן זוגו, או נשפך דמו של השחוט קודם הזאתו בכל שלב.

וְעָשָׂהוּ חֲטָאת. מלת **וְעָשָׂהוּ** יתירה למלת **חֲטָאת**, ולכן עומדת לדרשה, **חֲטָאת** – סלוק, מגביל ללמד כי השעיר שהוגרל לחטאת קבעו על תנאי עד שחיתתו ועל תנאי שלהגדרה אחת נוספת, בהגדרה שלישיית כבר ידחה. משמע: כקה"ע-ועשהו למה לי אלא לקרוע בראשון. קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר ואפילו הוא תלוי ועומד כגון שמת השני (בזוג הראשון) אפילו הכי אינו נדחה. **וְעָשָׂהוּ** – הטפחא אחרי אתנה וללא מרכא עשויה להיות בתפקיד התפשטות אפיון ממנה אלפניה. בא ללמד על לפניו אם תהיינה הגרלות נוספות חטאת מן הזוג הראשון, עומדת כעוגן על תנאי שאם ימות המשתלח עד שלא תיקרב, יביאו לה בן זוג מהזוג השני. **פני משה** – איזה מהן קרב תחילה-תנתין דקתני ואם של עזאזל (מהזוג השני) מת וכו' וא"כ יש כאן שנים של שם, איזה מהן שקרב תחילה, כלומר שמצוה בתחילה להקריבו. רב אמר שני שמן זוג ראשון יקרב שס"ל בעלי חיים אינן נדחין, שאף שאירע לו שעת פסול כשמת חבירו, יכול הוא להיות עוד נראה (יחזור להיות ראוי) כשיזדווג לו אחר וגו'

כתיב בראשון החל דרב אמר קרא הכי משמע **וְהִקְרִיב אֶת־הַגּוֹרֵל ... וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** אלא ללמד זה שעלה עליו הגורל ב(זוג) הראשון **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת**. אמר רבי זעירא טעמא דרבי יוחנן **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר רבי לא קאמר לא כדק אמרת דר' יוחנן דרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** בראשון סתם (רבי מסביב) דעת רבי יוחנן שהראשון מהזוג הראשון יהיה חטאת אינה מוחלטת אלא יש בה תנאי. (כי יכול להיות מצב כגון) דאם כן אפילו מת המשתלח לאחר שנשחט שלשם, יקרה הוא? (??-הינו החטאת שנשחטה כבר) דגזירת הכתוב הוא שמצוה בראשון ואנן קיימא לן דלכולי עלמא שחוטין נדחין וישפך הדם, יצריך להביא זוג אחר ויגריל עליהם. אלא דהכי נדרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** -קבעו לראשון בתליה (על תנאי) שאם ימות חבירו שלא ידחה הוא כשיזדווג לו אחר להשתלח והוא יקרב... אתא רבי בא וכו' וקאמר בשם רבי יוחנן דבכהאי גוונא אמרינן ראשון כבר נדחה כל שכן, כלומר משום שכבר נדחה שתי פעמים אם כן כמו מכל שכן הוא שדינו שידחה.

רדב"ז – פירש רבי יוחנן סבירא ליה דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה (כמו רש"י בחומש-קורא לו שם ואומר לה' חטאת)....ומוסיף עוד שלא נעשה חטאת עד שעת עשיה, דאפילו נתקדש בפה מכל מקום אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמוסיף קבעו בתליה (??-קבעו על תנאי) שלא ידחה תלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה...וע"כ (בחטאת מזוג ראשון) דנחיה ב' פעמים גם רבי יוחנן מודה שהשני (שחטאת מזוג שני) קודם. (...מכל מקום כיון דבדיעבד גם ראשון כשר, אם כן אף הראשון בן זוגו ונמצא דמת בן זוגו על כן כבר נדחה לעולם וזהו כל שכן דלרב אפילו הא' נמי נדחה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונת** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרכא; **רבוי**; **דוגא** – מוציא; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טפחא – שני ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**; 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשישם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 ויקרא אחרי מות טז, זא (התשע"ו)

ויקרא אחרי-מות טז, זח: ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות **ונתן אהרן לה' ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות** - (גרלות) של כל דבר (מחומר

בבלי יומא לזא וקלפי היתה שם ובה שני גורלות. תנו רבנן: **ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות** - (גרלות) של כל דבר (מחומר כל שהוא). יכול יתן שנים (כגון: שני פתקין, שני אבני גורל) על זה ושנים על זה - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה' ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות**, אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד. יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. אם כן מה תלמוד לומר **גרלות**? שיהיו שני, שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף, אחד גדול ואחד קטן. גורלות של כל דבר, פשיטא! - לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב, יכול אף זה (הגורל ביה"כ, רש"י: שהשם כתוב עליו) כן - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה' ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות** - ריבה של אגוז, ריבה של אשכרוע (רשי: ברוש).

ונתן אהרן על-שני השעירים - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שיהיה בתכונה אחת.

אהרן על-שני השעירים - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. ???

על-שני השעירים - מרכא טפחא, יתור לרבות הגרלות נוספות אם יהיה צורך בהם בגלל שאחד השעירים ימות לפני שנעשו כל המצוות בשניהם

ונתן אהרן על-שני השעירים - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי הלכה שיהיה בתכונה אחת.

אם יצטרך לעשות הגרלות אחדות או ההגרלות לבחירת השעיר המשלים צריכות להיות תמיד באופן שיהיה להגרלה הראשונה. אפשר כפי' **בית הבחירה למאירי** כי גורלות אלו שהן בקלפי להגדיל בהם על השעירים איזה לשם ואיזה לעזאזל צריך שיהיו שניהם שוים ולא יהא אחד של מין אחד ואחד של מין אחר או אחד גס ואחד דק וכל שהן שוים אין קפדים בהם אם של זהב אם של שאר מיני מתכות אם של עצים ואבנים ... גורלות כתי' רבה להכשיר בכל הגורלות כל שהם שוים

אהרן על-שני השעירים - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל חלקם לא חלה ההלכה בתכונה אחרת. אחרי ההגרלה ממעט את השעיר שלא צריך להשלים לשעיר שנותר מהזוג הקודם.

על-שני - מקף כרב-מצב של פעולת הנתינה (א) אחד על שיעיר אחד ואחרייו אחד על השעיר האחר (ב) ביחד. (ג) נתינת שתי גורלות על כל שיעיר (ד) נתינת של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה. (ה) נתינת אחד בלבד על כל שיעיר מכל אלה רק מצב (ה) הוא המצווה וגם מצב (ב) שהנתינה תהיה של גורל אחד על כל שיעיר והיחד. ומסביר **בית הבחירה למאירי** ... אלא שיהיו שנים של שם דבוקים זה בזה שלא יזדמן של שם ושל עזאזל בבת אחת ומתוך שהם דבוקים זה בזה ושהם שם אחד הוא קורא להם והם שנים והוא שאמר תלמוד לומר' **אָהֳרֹן לְה' אֵין לְד' אֵלָא אֶחָד** ואין לעזאזל אלא **אָהֳרֹן** ותכלית הכוונה בה הוא שלא להיות ל'ד' אלא אחד רומז אל אמונת הייחוד ולהוציא מלב האומרים גורלות על כל אחד ובדבקות שני הגורלות להיותן כאחד לרמוז על אמונה ישנה היו הצדוקים נכשלים בה הרבה כמו שרמזנו למעלה:

ע"פ **חידושי הריטב"א** - מ- **ונתן** ... **גרלות** היה משמע שלאחר שיגריל ויתברר מי לשם ומי לעזאזל, יתן שני הגורלות על כל שיעיר. אין לעשות זאת.

ונתן אהרן לה' - מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות: (א) אולי יתן שני פתקי גורל או אבני גורל על כל שיעיר? והמענה אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד. (רש"י: אין כתיב שם אלא על אחד מהם, ואין כתיב עזאזל אלא על אחד מהם.), (ב) יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה, ושל שם ושל עזאזל על זה (רש"י: לקיים **ונתן** ... **גרלות** שנים על כל אחד משניהם, ואיזה שירצה יעשה לשם). - תלמוד לומר **ונתן אהרן לה'** - אין כאן לה' אלא אחד, ואין כאן לעזאזל אלא אחד. (רש"י: ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אחד וכי כתיב **אָהֳרֹן** - לדרשה כתביה). טט - ע"פ פ"רש"י (בבלי יומא מ"ב), על (ו' אח"מ טז, ט) הגורל קובע ולא קריאת שם ע"כ, וה' ע"פ התוספות כאן ההגדרה מעכבת, הנחת הגורל על השעירים לא מעכבת. כמו כן לא יביא פתק או אבן נוספת להניח על כל שיעיר אחר ההגדרה, שמא ינטל גורל אחד, או יועבר לשני ואז יתעלם מהם מי הגורל למה.

ירושלמי יומא פ"ג,ה"א (וילנה כא,א) ד"ה לה' לרבות שיעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן

קה"ע - כגון ששחט אמו היום לחולה או שאינו בן שמונת ימים דבעינן שיהיה ראוי לה'

פני משה - לה'. **כתיב (וי אמר נבו, ו) ומיום השמיני נקלטה ירצה לקרבן אשה לה'**; לרבות לשיעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינן.

ואתיא כהאי אמר רבי יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשיעיר המשתלח דס"ל דאף בפה קובע וה"א דיכול לקבוע למחוסר זמן שיהא לשיעיר המשתלח קמ"ל (טט - בא להשמיענו שכשם שאינו ראוי לה' כך אינו ראוי להיות שיעיר המשתלח)

ונתן אהרן לה' - מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) מרבה מכאן לשיעיר המשתלח שיהא כמו קרבן הראוי לה' (ב) בעזרת הרב א"מ פרל) מוציא מפשטו של מקרא כי אם ישפך דם השעיר לה', למאן דאמר שיביאו שני שעירים אחרים, יקבע בגורל נוסף מי משניהם יהיה השעיר לה' שיצטרף לשיעיר לעזאזל מהגורל הראשון, ועם דמו יתקדמו בעבודה.

לעזאזל - כפ' **רש"י** הוא הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר (פסוק כב) **אָרְץ נִזְרָה, חתוכה**: ופ"י **אשל אברהם** - צוק חתוך בזקיפה ולא במשופע, ואפשר כי הגבלה זאת נלמדת מטעם סלוק כמגביל לגזור וזקוף ולא משופע.

ויקרא אח"מ טז, זח: ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל אהרן לעלה:

שני-שעירי - מקף, לכתחילה - שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

לענין לכתחילה שוים, בדיעבד לא שוים ולא מעכב מובא עיון בפסוקים אחרים אם אותה דרך הסבר

ויקרא מצרע יד, ד: וצנהו הפלון ולקח למטהר שתי-צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגבית; **מונח** – רבוי; **מחפץ פשטא** = מרצא; **מאריך**, **רבוי**; **דורגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרפא – שני ו'או רבוי ו'או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, **מכל מקום**; **דורגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, **צבנת נושא** ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש בפסוק ורעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ספרא מצורע פרשה א (יא) ("מצ' יד, ז') וְלִקְחָהּ ... **צִפְּתָיִם**, מֵיעוּט צִיפְּרִים שְׁנַיִם אִם כֵּן לִמָּה נֵאמַר שְׁתֵּי-יָדַי שִׁיהוּ שׁוּוֹת, וּזְמַיִן שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁאֵינִן שׁוֹת כְּשִׁירוֹת תְּלִמּוּד לומר ("מצ' יד, ה') **צִפְּתָיִם** ("מצ' יד, ז') **צִפְּתָיִם** רִיבָה (או פעם שניה ("מצ' יד, ז') **צִפְּתָיִם**). ("מצ' יד, ז') **שְׁתֵּי-צִפְּתָיִם** – מקף, כרב-מצב (א) לכתחילה הצפרים צריכות להיות שוות (ב) בדיעבד אם לא שוות לא מעכב. הפסוקים הבאים מלמדים על צווים לקחת שני בעלי חיים מאותו מין לקרבן מסוים. כאשר מופיע מקף הלימוד הוא לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים ובדיעבד כשרים לקרבן גם זוגות שאינן שווים. כאשר לא מופיע מקף אין דרישה של לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים.

ויקרא מצורע יד: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי-כִבְשִׂים תְּמִימִם וּכְבֹשֶׁה אֶחָת בַּת-שְׁנֵתָה תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְלֵג אֶחָד שֶׁמֶן: **שְׁנֵי-כִבְשִׂים** – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ("ע"פ תו"כ).

במדבר פינחס כח: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת שְׁנֵי-כִבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרִינָם סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: **שְׁנֵי-כִבְשִׂים** – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ("ע"פ בבל יומא סב, ב) מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין. **רש"י ומוספין של שבת** - שנאמר בהם **שְׁנֵי-כִבְשִׂים** - ודאי שנים שוים לעיכובא, מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות, אף על פי שאינן שוין להכשיר (היות ולא חזר הכתוב ופירט כמו בתמידין כבש אחד כבש שני שמשמעו שאי שוויון לא מעכב), כך שמעתי,

הסבר משמעות שילוח השעיר לעזאזל בדומה לשחיטת ציפור מצורע, פרה אדומה. **ויקרא מצורע יד:** וּצְנִיחָה הִפְחִין וְשָׁחַט אֶת-הַצִּפּוֹר אֶל-כְּלֵי-הַרְגֵשׁ עַל-מִזְבֵּי חַיִּים: ("מצ' יד, ה') **אֶל-כְּלֵי-הַרְגֵשׁ** - מקף ראשון, מלמד על (א) מצב אסור של שחיטת חולין כדי להרחיק ממראית עין של שחיטה לע"ז, (ב) לעומת מצב רצוי של שחיטה במצות ה' לטהרת מצורע, כפירוש **רמב"ן** "ע"ת ב- (ו' מצ' יד, ז) ושלח את הצפור, מפנה ל- (ו' אח"מ טז, ח), לענין שלוח שעיר לעזאזל ללמד ששני השילוחים ופרה אדומה נעשים כמצות ה' להעביר את רוח הטומאה ולא לשם של שכלים הנבדלים ולרחות בקרבן שהם כוונות עובדי עבודה זרה במעשים כאלה (עיי' שם באריכות).

ויקרא אחרי מות טז: וְהִקְרִיב אֶהְרֶן אֶת-הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לָהּ וְעָשָׂהוּ חֲטָאת: **בבלי יומא מ, ב** ... תא שמע: **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** - הגורל עושהו חטאת, ואין השם (רש"י: אם קרא לו שם בלי גורל) עושהו חטאת. **ויקרא אחרי מות טז:** וְהִקְרִיב אֶהְרֶן אֶת-הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לָהּ וְעָשָׂהוּ חֲטָאת: הסבר "ע"פ ירושלמי יומא פ"ו, ה"א (וילנה לב, ב)

אֶת-הַשְּׂעִיר - זקף קטן, מרבה, כפי שנראה מן ההמשך שעשויים להיות עוד שעירים לשם המחליפים קודמיהם בגלל פסול שארע בהם. **אֲשֶׁר** – קדמא, מלמד על ענין קדימה לשעירים מן הגורל הראשון לקרבן חטאת ולשילוח לעזאזל. במקרה ואחד מהן מת קודם שנעשתה מצוותו של השני, כגון מת של לעזאזל לפני שנשחט החטאת לה'. יביאו זוג אחר ויעשה הגרלה ויצרפו את שעלה עליו הגורל לעזאזל לשעיר שהוא לחטאת לה' מהזוג הראשון. **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** - קדמא מרכא תביר טפחא. כעין כלל הצריך לפרט והפרט- **לָהּ** - אתנה מגביל שאם השעיר השני שבוורל נתברר לשלוח לעזאזל, צריך מלכתחילה להיות ראוי לה' (ללא מום, לא מחוסר זמן היינו בן שבעה ימים לפחות, שאמו לא נשחטה באותו יום"כ להאכיל חולה) **עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל** – מחלק, שאם מת אחד מזוג ראשון יקח "ע"פ גורל את החסר מזוג שני ואם בזוג שני מת מי שהיה אמור להצטרף לנותר מזוג ראשון ידחה הראשון ויעשה הגרלה בזוג שלישי ויצרפו מזוג שלישי לעומד מזוג שני במקום הראשון שנדחה. **עָלָיו הַגּוֹרֵל** – תביר טפחא, קבוצת גורלות, שאם צריך חוזר ומגריל כגון שמת בן זוגו, או נשפך דמו של השחוט קודם הזאתו בכל שלב. **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת**. מלת **וְעָשָׂהוּ** יתירה למלת **חֲטָאת**, ולכן עומדת לדרישה,

חֲטָאת – סלוק, מגביל ללמד כי השעיר שהוגרל לחטאת קבעו על תנאי עד שחיטתו ועל תנאי שלהגרלה אחת נוספת, בהגרלה שלישית כבר ידחה. משמע: כקה"ע-ועשהו למה לי אלא לקרוע בראשון. קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר ואפילו הוא תלוי ועומד כגון שמת השני (בזוג הראשון) אפילו הכי אינו נדחה. **וְעָשָׂהוּ** - הטפחא אחרי אתנה וללא מרכא עשויה להיות בתפקיד התפשטות אפיון ממנה אלפניה. בא ללמד על לפניו אם תהיינה הגרלות נוספות החטאת מן הזוג הראשון, עומדת כעוגן על תנאי שאם ימות המשתלח עד שלא תיקרב, יביאו לה בן זוג מהזוג השני. **פני משה** - איזה מהן קרב תחילה-תתנתין דקתני ואם של עזאזל (מהזוג השני) מת וכו' וא"כ יש כאן שנים של שם, איזה מהן שקרב תחילה, כלומר שמצוה בתחילה להקריבו.

רב אמר שני שמן זוג ראשון יקרב שס"ל בעלי חיים אינן נדחין, שאף שאירע לו שעת פסול כשמת חבירו, יכול הוא להיות עוד נראה (יחזור להיות ראוי) כשיזדווג לו אחר וגו' **כתיב בראשון החל דרב אמר קרא הכי משמע וְהִקְרִיב אֶהְרֶן**... והדר כתיב ועשהו חטאת והרי כבר אחר **וְהִקְרִיב** ... **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** אלא ללמד זה שעלה עליו הגורל ב(זוג) הראשון **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת**. אמר רבי זעירא טעמא דרבי יוחנן **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** קבעו בתליה שלא ידחה. כלומר-רבי לא קאמר לא כדק אמרת דר' יוחנן דרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** בראשון סתם (רבי מסביר) דעת רבי יוחנן שהראשון מהזוג הראשון יהיה חטאת אינה מוחלטת אלא יש בה תנאי. (כי יכול להיות מצב כגון) דאם כן אפילו מת המשתלח לאחר שנשחט שלשם, יקרה הוא? (??-הינו החטאת שנשחטה כבר) דגזירת הכתוב הוא שמצוה בראשון ואנן קיימא לן דלכולי עלמא שחוטין נדחין וישפך הדם, יצריך להביא זוג אחר ויגריל עליהם. אלא דהכי נדרוש **וְעָשָׂהוּ חֲטָאת** -קבעו לראשון בתליה (על תנאי) שאם ימות חבירו שלא ידחה הוא כשיזדווג לו אחר להשתלח והוא יקרב... אלא רבי בא וכו' וקאמר בשם רבי יוחנן דבכהאי גוונא אמרינן ראשון כבר נדחה כל שכן, כלומר משום שכבר נדחה שתי פעמים אם כן כמו מכל שכן הוא שדינו שידחה.

רדב"ז - פירש רבי יוחנן סבירא ליה דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה (כמו רש"י בחומש-קורא לו שם ואומר לה' חטאת)...ומוסיף עוד שלא נעשה חטאת עד שעת עשיה, דאפילו נתקדש בפה מכל מקום אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמסיך קבעו בתליה (??-קבעו על תנאי) שלא ידחה תלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה...וע"כ (בחטאת מזוג ראשון) דנדחה ב' פעמים גם רבי יוחנן מודה שהשני (שחטאת מזוג שני) קודם. (...מכל מקום כיון כדביעבד גם ראשון כשר, אם כן אף הראשון בן זוגו ונמצא דמת בן זוגו על כן כבר נדחה לעולם וזהו כל שכן דלרב אפילו הא' נמי נדחה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.7 ויקרא אחרי מות טז,א (התשע"ז)(בהשפחות נחלת יעקב)

ויקרא מצורע יד,א: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 22 (מתוך 70) של הפסוק בתורה, המופעים הבאים הם ויקרא אחרי מות יז,א: מופע 23 של התוכן, אחרי מות פי"ז וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ויקרא אחרי מות יח,א: מופע 24 של התוכן, אחרי מות פי"ח וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

מבחינת הפסוקים בעלי התוכן "וידבר ה' אל-משה לאמר" החלק הראשון של פרשת אחרי מות (פט"ז) נמצא אחרי המופע ה-22 של פסוק זה בתורה ועד המופע הבא התוכן כולל **טהרת המצורע, צרעת הבית וטהרתו, פר' זבים ונדה, אחרי מות פט"ז**. הדרשה מבבלי גיטין המובאת להלן מכילה שתי פרשות השייכות לפרשת אח"מ. הדרשה מספרי זוטא המובאת להלן מכילה רק פרשה אחת מפרשת אח"מ. פרשות **טהרת המצורע, צרעת הבית וטהרתו, פר' זבים ונדה**, שבפרקים ויקרא יד,טו) אינם מוזכרות בגיטין וספרי זוטא. נשאר בצריך עיון מדוע הצירוף שלהן יחד עם פרשת אח"מ פט"ז תחת המופע ה-22 של "וידבר ה' אל-משה לאמר".

הובא ב-[דבר מלכות תנ"מ התשע"ז, ע' יד, משיחות ו' אייר ה'תשנ"א פר' תזריע-מצורע, אדמו"ר מ"ש] ... ענינם האמיתי של הגנעים הם "אורות עליונים" ... שאינם יכולים להתלבש "בכלים". ובלשון הקבלה והחסידות – "אורות דתוהו", שלמעלה מהתלבשות ב"כלים דתיקון", שמהם נשתלשלו (לאחר השבירה כו') כל הענינים הבלתי רצויים. ה"אורות עליונים" שאינם מתלבשים ב"כלים" פועלים בתנועה של "רצוא" ומזה יכול להיות ניקה לחיצונים (מהאורות שנשארים ללא כלים) והטומאות הבאות מגוף האדם. ואחרי הרצוא צריך להיות "שוב" שהוא ענין הביטול ובכך יבוא ההשבה להתפשט בכלים שונים למטה ונשלמת הכוונה שנתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. .... טט: וענינו של כהן גדול ביוה"כ, הוא התבטלות כהן גדול לפני ה' ובכך להביא להתלבשות "אורות עליונים" בכלים של "שוב" ומניעת ניקת החיצונים וכך להביא לכפרה לבני ישראל. בהסבר זה הצענו קשר אפשרי בין הנושאים השונים אשר מבחינת המופע ה-22 של "וידבר ה' אל-משה לאמר" מקובצים ביחד. בתיקוני הזהר תיקון 22 (מתוך 70) מכנה פגם הברית "צרעת ממארת" ובפי' ה-[מתוק מדבש] מפרש כי אם לא עשה תשובה רק במיתה וכליון בשר יהיה לו תיקון. ניקת החיצונים מאורות עליונים שלא הוטרפו בכלים.

נאמר ב-[בבלי גיטין ס, א] ... דאמר רבי לוי: שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: פרשת כהנים, ופרשת לויים, ופרשת טמאים, ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחרי מות, [בבלי גיטין סב, א] ופרשת שתויי יין, ופרשת נרות, ופרשת פרה אדומה. ופ' [רש"י בבלי גיטין ס, א] א"נ לכדרכי לוי - איקרא מגילה אותן ח' פרשיות שהוצרכו ליום (א' כהדש ניסן בשנה השנית ליציאת מצרים) נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבו כל אחת במגילה לבדה לפי שמובדלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לישאר נמי מגילה משום דכשחזרו והשלימה הוצרך לכתוב מבראשית עד פרשת כהנים וכבר ודילג פרשת כהנים וכתב מפרשת כהנים עד פרשת שילוח טמאים וכן כולם.

פרשת כהנים - (וי' אמר כא,א) אֲמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים שהלכות כהנים כתובות בה לא יטמא לא יקח מום בו לא יגש ומפני שבו ביום הוזקק לעבודה הוצרכה קדושתן להודיעם.

פרשת לויים - (במ' בהע' טו, א) קח את־הַלְוִיִּם דבהעלותך שבה הלכות לויים ו"א ואל הלויים תדבר ואינו כן כי מה ענינם אצל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהגה עד סוף חמשים וארבעה שנה ועוד פרשת מעשר מיקריא.

פרשת לויים - הוצרכה לבו ביום שנוקקו לשיר.

פרשת טמאים - (במ' בהע' טו, א) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים וגו' משום הלכות הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן והוזהרה להם פרשת שילוח טמאים וישלחו מן המחנה שבו ביום הוקבעו שלש מחנות מחנה שכניה ומחנה לוייה ומחנה ישראל והווקקו להשתלח ומתוך כך הוזקקו טמאים לישאל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסחיהם ולרבי לוי יכולים היו ליטהר עד ט"ו ולא נוקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו.

פירש רש"י שפרשת טמאים היא פרשת פסח שני ונאמרה בראש חודש ניסן. על זה מקשים ה-[תוספות בבלי גיטין ס, א] פרשת טמאים - פי' בקונטרס (במ' בהע' טו, א) וַיְהִי אֲנָשִׁים וקשה לפירושו, דאמר (הגמרא) בפ"ק דפסחים (דף ו.ו) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נביא עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני (כי לפי פשוטו של מקרא ב-[במ' בהע' טו, א] וַיְהִי אֲנָשִׁים הדבר ארע בערב פסח ומשה רבנו שאל ה' וקבל תשובה בו ביום על עשיית פסח שני שהוא שלוש יום אח"כ אבל לפי פרש"י השאלה והתשובה היו בר"ח ניסן) ולפ"ז איכא חדש וחצי כיון שנאמר בראש חודש ניסן ועוד דלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר נושא ארונו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו וחל שביעי שלהם בערב פסח (כי כבר הזו מי נידה בשלישי) (התוס' מציעים הסבר אחר) ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת (וי' אמר כב,ב) וַיִּזְדָּרְוּ מִקִּדְשֵׁי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דכתיב ביה טומאת שרץ ונבילה וכל הצריך לטומאת מקדש וקדשו (טט: שבפשט נאמרה לכהנים לפרוש כאשר הם טמאים).

פרשת שילוח טמאים - (במ' נשא ה,ב) וישלחו מן־הַמַּחֲנֶה פֶּלֶא־צִרְעוֹ וְכָל־זָב וְכָל טְמֵא לְנֶפֶשׁ: שבאותו היום הקבעו המחנות וכשנגללים הפוכת בכל סילוק מסעות הותרו זבין ומצורעים ליכנס לשם.

ופרשת (וי' אח"מ טז,א) אֲחֻרַי מוֹת - אף על פי שהיא של יום הכפורים בו ביום נאמרה כדכתיב אחרי מות ומפני שמתו בני אהרן בשביל ביאה שלא לצורך נאמרה אותה אזהרה לאהרן אל יבא בכל עת.

[רש"י בבלי גיטין ס, ב] ופרשת שתויי יין (טט: (וי' שמ' יט, א) וַיִּזְכֹּר אֶל־תְּשֻׁבָתוֹ) - לפי שמאותו היום ואילך נאסרו דהא בביאת אהל מועד תלה רחמנא.

ופרשת נרות - (במ' בהע' ח,ב) בַּהֲעֲלֹתָ לָפִי שבו ביום התחילו להדליק. (נחלת יעקב: וצריך עיון כי מפרש"י במקום מבורר כי הפרשה בהעלתך נאמרה אחרי חנוכת הנשיאים) [רש"י] (במ' בהע' ח,ב) בַּהֲעֲלֹתָ לָפִי למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות: ופרשת פרה אדומה - לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהן וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינן (במ' חקת יט, ד) וַהֲרֵא אֶל־נֶכֶח פְּנֵי אֶל־מוֹעֵד והכי אמרינן במסכת מגילה ירושלמי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה.

אבל [ספרי זוטא פרק ז] (במ' נשא ז,יא) מלמד שהפרשות הבאות נאמרו בא' ניסן: וַיִּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: חמשה עשר פעם נדבר עם משה ביום אחד ואיזה זה יום הוקם המשכן. ואלו הן אדם כי יקריב מכם קרבן, צו את אהרן, קח לך עגל, יין ושכר אל תשת, איש איש מבית ישראל אשר ישחט, כמעשה ארץ מצרים, קדושים תהיו, אַמְנֹר אל הכהנים, וישלחו מן המחנה, כה תברכו, קח מאתם, נשיא אחד ליום, בהעלותך, קח את הלויים, ויקחו אליך פרה אדומה: בספרי זוטא אין פרשת טמאים, ואין אחרי מות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו ל"ו) כי במצוות האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **תנחום**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ר'או רבוי ו'או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשייף – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

ויקרא אח"מ טז,ה: ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אהד לעלה: זה הפסוק הראשון העוסק בכפרת עם ישראל ולא בכפרת כהן גדול והמקדש. משוער לפי הדעה שארבעה חילוקי כפרה הן, שהתורה מודיעה בפתחה בטעם רביע במלה **ומאת** בתפקיד ארבע כי ארבעה חלוקי כפרה הן, ולא כחלוקים שרק שלושה הן. ולכפרות אלו של **עדת בני ישראל יקח וגו' [תוספתא מסכת יומא (כפורים) (ליברמן) פרק פ"ד] [הלכה ו] ר' ישמעאל אומ' ארבעה חלוקי כפרה הן עבר על מצות עשה ועשה תשובה** אין זו ממקומו עד שמוחלין לו שני שובו בנים שובכים ארפא משובתם **[הלכה ז] עבר על מצות לא תעשה ועשה תשוב' תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שני' כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' [הלכה ח] עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויום הכפורים תולין וטוין כפשאיר ימות השנה ממרקין שני' ופקדתי שבטש פשעם וגו' אבל מי שנתחלל בו שם שמים מזיד ועשה תשובה אין בה לא בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר' אלא תשובה ויום הכפורים מכפרין שלישי וייסורין מכפרין שלישי ומיתה ממרקת עם הייסורין ועל זה נאמ' אם יכופר העון הזה וגו' מלמד שיום מיתה ממרק **[ספרא אחרי מות פרשה ב סוף פרק א] (א) (י' אח"מ טז,ה) ומאת עדת בני ישראל** שיהו משל ציבור **יקח שני-שעירי** מיעוט שעירים שנים, אם כן למה נאמר **שני** שיהיו שוים **(החפץ חיים=הח"ח: במראה ובקומה ובדמים דכתיב תלתא זימני שני [גמרא]),** ומנין אף על פי שאינן שוים כשירים תלמוד לומר ששיר ששיר **(הח"ח: (י' אח"מ טז,ה) השעיר אשר עליו הגורל לה' (י' אח"מ טז,ה) והשעיר אשר עליו עליו הגורל לעזאזל)** ריבה **(הח"ח: דאע"פ שאינם שוים כלל כשור).****

(י' אח"מ טז,ה) עדת בני ישראל – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שנים, ויחד עם טעם פשטא מלמד על שתי דרשות בפשט **(א) מתו"כ לעיל שהקרבנות שבפסוק יהו משל ציבור (ב) ע"פ [פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא מז אח"מ] ... אהרן אינו יכול להיכנס לקדש הקדשים מזכויות עצמו בלבד אלא מזכויות האבות, האמהות, מנשה ואפרים, השבטים, המילה, התורה, וזכות ישראל.**

ויקרא טז (ט) והקריב אהרן את-השעיר אשר עליו הגורל לה' וישלחו שטאת:
(י) והשעיר אשר עליו הגורל לעזאזל יעמדתי לפני ה' לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה:
(כב) ונשאל השעיר עליו את-פל-עונתם אל-אריך גונה ושלח את-השעיר במדבר:
(ל) קייביום הנה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל טטאתיכם לפני ה' תטהרו:
בראשית תולדת כז (ט) לרנא אלהיאן וקחלי משום שני גנני עזים טבגים ואעשה אתם מטעמים לאבד פאשר אקב:
שני-שעירי – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

לענין לכתחילה שוים, בדיעבד לא שוים ולא מעכב מובא עיון בפסוקים אחרים אם אותה דרך הסבר **(י' מצ' יד, ד) ולקח ... צפירים** תחילת טהרת המצורע **(י' מצ' יד, ד) וביום השמיני יקח שני-כבשים** – טהרת מצורע בבית המקדש, **(במ' פ' כח, ט): וביום השפנת שני-כבשים** – קרבן תמיד

(י' אח"מ טז,ה) יקח שני-שעירי עזים לחטאת פי' [כלי יקר] (י' אח"מ טז,ג) ... ושני שעירים של יעקב אמרו במדרש (בראשית רבה סה יד) (בר' תול' כז,ט) שני גנני עזים טבגים, טובים לך וטובים לבניך טובים לך שעל ידיהם תקבל הברכות וטובים לבניך שעל ידיהם מתכפר להם ביום כיפור, ומאז הובטח יעקב על כפרת יום קדוש זה על ידי שני שעירים:

התוכן מלמד ברכות ליעקב ולבניו, וכפרת יוה"כ, אבל תבניות הטעמים מסייגות הכפרה בזמן שאין בית המקדש. **(בר' תול' כז,ט) שני גנני עזים (י' אח"מ טז,ה) יקח שני-שעירי עזים** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא הגדון, שעשויה להתרחב ושעל חלקה לא חל ענין כלשהו או הלכה כלשהי הקשורים לנושא. הבסיס הוא יעקב אבינו, ההרחבה אל בניו. האם לכל הבנים יש כפרה? מתי יוה"כ מכפר? עונה על כך **[משנה יומא פ"ח,מ"ח] *** חטאת ואשם ודאי מכפרין, מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה, תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר: **[מ"ט] *** האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו ... אלעזר בן עזריה **(י' אח"מ טז,ה) מפל טטאתיכם לפני ה' תטהרו:** עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח,מ"ו / ח] זכור כללים אלו וסמוך עליהם, והוא אם שגג אדם בעשה ולא תעשה או הזיד בעשה ועשה תשובה מתכפר לו מיד. והתשובה היא שיתודה על חטאו לפני ה' ויתנחם על מה שעשה ויקבל עליו שלא יעשה אותו מעשה לעולם. נאמר בודוי והפרישה מן החטא ומודה ועוזב ירוחם, ונאמר בחרטה עליו כי אחרי שובי נחמתי וכו'. ואם הזיד בלאו ועשה תשובה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ואם שגג בכררות ומיתות בית דין דבר שחייבין עליו חטאת או שעשה עבירה שחייב עליה אשם ודאי והביא חטאתו ואשמו ועשה תשובה נתכפר לו מיד. ומפורש בתורה שהמביא חטאתו צריך תשובה שני התודה אשר חטא עליה. ואם הזיד בכררות ומיתות בית דין ועשה תשובה. תשובה ויום הכפורים תולין וייסורין ממרקין, וכשימות תגמר כפרתו. וכל זה אם עבר ברצונו, אבל באונס הרי זה פטור. במה דברים אמורים בזמן שאין עבודת יום הכפורים, אבל אם יש (בית מקדש), כבר ידעת שבשעיר המשתלח מתכפרין כל העונות כמו שנבאר בתחלת שבועות.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח,מ"ז / ט] אמרו אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר, הוא כמו שאמר אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כלומר לא יסייעו ה' לעשות ביום צום כפור מה שבו יהיה ראוי שיתכפר לו באותו היום. ושעיר המשתלח אינו מכפר עבירות שבין אדם לחברו.

[ליקוטי שיחות כרך כז ע' 124] (י' אח"מ טז,ב) הרמב"ם פסק שהשעיר מכפר על עבירות קלות גם בלי תשובה, ואלו יוה"כ רק לשבים. ויש לבאר דהנה השעיר מכפר על העברה (ונשאל השעיר עליו את-קל-עונתם) ולא הרי עברה קלה (שמתכפרת בלי תשובה) כחמורה (שמתכפרת רק לשבים) אך יוה"כ מכפר על האדם (ביום הזה יכפר עליכם) ומי שלא שב הוא 'מנגד' לכפרה זו ומעכבה מלחול עליו בלי הבדל בין קלה לחמורה.

אפשר שיעקב אבינו השתדל לרצות את עשו אחיו כדי שלא יהיה שום טענה למקטרג כנגדו. ונדרש על **(בר' וישלח לג,ד) [ג] והוא עבד לפניכם וישתחו ארצה שבע פעמים עד-גשתו עד-אחיו: [ד] ויניח עשו לקראתו וינסבקהו ויפל על-צוארו וישקקהו ויניבפו: (ג) וישתחו ארצה** – מהפך פשטא, מוציא מפשט הכתוב ללמד שהשתחוה לקב"ה ולא לעשו. עשו גי' 376 = 26 (גי' שם הוי"ה) ו-7 * 50 היינו (7 * "טמא" גי' 50) **שבע פעמים** – פה מתאים מאד לדרוש זקא-קטן כהזדקף יעקב מפני שבכל השתחויה הסיר מעשו "טמא" (גי' 50) אחד ולאחר שבע השתחויות נותר רק שם הוי"ה ואז עשו היה אח ליעקב גי' 182 = 7 * 26 (גי' שם הוי"ה) ו-8 * 26 עולה 208 היינו יצח"ק, מעל לטבע. (בשם רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.8 ויקרא אחרי מות טו,ה (התשע"ח)(בהשתפות נחלת יעקב)
 (המשך משנת התשע"ז) **ויקרא אח"מ טו,ה: ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שערי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:** זה הפסוק הראשון העוסק בכפרת עם ישראל ולא בכפרת כהן גדול והמקדש.

לחטאת – אתנה, מגביל את כפרת החטאת המלאה רק לעבירות שבין אדם למקום ורק לזמן שבית המקדש קיים ומקריבים חטאת. ע"פ **[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח, מ"ז / ט]** עבירות שבין אדם לחבירו גם בזמן בית המקדש אין שעיר המשתלח מכפר עד שירצה את חבירו.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח, מ"ו / ח] בזמן שאין בית המקדש רק תשובה ועיצומו של יוה"כ מכפרים בהגבלה לעושה בשגגה, למרצה את חבירו, אבל החוטא וסומך על יוה"כ לכפר אינו מתכפר, והמזיד בכרתות ומיתות בית דין ועשה תשובה. תשובה ויום הכפורים תולין ויסוריין ממרקין,

[בבלי יומא ע,ב] ... דכולי עלמא מיהת חד איל הוא, כמאן – כרבי. **[רש"י]**: דכולי עלמא מיהא – בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא חד איל הוא דציבור, דכולהו אמרי איל העם (הכתוב ב-**וי' אח"מ טו,ה**), ולא איירי באיל הכתוב בחומש הפקודים כלל.

התניא: רבי אומר: איל אחד האמור כאן, הוא האמור בחומש הפקודים **(במ' פ"י טו,ה) איל אחד**. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: שני אילים הן, אחד האמור כאן, ואחד **(רש"י)**: בתורת כהנים ואיל אחד לעולה (הוא) האמור בחומש הפקודים. מאי טעמא דרבי? דכתבי **(וי' אח"מ טו,ה) איל אחד**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: מאי **איל אחד** – מיוחד שבעדרו. ורבי (הגמרא שואלת מניין לרבי "המיוחד שבעדרו") – נפקא ליה מ-**(דב' ראה יב,יא) מקתן נדריכם**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: **(טט: לומד מ- מקתן נדריכם)** חד בחובה וחד בנדבה, וצריכי **(רש"י)**: וצריכי – שיש דעת נוטה לומר נדבה מובחרת כדי שתהא מקובלת ברצון ויש דעת נוטה לומר חובה תהא מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה).

(דב' ראה יב,יא) ... **וכל מקתן נדריכם אשר תדרו לה: וכל מקתן נדריכם** – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן שני לימודים, וטעם פשטא מרמז ששני הלימודים בפשט הכתוב. אפשר כי **(א) כ- [בבלי יומא ע,ב]** רבי אלעזר ברבי שמעון: **(טט: לומד מ- מקתן נדריכם)** להביא מובחר בין בקרבן חובה ובין בקרבן נדבה, **(ב) [רבינו בחיי במ' פ"י כח,לא]** לומד להביא אפילו עצי מערכה מובחרים חדשים וללא תולעים, וכן שמן זית מובחר למאור ושלא נפל בו שרץ ומטעם זה אסרו רז"ל שמן שנפל בו עכבר להדליק ממנו נרות של בית הכנסת (וכנראה משהו הוסיף לרבינו בחיי את הציון שו"ע או"ח סי' קנד סע' יב) **[פנים יפות (דב' ראה יב,יא)]** ראוי יותר שלא יפריש כל נדרו אלא כבואו לירושלים, שאם יפריש בביתו ויוליכו לירושלים אין זה מן המובחר שתכחיש בטורח הדרך, והיינו דכתיב **אשר תדרו** שלא יפריש כל נדרו אלא כבואו לירושלים:

(דב' ראה יב,יא) אשר תדרו לה: ה- [פנים יפות] לומד מ-**אשר תדרו** שלא ידור עד בואו לירושלים, מוצע לומר כי **אשר תדרו** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרמזת כי מקום הנדר יכול להיות במקום הנודר יכול להיות בירושלים אבל טעם מלת **לה** – סלוק מגביל, ע"פ **[פנים יפות]** מומלץ לא לנדור מחוץ לירושלים כדי שיביא קרבן מובחר

(וי' אח"מ טו,ה) ואיל אחד – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר כי בא ללמד על איל העם שב-**(טו,ה) ואיל לעלה** הבא בנדבה ועל **(במ' פ"י טו,ה) איל אחד** למוסף הבא כחובת הצבור. **לעלה** – סלוק מגביל שבין אם האיל הוא אחד או שנים יהיו מובחרים. כדי שההסבר שלנו יתמוזג עם ההסבר של רבי אלעזר ברבי שמעון: מאי אחד – מיוחד שבעדרו. יש לומר כי טעם טפחא של **איל אחד** פועל בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהלימוד מהכתוב אחריו, כאן מהמגבלה הנלמדת מטעם סלוק של **לעלה** שתהיה מובחרת.

נאמר ב-**(וי' אח"מ טו,ה) ורמז את-בשרו במים במקום קדוש ולבש את-בגדיו וצא ולבש את-עלתו ואת-עלת העם וכפר בעדו ובעד העם: [רש"י בבלי יומא ע,ב]** ואחר כך אילו **(טו,ה) ואיל לעלה (טו,ה) ואיל העם (טו,ה) ואיל אחד לעלה: (טו,ה) עלת העם** של עדת בני ישראל) ואחר כך אימורי חטאת – כל אלו בטבילה שלישיית.

ואת-עלת העם – **ואת-עלת העם** מקף כרב-מצב. אפשר שמברר בין **(א) (טו,ה) ואיל אחד לעלה** ובין **(ב) (במ' פ"י טו,ה) איל אחד** למוסף. כאן לומד את **(א) (טו,ה) ואיל אחד לעלה** ואילו האיל למוסף המצווה ב-**(במ' פ"י טו,ה) והקרבכם עלה לה' בית גיחם פר בן-קמר אחד איל אחד פכשים בני-שנה שבעה תמימים והיו לכם: הוקרב באחד משתי הקרבות המוספים כפ' [רש"י ז' (וי' אח"מ טו,ה) וזהו סדר העבודות תמיד של שחר בבגדי זהב, ועבודת פר ושעיר הפנימים וקטרת של מחתה בבגדי לבן, ואילו (טו,ה) עלתה) ואיל העם (טו,ה) ואיל אחד לעלה (טו,ה) עלת העם] ומקצת המוספין בבגדי זהב, והוצאת כף ומחתה בבגדי לבן, ושעירי [ושעירי] המוספין ותמיד של בין הערבים וקטורת ההיכל שעל מזבח הפנימי בבגדי זהב.**

ויקרא אח"מ טו,ז: והקריב את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו:

[בבלי זבחים צח,א] ... חטאת – מה חטאת אינה באה אלא מן החולין ובידו הימנית, אף כל אינה באה אלא מן החולין **וביום ובידו הימנית**. וחטאת מנלן? אמר רב חסדא, אמר קרא: **(וי' אח"מ טו,ז) והקריב את-פר החטאת אשר-לו** – משלו, ולא משל ציבור ולא משל מעשר. (הגמרא מפרטת) ביום, מ-**(וי' צו ז,לח) ביום צוהו נפקא!** **[ביום]** היא מלה יתירה בפשט של הפסוק המסכם את הקרבנות שבפרשת צו, והיתירות מלמדת על הבאת קרבן ביום, לכן לא צריך ללמוד אותו מהקש מחטאת, לכן הגמרא מוסיפה) כדי נסבה (אכן ללא צורך הביא התנא פרט זה, אלא דרך אגב). בידו הימנית, מדרבה בר בר חנה נפקא! דאמר רבה בר בר חנה אמר ר"ל: כל מקום שנאמר אצבע וכהונה (הכוונה אצבע או כהונה) **(ע"פ רש"י: דבר זה נלמד ב-[בבלי זבחים ד,ב])** אינו אלא ימין! (גם כאן הגמרא מוסיפה) כדי נסבה (אכן ללא צורך הביא התנא פרט זה, אלא דרך אגב).

(וי' אח"מ טו,ז) והקריב את-פר החטאת – דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית טעמים המלמדת שתי הלכות, הלכה **(א) והקריב את-פר החטאת** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן כמאמר **[בבלי זבחים צח,א]** אף כל (היינו כל סוג קרבן) אינה באה אלא מן החולין וביום **(רש"י: חטאת באה ביום כדכתיב בפר יוה"כ (וי' אח"מ טו,ז) ביום הנה יכפר עליכם)** (ובידו הימנית).

ולראיה שהמלים "אף כל" מלמדות על כל הקרבנות, נעזר בפסוק **(וי' צו ז,לח) הסמוך לפסוק (וי' צו ז,לח) שמביאה הגמרא לענין קרבן ביום ותוכנו כולל כל מיני הקרבנות (וי' צו ז,לח) זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולנבחה השלמים:** הלכה **(ב) את-פר החטאת** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן כל מיני הקרבנות אלא שעל חלקם לא חלה הלכה **(ב)**, מדובר בידו שמדאורייתא נאמר בשעת הסמיכה על קרבן חטאת ואשם בלבד ויש האומר גם על עולה על עון עשה ועון לא תעשה הניק לעשה. על קרבן שלמים והדומים לו נאמר שבה. והבכור, מעשר, פסח וקרבן אשה, וקרבן נכרי לא סומך ולא אומר דבר. אפשר כי כתוב זה וטעמיו הם מקור לנאמר בדברי הימים ע"פ **[תורה תמימה הערות ויקרא א,ד הערה לא]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – רבוי; **מציא** – מציא ממש; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא** טפחא – קב"שעויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; **דקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפיטה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפיטה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישי**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

הה"ב (לכב), **שבעת הילמים מופתים וכו' שלמים ומתנדים לה'**, והאי ומתנדים בודאי הם דברי שבה, ולא שייך דודי עון כיון דאין השלמים באין על חטא.

נביא הראיות לכך: **[בבלי יומא לו,ב]** תנו רבנן: **(וי אח"מ טו,ו)** **וכפר** - בכפרת דברים הכתוב מדבר. ... ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר: **(וי אח"מ טו,ו)** **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו**: - ועדיין לא נשחט הפר. מאי ואם נפשך לומר? - וכי תימא: יניף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים - הרי הוא אומר **(וי אח"מ טו,ו)** **וכפר**, ועדיין לא נשחט הפר (שדבר שחיטתו נאמר

ב- **(וי אח"מ טו,ו)** **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושתט את-פר החטאת אשר-לו**).
[תורה שלמה ע (מדרש החפץ כתי"י)] **(וי אח"מ טו,ו)** **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו** למה נאמר **(וי אח"מ טו,ו)** **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו** ב' פעמים ראה להלן פס' יא אלא ללמדך שהוא סומך ומתודה עליו תחילה על לשונו ומגדיל ואח"כ מתודה על פרו וסומך ומתודה שניה על לשון הכהנים ושוחט .

[רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ג] (הלכה יד) וכיצד סומך, אם היה הקרבן קדש קדשים מעמידו בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם, ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שניתק לעשה. **[הלכה טו]** כיצד מתודה אומר חטאתי עויתי פשעתי ועשיתי כך וכך וחזרתי בתשובה לפניך וזו כפרתי, היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיטה, ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבה. **[מלבי"ם קפד ויקרא פרשת צו]** ... וז"ש שסמכו ידיהם עליו בשמחה ואמרו דברי שבה על שזכו להשלים עבודת היום וקדושי ולהתקדם לעמוד לפני המקום ב"ה.

[הלכה ה] עולות העכו"ם אין מביאין עמהן נסכים שנאמר כל האזרח ועשה ככה, אבל נסכים קריבין משל צבור שנאמר ככה תעשו לאחד כמספרם, ואינן טעונות סמיכה שאין סמיכה אלא בישראל באנשים לא בנשים. **[הלכה ו]** כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהן כשהן חיינן, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח, שנאמר וסמך ידו על ראש קרבנו, מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשר.

[עלי תמר ביצה פרק ב] ויבואר ע"פ (ט: ירושלמי) ברכות פ"א סוף ה"א, אמר ר"י בר"ב כל מי שהוא תוכף סמיכה שחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן, והטעם בזה שהרי בסמיכה ישנו ידו דברים ובשלמים אומר דברי שבה וכמ"ש ברמב"ם.
[ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מנין שישים וחמש הפרשיות פרשה מב] ... לדעת הרמב"ם ז"ל וסייעתו דידודי דברים מעכב כפרה ש"ע" תשובה. מסוגיא דפ"ק דשבועות ופ"ק דזבחים שם. וע"כ מוכרח מהתם כדעת הגאונים ז"ל **דמדאורייתא ליכא מצות וידו דברים אלא בכפרת קרבן חטאת ואשם**. ואינו אלא מהכשר הקרבן בלבד.

[ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מנין שישים וחמש הפרשיות פרשה מב] ואמנם שוב ראיתי להרא"ם ז"ל (כיראים ס' קכ"א) שמנה ג"כ מצות וידו יום הכיפורים. וביאר שם ענין מצוה זו להתוודות על פר חטאת של יום הכיפורים ועל שעיר המשתלח. וכתב עוד שם כדרכו ז"ל דתולדה למצוה זו היא מה שאמרו חכמים שכל ישראל בין איש בין אשה יתוודו ביום הכיפורים עיין שם. אפשר כי זה נלמד מתבניות הטעמים של **(וי אח"מ טו,ו)** **והקריב אהרן** – קדמא ואזלא המרמו על כלל ואחריו הפרטים **את-פר החטאת אשר-לו** – מהפך פשטא זקא-קטן, שני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב ומרמו להרחיב את הפרט **וכפר בעדו** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מיודו דברים של הכהן הגדול על עצמו, לכל אחד מישראל שיתוודה ביום הכפורים **ובעד ביתו** – מונח מרבה מיודו דברים של הכהן הגדול על אשתו, ואחיו הכהנים, אל כל אשה בישראל שתתוודה על עצמה וילדיה. **ביתו** – אתנה, מגביל לומר שיהיה"כ לא מכפר על ממון, ו/או שאינו מכפר כי אם לשבים והוידו הוא התשובה. **[אנציקלופדיה תלמודית כרך יא, ודוי המתחיל בטור תיב]** ויש מהראשונים שכתב שהעובר על זה ולא התודה על חטאיו ביום הכפורים, שהוא יום קבוע מעולם לסליחה ולכפרה, ביטל מצות עשה של וידוי **[235 ספר החינוך מצוה שסד]**. ויש מהראשונים שכתבו שתולדה למצות וידו הכהן הגדול על הפר והשעיר ציוו חכמים שכל ישראל בין איש ובין אשה יתוודו ביום הכפורים **[236 יראים השלם סי' רסג ראה הרב פערלא לעיל]**.

אשר-לו – מקף כרב-מצב מי שילם עבור הקרבן (א) משלו, (ב) משל צבור או מעשר, **אשר-לו** - אתנה מגביל למשל כ"ג ולא משל ציבור ולא מעשר.

אלא [רמב"ם מעשה הקרבנות פט"ז, ה"טו] מי שנדר נדר לא יביאנו ממצות מעשר שני שהרי נתייב בקרבן זה וכל המחוייב בקרבן לא יביא קרבנו אלא מן החולין.

ויקרא אח"מ טו,ו: **והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו** ו**שתט את-פר החטאת אשר-לו**: **ושתט** – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, ראה **(וי שמ' טו, טו)** **ושתט** - תביר

ויקרא אחרי טו,ב: **ולקח מלא-המחטה גחלי-אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה** ו**הביא מבית לפרכת**: **מלא-המחטה** – מקף כרב-מצב של משמעות "מלא-המחטה". מצב (א) "מלא-המחטה" בכל יום וגם ביום"כ עבור קטורת במזבח הזהב מצב (ב) "מלא-המחטה" ביום"כ עבור ענן הקטורת בקה"ק. כאן התורה ממשכה עם מצב (ב)

ולקח מלא-המחטה - מונח תלישא-גדולה, **גחלי-אש** – גרשיים, **מעל המזבח** – מהפך פשטא, **מלפני ה'** – מונח זקא-קטן ע"פ **[תורה שלמה ת"כ ותורה שבעל פה]** – **ולקח מלא-המחטה** – כעין שני עניני תלישא-גדולה, שיעור חציצה ומחיצה, כאן מספר מערכות האש על המזבח ביום"כ, שיעור הגחלים שהיה כ"ג חותה ביום"כ

* א' בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס

* ב' בכל יום היה חוצה בשל ארבעת קבים ומערה בתוך שלשת קבים, היום חותה בשל שלשת קבים ובה היה מכניס

* ג' רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה ומערה לתוך של שלשת קבים, והיום חותה בשל ג' קבין והיה מכניס בשל ג' קבין

* טט – תלישא-גדולה מורכבת על גרשיים והגרשיים גורמים שנויים אחדים בהכנת גחלי האש להקרבת הקטרת של לפני ולפנים ביום הכפורים בשונה מקטורת מזבח הזהב שחרית וערבית. ע"פ הבריתא אביי היה מסדר וגו' מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטרת קודמת לסידור שני גזרי עצים וגו' ... היינו מערכה של קטורת היא העבודה הראשונה לקראת הקרבנות הקטרת במזבח הפנימי. ע"פ הירושלמי יומא פ"ד ופירוש פני משה ביום הכפורים יוצא מן הכלל מכינים עוד מערכה בשביל קטורת של לפני ולפנים ואין עוד שימוש במערכה הזאת,

גחלי-אש – מקף כרב-מצב של משמעות "גחלי-אש" (א) גחלים הבטלים לאש (ב) אש הבטלה לגחלים. התורה ממשכה עם (ב)

גחלי-אש מעל המזבח – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל לידון כענינו, יצא להקל ולא להחמיר

[תוי"ט תורה שבע"פ קטן] בכל יום (במזבח החיצון - **קה"ע**) ארבע מערכות (של עצים שמבערים עליהם האש) והיום חמש דברי ר"מ, רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע, רבי יהודה אומר בכל יום שתים והיום שלש. גמ': מנין למערכת יום הכפורים (שמסופין מערכה לקטורת של יוה"כ) רבי ירמיה בשם ר' פדת: גחלי, (טט) - היה מספיק מלה זאת) מה ת"ל אש, שהיא בטילה ע"ג גחליה (שהיה הגחלים מרובין משלהבת. ואלו במערכה גדולה או בשאר מערכות היה אש הרבה).

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מדוני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.9 **ויקרא אחרי מות טז, זא (התשע"ט)**

ויקרא אחרי-מות טז, זי: וְלָקַח מִדָּם הַפֶּה וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְרֹת יָזָה שְׂבַע-פְּעָמִים מִן-הַדָּם בְּאֶצְבְּעוֹ:

ויקרא אחרי מות טז, זב: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אֶחָיו

וְאֵל-יִצְחָק בְּכָל-עַתָּה אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכָת אֶל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת יָבִי עֵינָיו אֲרָאָה עַל-הַכַּפְרֹת:

ע"פ **[בבלי מנחות כז, ב]** אפשר כי **ויקרא אח"מ טז, זב: דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אֶחָיו** – זרקא מונח סגול אפשר כי מרמז גם לתוספת דרכי כניסה אל קדש הקדשים לצורך כלשהו שאינו בגדר כניסה אל-פני הכפרת.

רבי יהודה אומר: כל היכל כולו ו- **מִבֵּית לְפָרְכָת** - בארבעים, ו- **אֶל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת** - במיתה.

ובהמשך הגמרא רבי יהודה מבהיר כי בארבעים זה באזהרה **אֶל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת** דכתב רחמנא למה לי? ש"מ: **אֶל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת** במיתה, **מִבֵּית לְפָרְכָת** באזהרה. – אתנה, מגביל אין מלקות ארבעים ללא אזהרה אבל אין בכניסה לאזור זה מיתה

ורבנן? ה"נ דלא צריך, והאי דכתב רחמנא **אֶל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת**, למעוטי דרך משופש, כניסה באופן כללי עם הפנים למערב ולא דווקא מול הכפרת היא במיתה, אבל כניסה עם צידוד הפנים לצפון או לדרום או למזרח אינה במיתה וזה על בסיס בנין האב הזה שלמד תנא דבי ר"א בן יעקב: **אל פני הכפרת קדמה - זה בנה אב**, כל מקום שנאמר **פני** - אינו אלא פני קדים. מפסוק **(וי' אח"מ טז, זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת קִדְמָה** וגם שינה ממלת "על" למלת "אל"

(וי' אח"מ טז, זי) עַל-פְּנֵי – מקף כבורר בין משמעויות מלת על כאן במשמע אל.

ב-**[בבלי סוכה ה, ב]** בענין עובי הכפורת המסקנה שיש ללמוד בגזרה שיה מהפסוק **(שמ' תצ' כה, כ) וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכֵי בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אַחָיו אֶל-הַכַּפְרֹת יָהִיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים:**

... רב הונא אמר מהכא **(ויקרא אח"מ טז, זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת קִדְמָה** (הזאה מדם הפר על עובי הכפרת הנקרא פני הכפורת) ואין פנים (של אדם) פחות מטפח (ומכאן שגם עובי פני הכפורת טפח) ... ונילף (ג"ש) מכרוב דכתיב **(שמ' תצ' כה, כ) אֶל-הַכַּפְרֹת יָהִיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים**, (מתרצת הגמרא) אמר רב אחא בר יעקב גמיר (קבלה בידם) שאין פני כרובים פחותין מטפח ורב הונא נמי מהכא גמיר (קבלה בידו) שמפני כרובים יש ללמוד הג"ש, ולא מפני יצחק אבינו כמו שנאמר קודם)

● **(וי' אח"מ טז, זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְרֹת** – מרכא טפחא,

● **(שמ' תצ' כה, כ) אֶל-הַכַּפְרֹת** – קדמא זקא-קטן במלה אחת או מלים במקף, כעין מדה ל"א מל"ב מידות של ראבריה"ג מוקדם והוא מאוחר בענין, כאן לומד מהמאוחר (**יָהִיוּ** - טפחא, **פְּנֵי הַכְּרֹבִים** - מרכא סלוק) אל הכתוב המוקדם (שלפניו) **אֶל-הַכַּפְרֹת** המקדימה אותם ודורש משיעור **פְּנֵי הַכְּרֹבִים** שהוא בקבלה טפח אל שיעור **(וי' אח"מ טז, זי) פְּנֵי הַכַּפְרֹת** היינו עוביה – שגם הוא טפח.

● **(וי' אח"מ טז, זי) פְּנֵי** בתוך מרכא טפחא – בתפקיד יתור לרבות, מאפשר יתור כלשהו המופנה לדרשה כגון בגזרה שיה

● **(שמ' תצ' כה, כ) פְּנֵי** – מרכא בתפקיד רבוי, אפשר שבתפקיד נוסף על הקשר עם טעם סלוק שאחריו. מאפשר יתור כלשהו המופנה לדרשה כגון בגזרה שיה בין שיעור **(שמ' תצ' כה, כ) פְּנֵי** הכרובים שעל הכפורת שהוא בקבלה טפח ובין **(וי' אח"מ טז, זי) פְּנֵי** - עובי כפורת ומכאן שיעור טפח לעובי הכפורת.

[בבלי יומא פ"ה - הוציאו לו [מח,א]]

תנן התם: **נשפך הדם על הרצפה ואספו - פסול**, מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר. מנא הני מילי? דתנו רבנן: **(טז, זי) וְלָקַח מִדָּם הַפֶּה** - **מדם הנפש (רש"י):** דם קילוח שהנפש יוצאת בו) ולא מדם העור, ולא מדם התמצית. **(טז, זי) מִדָּם הַפֶּה** - דם מהפר יקבלנו. דאי סלקא דעתך **מִדָּם הַפֶּה** מדם (אות מ"ם כמיעוט) ואפילו מקצת דם, והאמר רב יהודה: **המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר**, שנאמר **(וי' ד, ז) וְאֵתוּ פְּלִיטֵם הַפֶּה יִשְׁפֹּף אֶל-יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה**. אלא שמע מינה: מאי **(טז, זי) מִדָּם הַפֶּה** - דם מהפר יקבלנו, וקסבר: גורעין ומוסיפין ודורשין **(רש"י):** אות מתיבה זו, ומוסיפין על תיבה זו ודורשין (טט: שינוי בסדר האותיות **הַם מ הַפֶּה**).

(וי' ד, ז) וְאֵתוּ פְּלִיטֵם הַפֶּה יִשְׁפֹּף אֶל-יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵתוּ פְּלִיטֵם הַפֶּה יִשְׁפֹּף אֶל-יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר-פָּתַח אֶת-הָעֹלָה מִזְבַּח הָעֹלָה:

(טז, זי) וְלָקַח מִדָּם הַפֶּה – פשטא מונח זקא-קטן, **זקא-קטן** מרמז לשני לימודים, **פשטא** מרמז ששני הלימודים בפשט של הכתוב.

(לימוד א) מדם הפר אשר בכלי ואפשר שטעם **מונח** של **מִדָּם הַפֶּה** מרבה גם דם שאספו מן הרצפה אל הכלי כפסק **נשפך [רמב"ם פסולי המוקדשין פ"א, הכ"ה]** נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר, אבל אם נשפך מצואר בהמה על הרצפה ואספו ונתנו לכלי השרת נפסל הזבח.

(לימוד ב) **מדם הנפש (רש"י):** דם קילוח שהנפש יוצאת בו) ולא מדם העור, ולא מדם התמצית, כפסק **מדם [רמב"ם פסולי המוקדשין פ"א, הכ"ו]** נשפך מקצת הדם מצואר בהמה על הארץ ולא אספו וקבל מקצתו מצואר בהמה, הרי זה כשר ובלבד שיהיה זה הדם שנתקבל דם הנפש, לא דם התמצית ולא דם העור.

פסק הרמב"ם ש- נשפך מקצת הדם מצואר בהמה על הארץ ולא אספו וקבל מקצתו מצואר בהמה, הרי זה כשר, אינו כ- והאמר רב יהודה: **המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר**, שנאמר **(וי' ד, ז) וְאֵתוּ פְּלִיטֵם הַפֶּה יִשְׁפֹּף**

אפשר להסביר זאת מתפקיד טעם **מקף** של **(וי' ד, ז) וְאֵתוּ פְּלִיטֵם הַפֶּה** כבורר בין לכתחילה כל הדם ובין בדיעבד לא כל הדם, ולפי הרמב"ם בדיעבד כל זמן שיש דם כדי הזייה יצא. **המקבל [רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ד, ה"ח]** וכל הזבחין שקיבל מדמם פחות מכדי הזייה לא נתקדש הדם, וצריך להתכוין לקבל כל הדם, כיצד הוא עושה או חוזה הסימנים בידו ומוציאן עם הורדין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי, ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא מן הצואר, ודם שבסכין מקנחו בשפת המזרק.

[ספרא אחרי מות פרשה ב תחילת פרק ג]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(יב) (זי,זי) וְלִקְרוֹ מִדְּמֵי הַפֶּה, **(התוה"מ: בד"כ לקח דם פירושו קבלת דם, כאן ההשיטה הייתה לפני הקטרת הקטורת לכן המשמע היא) נוטלו ממי שהוא ממרס בו, וְהִזְהָה וְלֹא הִמְטִיף, וְהִזְהָה וְלֹא הִזְרוּק**, **(זי,זי) אֶצְבְּעוּ** נאמר כאן **אֶצְבְּעוּ** ונאמר להלן אצבעו, מה אצבעו האמור להלן הימנית המיומנת שבימין אף **אֶצְבְּעוּ** האמור כאן הימנית המיומנת שבימין.
(יג) (זי,זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה זה בנין אב כל מקום שנאמר כפורת זה הפנים למזרח.
(יד) דבר אחר (זי,זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה, אינו מתכוין להזות לא למעלץ ולא למטן אלא כמצליף.
(טו) (זי,זי) לְפָנֵי הַכַּפְּרֶת יִזְהָ שְׁבַע-פְּעָמִים לא שבע טיפים, **שְׁבַע-פְּעָמִים** שיהא מונה **שְׁבַע-פְּעָמִים** הרי אחת ושבע.

(זי,זי) וְהִזְהָה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה

(זי,זי) עַל-פְּנֵי – מקף כבורר בין מעל ובין סמוך או מולו **[התוה"מ לז] מלות עַל-פְּנֵי**. הוא לפעמים על גבו של דבר ממש. ... ולפעמים הוא נגד גב הדבר. כאן הכוונה למולו.
(זי,זי) קְדָמָה – אתנה כמגביל את ההזיה הראשונה לצד מזרח בלבד כהסבר **[התוה"מ לז] (זי,זי) קְדָמָה** בא ללמד שלא יזה על צד מערב הכפורת ממש על גבה, רק על פני היינו נגד הגב, ובוזה מטה ההזי' לצד קדם כנגד הכפורת והטיפים נופלים בארץ.

וְלִפְנֵי הַכַּפְּרֶת – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה לימודים. מוצע לומר שזה עשוי לכלול גם מה שנלמד על **(זי,זי) וְהִזְהָה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה**. **[החפץ חיים (הח"ח)] (יא בהח"ח=יב לעיל) (זי,זי) (ט: א) וְהִזְהָה וְלֹא הִמְטִיף**, פ"י בהתזה ולא שיטף אצבעו מאליו. **(ט: ב) (זי,זי) וְהִזְהָה וְלֹא הִזְרוּק**, פ"י שלא יזרוק במזרק כדרך שעושה בעולה. **(ט: ג) (זי,זי) אֶצְבְּעוּ** האמור כאן הימנית המיומנת שבימין. **(ט: ד) (יב=יג) כל מקום שנאמר (זי,זי) פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה**, פ"י הוא מלמד לכל פני הכפורת הכתוב בכל התורה שהוא הפנים הפונים למזרח ובגמרא גריס כל מקום שנאמר פני זה הפנים למזרח. לאו אפני אדם קאי אלא פני הכפורת קרוי רוח מזרחית אבל הכהן פניו למערב.
(ט: ה) (זי,זי) לְפָנֵי הַכַּפְּרֶת יִזְהָ שְׁבַע-פְּעָמִים לא שבע טיפים, **(ט: ו) (זי,זי) שְׁבַע-פְּעָמִים** שיהא מונה **שְׁבַע-פְּעָמִים** הרי אחת ושבע.

יִזְהָ שְׁבַע-פְּעָמִים מִן-הַדָּם – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כהסבר **[החפץ חיים (הח"ח)] (יג=יד) ד"א (זי,זי) עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה**, פ"י דמפשטיה דקרא מוכח דהיה צריך להזות אחת למעלה על הכפורת ושבע למטה דכתיב **(זי,זי) וְהִזְהָה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת קְדָמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְּרֶת יִזְהָ שְׁבַע-פְּעָמִים** אכן בגמרא מוכיח דעל נמי לאו ממש הוא דלא היה נוגע בכפורת כלום אלא היה מזה מכנגד וזהו שאמר בברייתא אינו מתכוין להזות לא למעלה וכו' ור"ל שתהא אחת למעלה בחודה העליון של הכפורת והשבע למטה מאמצעה בעוביה (שהכפורת היה עוביו טפח) שהרי לא על הכפורת נוגעים אלא בארץ נופלות. אלא כמצליף. בשורה זו תחת זו כל שמונה הזאות [ומפרש בגמרא כמנגדא ופירש"י כמכה ברצועות שמתחיל מן הכתפיים ומכה והולך למטה ויש עוד פירושים עיין ברא"ש]

בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכַּפְּרֶת – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא בענין אחד, ושעל חלקם לא חלה הלכה מסוימת כהסבר **[החפץ חיים (הח"ח)] (יג=יד) אלא שיש ג"מ ביניהם (ט: בין הזאה ראשונה והשבע הבאות) כדאיתא בגמרא דבאחת של מעלה מצדד גב ידו למטה ואצבעותיו כלפי מעלה וההזאה שהוא מזה באצבעו עולה נגד ראש העליון של הכפורת וכשהוא מזה השבע שלמטה מצדד גב ידו למעלה ואצבעותיו למטה ומזה באצבעו כנגד עוביה של כפורת ולכן כתיב בהזאה של מעלה על הכפורת ובהזאה של מטה כתיב ולפני הכפורת אבל לא היו נוגעות כלל בכפורת אלא כל השמונה הזאות נופלות לארץ.**

להשוואה נאמר בטהרת מצרוע **(וי' מצ' יד,ז) וְהִזְהָה עַל הַמַּטְהָר מִן-הַצָּרַעַת שְׁבַע פְּעָמִים וְטָהְרוּ וְשָׁלַח אֶת-הַצָּרַעַת הַזֹּאת עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה: עַל הַמַּטְהָר מִן-הַצָּרַעַת** – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים מצטרפת, שהן שבע הזאות ברצף אחד, כתבו **[החזון איש נגעים – סימן יא אות טז ד"ה מ"א והזה שבע] ו-[אבן האזל הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג] ששבע הזאות על המצרוע יכולות להיות בטבילה אחת כיוון שלא מפורש בין בדברי חז"ל ובין ברמב"ם להצריך לכל הזאה טבילה. אז האם גם בשבע הזאות לְפָנֵי הַכַּפְּרֶת אפשר לבצען בטבילה אחת ברצף אחד?**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותו האמיתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרכא = מרדף, רבוי; דרנא – מרדף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגלול, תור רבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

1.10 ויקרא אחרי מות טו,א (התש"פ)

ויקרא אח"מ טו,י: והשעיר אשר עלה עֲלֵיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל יַעֲמֹד-תָי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאֵל הַמִּדְבָּרָה:

משניות ב – ה של **[משנה שבויעות פ"א]** עוסקות בכפרה שמביאים שעירי ראשי חדשים ומועדות על ביאת מקדש וקדשיו בטומאה בידיעה ובהעלם ידיעה.

הסיפא של **[משנה שבויעות פ"א, מ"ו]** מלמדת ששעיר המשתלח מכפר על עבירות, שאינן מתחום ביאת מקדש וקדשיו, היינו רוב מצוות התורה בין אם נעברו בידיעה ובין אם נעברו בהעלם ידיעה בשעת עשייתם.

מסרת ההסבר של תבניות הטעמים של הכתוב **(וי' אח"מ טו,י)** **וְהַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל** להראות ש-**[משנה שבויעות פ"א, מ"ו]** היא הסבר הילכתי המתואם עם תבניות הטעמים של הכתוב הזה.

[משנה שבויעות פ"א, מ"ו] [*] ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שער הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין **ועל שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה, כריתות (טט: עונש כרת משמים על זדון בלי עדים והתראה) ו(טט: ארבע) מיתות בית דין (טט: עם עדים והתראה) שעיר המשתלח מכפר:**

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבויעות פ"א, מ"ו] פותר את לשון הסיפא של המשנה, ומונה ארבעה מצבים בעשיית עבירות שנסמנם בלשוננו: ... **וקלות** הוא קורא מצות עשה ומצות לא תעשה חוץ מלא תשא בלבד. **וחמורות** הם כרתות ומיתות בית דין ולא תשא שהיא מן החמורות אף על פי שהיא לא תעשה בלבד, וכפל אותם כדי לכאורם. ואמרו השגגות והזדונות, כלומר בין שעשה דבר מאותם הקלות והחמורות (טט: א) בשוגג (טט: ב) או במזיד (טט: ג) ובין הודע אליו הדבר אשר שגג בו (טט: ד) או לא הודע, שעיר המשתלח מכפר ואפילו לא שב מן הקלות, אבל החמורות שעיר עם התשובה מכפרין.

נשלב הסבר הרמב"ם עם תבניות הטעמים הבאות: **(וי' אח"מ טו,י) וְהַשְּׂעִיר** – רביע מרמז לארבעה לימודים הקשורים לשעיר המשתלח.

אֲשֶׁר – תרסא בתפקיד כעין מחיצה, כאן העלם ידיעה, **עָלָה** – קדמא בתפקיד קודם למעשה עבירה.

(טט: א) בשוגג – העלם ידיעה קודם למעשה העבירה

(טט: ב) או במזיד – לעושה הייתה ידיעה קודם למעשה העבירה אבל לא הגיע לכפרה ע"י עונש בית דין

(טט: ג) ובין הודע אליו הדבר אשר שגג בו – אחרי המעשה העבירה אבל לא הביא כפרה

(טט: ד) או לא הודע – אחרי המעשה העבירה ולכן לא הביא כפרה

המשך הסבר הרמב"ם משולב עם תבנית הטעמים הבאה:

(וי' אח"מ טו,י) עֲלֵיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים. מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן

הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב. אפשר שזה כ-**[רמב"ם פירוש המשנה]** (למוד א) שעיר המשתלח מכפר ואפילו לא שב מן

הקלות, והחמורות שעיר עם התשובה מכפרין

(למוד ב) משמע פשט הכתוב **(וי' אח"מ טו,י) עָלָה עֲלֵיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל** מדבר על ההגרלה שבה נקבע שעיר חטאת לה' ושעיר לעזאזל.

נאמר ב-**[בבלי יומא מ"ב]**, **(וי' אח"מ טו,י) יַעֲמֹד-תָי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו**, עד מתי יהיה (המשתלח) זקוק לעמוד חי - עד שעת מתן דמו של חבריו **(מלב"ם: ט)** שכן יעזור בכפרה שמביא המשתלח), דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עד שעת וידוי דברים.

פירש **[רש"י מסכת יומא מ"ב]** **(וי' אח"מ טו,י) יַעֲמֹד-תָי** - על כרחך, ללמדנו שאם מת אתה צריך להביא אחר,

איך יביא אחר? אפשר שתבנית הטעמים כאן **עֲלֵיו הַגֹּרֵל** – מהפך פשטא מוציא מהפשט של ההגרלה שכבר נערכה, ומלמד על

הגרלה חדשה שבה **(וי' אח"מ טו,י) עָלָה עֲלֵיו הַגֹּרֵל** – קדמא יקשרו בין השעיר שנשאר חי מהזוג הקודם ובין שעיר אחר שיקבע

בהגרלה למלא את יעוד השעיר שמת ואפשר כי **(וי' אח"מ טו,י) עָלָה עֲלֵיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל** – קדמא מהפך פשטא בתפקיד כעין מדות

כ"ב וכ"ג מל"ב מדות (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (כג) מדבר שהוא **(טו,י)** מוכיח על חבריו, הכתוב לפניו **(וי' אח"מ טו,י)**

וְהַקְרִיב אֹתוֹ אֶת-הַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֵל לְה' – אפשר שתבנית הטעמים כאן מרמזת לנאמר ב-[משנה יומא****

פ"ו, מ"א] ... מת אחד מהן (מהשעירים) אם עד שלא הגריל (ביניהם את יעודיהם) מת יקח (בן) זוג (יחיד) לשני **ואם משהגריל מת יביא**

זוג אחר (שני שעירים אחרים) **ויגריל עליהם בתחלה** (טעם קדמא כמו בהגרלה הקודמת) ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל

לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו

לנדבה שאין חטאת צבור מתה ... שני השעירים מגיעים ליעודיהם בהגרלה אחת או יותר וב-**[רמב"ם פירוש המשנה]** כתב שאין

הנותר חי מהגרלה קודמת נדחה מיעודו.

לפי דרך ההסבר שלנו נושא ההגרלה השניה מקדים את הסיבה להגרלה **(וי' אח"מ טו,י) יַעֲמֹד-תָי** – תביר אפשר בתפקיד נשבר רמז שמת.

אפשר שזה מראה שההגרלה הנוספת היא למצוה, כמו שכתוב בסוף **[תוספות]** נאמר מגריל עליהם למצוה ולר' שמעון למצוה נמי לא כיון דסבירא ליה דאינו מביא אלא אחד אין שייך בו הגרלה.

(וי' אח"מ טו,י) וְהַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֵל לְעֹזָאֵל סיכום הסבר אגדה ותורת הסוד לשעיר המשתלח:

(וי' אח"מ טו,י) וְהַשְּׂעִיר – רביע בתפקיד רובץ היינו מונחים עליו הסברים אחרים (אפשר ארבעה לימודים) הקשורים לשעיר. אפשר

שהם כלהלן (א)(ב) **(עָלָה** – קדמא מרמז כי השעיר קשור לארועים קדומים) **מכפר על מעשה עוונא ועזאל** **[אוצר המדרשים**

אייזנשטיין] ערך מטטרוון] שקטרגו לפני הבורא מה אנוש כי תזכרנו, לא לברוא את האדם, וכשהופלו מהשמים לעולם לימדו לדור

אנוש כשפים להוריד חמה לבנה וכוכבים ומזלות, (ג) ומזה בני אדם עברו לע"ז (ואיבדו האמונה בבורא) (ד) בעיקרו השעיר המשתלח

לעזאזל **מכפר על העריות** כי עוונא ועזאל לקחו בנות אדם **אֲשֶׁר** – שם הטעם תרסא מרמז למחיצה, שם הטעם תלישא מרמז לתלישת

מחיצה, פרצו מחיצה שבין מלאכים ובין בני אדם), ורק כשמתודה עליו מתודה אגב על כל העונות.

אֲשֶׁר – תרסא, בתפקיד מחיצה, **[פירוש סולם לזוהר חדש – רות, מאמר עוונא אזאל ונעמה אות רפד]** שעוונא ועזאל נתגלמו

ביסודות שבבני אדם (נתלבשו בלבוש חומר) ולא יכלו להתפשט ממנו.

[ספרא אחרי מות פרשה ב פרק ב] מ"ו **(וי' אח"מ טו,י) וְהַשְּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֵל**, יכול יהא ננתנו (את קובית הגורל) על גביו

(של השעיר) תלמוד לומר **אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֵל**, שעלה לשמו מתוך קלפי, **יַעֲמֹד-תָי לִפְנֵי ה'**, מה תלמוד לומר לפי שנאמר **לְשַׁלַּח**

אֹתוֹ שילוחו למיתה, יכול שילוחו לחיים תלמוד לומר **יַעֲמֹד-תָי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו** הא כיצד עמידתו **תָי לִפְנֵי ה'**, ומיתתו בצוק.

[בבלי יומא מ"ב], **(וי' אח"מ טו,י) יַעֲמֹד-תָי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו**, עד מתי יהיה (המשתלח) זקוק לעמוד חי - עד שעת מתן דמו של חבריו

(מלב"ם: ט) ממת **עָלָיו** לומד שהשעיר הפנימי יכפר על החצון פ"י עוונו בכפרתו של המשתלח), דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עד שעת

וידוי דברים. במאי קא מיפלגי? כדתניא: **לְכַפֵּר** – בכפרת דמים הכתוב מדבר, וכן הוא אומר **(ויקרא אח"מ טו,י) וְכָלָה מִכְּפָר אֶת-הַקֹּדֶשׁ**,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פוז** – דרוש בפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

מה להלן (תערוכת דם פר כ"ג ודם שיעיר לה) בכפרות דמים – אף כאן בכפרות דמים (דם שיעיר לה), דברי רבי יהודה. **רבי שמעון אומר**: (וי' אח"מ ט"ז), **לכפר עָלָיו** – בכפרות דברים (בודוי כ"ג על שיעיר המשתלח) הכתוב מדבר.

רש"י מסכת יומא מ"ב, (וי' אח"מ ט"ז), **יַעֲמֹד-תָי** – על כרחך, ללמדנו שאם מת אתה צריך להביא אחר, דאי לא – למאי אתא, אם תאמר שלא ישלחנו עד לאחר מתן דמים – ליכתוב יעמד לפני ה' לכפר עליו, תָי למה לי, אלא, שאם מת – צריך להביא אחר.

ועד מתי הזקיקו להיות תָי עד שעת מתן דמים של חברו – דכתיב **לכַּפֵּר** עד שיכפר בדמו של חברו, אבל משעת מתן דמים ואילך, אף על פי שעדיין לא התורה לפי סדר המקראות (וי' אח"מ ט"ז, כ) **וְכָלָה מִכְפָּר וגו'** (וי' אח"מ ט"ז, כא) **וְסִמַּךְ אֶהָרֹן וגו'**, אם מת אין צריך אחר, אלא: וידוי לא מיעכב.

ר' שמעון אומר כו' – כדפריש טעמא לקמן, ואני שמעתי: ואזודו לטעמיהו בהגולה מיעכבא ולא מיעכבא, ואי אפשר להעמידה. וכן הוא אומר (וי' אח"מ ט"ז, כ) **וְכָלָה מִכְפָּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ** – הוא מתן דמים, (וי' אח"מ ט"ז, כ) **וְהַקָּרִיב אֶת-הַשְּׂעִיר הַקָּטָן** – עד כאן צריך להיות חי. **לכַּפֵּר עָלָיו** – בכפרה המוטלת עליו הכתוב מדבר, והוא הידוי.

(וי' אח"מ ט"ז), **יַעֲמֹד-תָי** – מקף כבורר בין דעת ר' יהודה שהשעיר המשתלח זקוק לעמוד חי עד כפרת דמים של השעיר לה', ובין דעת ר' שמעון שהשעיר המשתלח זקוק לעמוד חי עד כפרת דברים של כ"ג על ישראל. **[חידושי הריטב"א]** לר' יהודה דידוי אינו מעכב ולרבי שמעון מוקים לה בודוי משום דסבירא ליה וידוי מעכב,

(וי' אח"מ ט"ז), **תָי** – תביר מחלק חיותו, לדעת ר' יהודה עד שעת מתן דמו של השעיר שעלה בגורל לה' ועמד לפני ה'; לדעת ר' שמעון עד כפרת דברים של כ"ג על ישראל בוודוי על השעיר המשתלח. אח"כ יכול למות גם בלי שלוח.

רש"י [בחומש פירש – (וי' אח"מ ט"ז), **יַעֲמֹד-תָי**]. כמו יועמד חי על ידי אחרים, **[שפת"ח]** לפי שנאמר יעמד ואין עמידה אלא מחיים א"כ מה תלמוד לומר חי כו'.

שמעתי מסבירים (ולא מצאתי מקור) שסיבה שזקוק להיות מועמד ע"י אחרים מרומז בטעם תביר של **יַעֲמֹד-תָי** – כמעט ומרמז כי המעמד של יום הכפורים והגורל שנפל עליו לשלחו לעזאזל ממעט מחיותו עד כדי שעלול למות עוד לפני שלחוהו.

לפני ה' – מרכא טפחא, יתור לרבות מרחק כי עומד בשער ניקנור (כגון פ' **לקח טוב**) ל-(ז, טז) ... מעמידו בשערי ניקנור אחוריהן למזרח ופניהם למערב), ולא לפני ההיכל.

(ויקרא אח"מ ט"ז, כ) **וְכָלָה מִכְפָּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהַקָּרִיב אֶת-הַשְּׂעִיר הַקָּטָן**:

(ספרא ... מ"ז) עד מתי הוא זקוק להיות חי [עד מתן דמו של חברו דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עד עת וידוי]. **לכַּפֵּר**, עד שיכפר שנאמר (ויקרא אח"מ ט"ז, כ) **וְכָלָה מִכְפָּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ** דברי רבי יהודה **(בבלי יומא מ"ב)** כפרת דמים, רבי שמעון אומר **לכַּפֵּר עָלָיו** כפרה שהיא בגופו **(בבלי יומא מ"ב)** **כפרת דברים**, **לְשַׁלַּח אֹתוֹ**, שאם נשפך הדם ימות המשתלח, מת המשתלח ישפך הדם.

(ויקרא אח"מ ט"ז, כ) **לכַּפֵּר עָלָיו** – מונח מרבה, אתנה מגביל, **(ספרא ... מ"ז)** להשתדל לרבות זמן חיות השעיר המשתלח עד שהושגה לר' יהודה כפרת דמים ולר' שמעון כפרת דברים.

(ויקרא אח"מ ט"ז, כ) **לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאוֹל** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשוניים בהלכותיהם ביחס לנושא. **(ספרא ... מ"ז)**, שאם נשפך הדם ימות המשתלח, מת המשתלח ישפך הדם. השעיר המשתלח יכול למות לר' יהודה אחרי כפרת דמים ולר' שמעון אחרי כפרת דברים ולא חייב למות במדבר בדחיפה מההר. **כפרת דברים** [רמב"ם **עבודת יום הכיפורים פ"ב, ה"ו**]

זה שנאמר בתורה וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, מפי השמועה למדו וידוי דברים, נמצאת למד שהוא מתודה ביום זה שלשה וידוים, אחד על ידי עצמו תחילה, וידוי שני על ידי עצמו עם שאר הכהנים, ושניהם על פר חטאת אשר לו, **והידוי שלישי על ידי כל ישראל על שעיר המשתלח**, ומוזכר את השם בכל וידוי מהן שלש פעמים, כיצד הוא אומר אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אנא השם כפר נא לחטאים ולעוונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ופשעתי וכו', שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, הרי שלש פעמים הזכיר את השם, וכן בכל וידוי מהן, וכשהוא נותן את הגורל על שעיר החטאת אומר להשם חטאת, נמצא מוזכר את השם ביום זה עשר פעמים, ובכולם הוא מוזכר ככתבו שהוא השם המפורש, בראשונה היה מגביה את קולו בשם, כיון שרבו פרוצין חזרו לאומרו בקול נמוך ומבליעו בנעימות עד שלא יכירו בו אפילו חבריו הכהנים.

(ויקרא אח"מ ט"ז, כב) **וְנִשָּׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת-פְּלִעוֹנָתָם אֶל-אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשַׁלַּח אֶת-הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר**:

(ספרא ... מ"ח) **לְעִזָּאוֹל** למקום הקשה בהרים, יכול ביישוב תלמוד לומר **הַמִּדְבָּרָה**, ומנין שיהיה בצוק תלמוד לומר (ויקרא אח"מ ט"ז, כב) **אֶל-אֶרֶץ גְּזֵרָה**.

[תו"כ] מה ת"ל לפי שנא' (וי' אח"מ ט"ז, כא) **לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעִזָּאוֹל** ואיני יודע שילוחו אם למיתה אם לחיים לכך נא' **יַעֲמֹד-תָי** עד שישתלח מכאן ששליחותו למיתה.

רש"י [וי' אח"מ ט"ז, ח), **לְעִזָּאוֹל** – הוא הר עז וקשה צוק גבוה שנאמר ארץ גזרה חתוכה

(ויקרא אח"מ ט"ז, כ) **הַמִּדְבָּרָה** – סלוק כמגביל למקום צוק קשה בהרים, **הַמִּדְבָּרָה** – סלוק כמגביל לשלחו למדבר שהוא, כ-**[תו"כ]** דבמדברא דצוק הוא בית חרווי – מדבר צוקים חדים בלבד ולא מדבר אחר.

[אור החיים] – שלא יתודה עליו תיכף ומיד כשיעלה הגורל אלא יניחו חי לפי צד כי בחינת הרע נקראת מת ועל שמה יקרא הגוף בלא נשמה מת להיות ששולטת בו בחינת הטומאה הנקראת מת, והשעיר לעזאזל כשמתודה הכהן עליו נותן עליו כל העונות והפשעים וכו' הנה הוא מת כלול מכל מיני מיתות וצוה האדון שלא יעשהו מת אלא **יַעֲמֹד-תָי** ולזה תמצא כשאומר עוד אח"כ (וי' אח"מ ט"ז, כא) **וְסִמַּךְ אֶהָרֹן וגו' עַל רֵאשׁ הַשְּׂעִיר הַחַי וְהַתְּנַבֵּה וגו'** (וי' אח"מ ט"ז, כב) **וְנִשָּׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו**, כי מתחלה קודם שהתודה קראו חי ואח"כ אמר השעיר ולא הזכיר החי לומר שאחר שהתודה עליו אינו חי שכבר כחות של מיתה ירדו עליו ותמצא שצוה ה' שהמשתלח טמא ויכבס בגדיו ורחץ בשרו במים כדין טמא מת.

(וי' אח"מ ט"ז, כא) **הַשְּׂעִיר הַחַי** – זרקא סגול בתפקיד מוסיף מהענין על הענין, ע"פ **[רמב"ם]** ו-**[אור החיים]** מוסיף חיות לשעיר שיעמד חי, כלומר שימשיך להתקיים בשעת כפרת הדם ע"י השעיר הפנימי ועד סיום הידוי של כ"ג עליו, כי מרגע נפילת הגורל עליו הוא בבחינת מת ואם ימות יצטרכו להביא זוג אחר. אחרי הידוי יכול למות ואז יצא חובת השילוח.

(וי' אח"מ ט"ז, כא) **הַשְּׂעִיר הַחַי** – זרקא סגול, שני אופני מיתה – מת מעצמו אחרי הידוי של כ"ג עליו, ואם לא מת שילוח לעזאזל. **(דב' תצא כב, כד)** **וְסִקְלָתָם אֹתָם פְּאָבְנֵיהֶם** (נערה המאורסה שלא צעקה בעיר ובוועלה) לסקילה שני אופנים – קודם הפלת הנסקל מבית הסקילה, אם לא מת עדיין אח"כ הפלת האבן עליו ע"י העדים ואם עדיין לא מת רגימה ע"י העם שזה אופן נוסף של הפלת אבן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – התלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"א: **מצות ההשקפה**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דגא** – מצרף; **תבר** – מחלק; **מעט**, **לא** ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא** טפחא – קב"שעויה לגדול, יחור לרבות, מכל מקום; **דגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 ויקרא אחרי מות טז, זיא (התשפ"א)

ויקרא אחרי-מות טז, זיא: ולקח מהם הפך והיה באצבעו על-פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן-ההם באצבעו:

(טז, זיא) ולפני הכפרת – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה לימודים. וכאן נרחיב על שני לימודים שלא הורחבו עד כאן. **(לימוד א) (טז, זיא) יזה שבע פעמים מן-ההם** – דגא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כהסבר **[החפץ חיים (הח"ח)] (ג=יד) ד"א (טז, זיא) על-פני הכפרת קדמה**, פ"י דמפשטיה דקרא מוכח דהיה צריך להזות אחת למעלה על הכפורת ושבע למטה וגו' כנכתב לעיל. **(טז, זיא) שבע פעמים** – מקף כבורר משמע מלת **(טז, זיא) פעמים** כלשון מנין שצריך למנות, כמוסבר להלן. ולא רק במשמע שזה קרה פעמים אחדות. **(טז, זיא) מן-ההם** – מקף כבורר משמע מלת **(טז, זיא) ההם** שצריך כל פעם לנקות הדם הקודם שבעצבו ולטבול אצבעו בדם שבכלי, ולא שיהיה באצבעו דם מטבילה קודמת ומוסיף עליו.

[תורה שלמה] [ספרא אח"מ (סוף) פרשתא ב תחילת פרק ג] [מ"טו] (לימוד ב) (טז, זיא) ולפני הכפרת יזה שבע פעמים לא שבע טיפים, הסבר [הח"ח]: (טז, זיא) ולא שבע טיפין. דיוה ז' פעמים משמע שבכל פעם צריך שיהיה שיעור הזאה ולא טיפה. שבע פעמים שיהא מונה שבע פעמים. פ"י מדלא כתיב שבע הזאות אלא **(טז, זיא) פעמים הוא לשון מנין וש"מ דצריך למנות. הרי אחת ושבע. פ"י דבענינו צריך הזאות אחת למעלה ושבע למטה ולא כמו בפר כהן שיה צריך רק שבע לחוד וכדאיתא לעיל בויקרא דחובה פרשה ג' הלכה ט' **הבא לעיכובא כל אלו הזאות** (ועיין ברש"י בחומש משמע קצת ג"כ שהוא מפרש כדברינו) ולענין דצריך למנות האחת שלמעלה עם כל אחת לא נזכר בברייתא ואפשר דס"ל כדעת ר' אלעזר כגמרא דהוא רק תקנת חז"ל.**

[ספרא שם] (לימוד ג) שבע פעמים שיהא מונה שבע פעמים הרי אחת ושבע. הסבר [התורה"מ = מלבי"ם לח]: ולפני הכפרת יזה שבע פעמים. פ"י ר' יוחנן בימא (דף נה) שממה שכפל פעל יזה (והנה... יזה) למד שימנה הזי ראשונה עם כאו"א, ר"ל שא"ל (שאפשר לומר) שלכן אמר שנית יזה. לבל נפרש והזה על הכפורת ולפני הכפורת שבע פעמים. שבשני המקומות יזה שבע פעמים. שהלא ה"י יכול לכתב ושבע פעמים לפני הכפורת ונדע שרק לפני הכפורת יזה שבע ולא יצטרך לכפל פעל יזה. רק שאז אם יקדים המספר יהי עקר החלוקה מצד המספר ר"ל אחד יזה למעלה ושבע למטה, אבל במה שהקדים לפני הכפורת אל המספר **(ולפני הכפרת יזה שבע פעמים) עיקר החלוקה מצד המקומות לא מצד המספר, כי הוא מונה שנית מספר אחת גם עם (טט: כל אחד מ) השבע. ואין ניגוד בין המספרים. רק בין המקומות. וכלל בלשון שתמיד יקדים מה שהוא עקר החלוקה והניגוד בין שני המאמרים כמבואר אצלנו תמיד. ודעת ר"א שם שהוא רק מדרבנן כדי שלא יטעה בהזאות:**

(טז, זיא) באצבעו – סלוק כמגביל. כבר התפרש על מלה זאת במופעה הראשון בפסוק כי **(טז, זיא) אצבעו** (הראשון בפסוק) האמור כאן הימנית המיומנת שבימין. מה חידש המופע השני? מלמדת תו"כ במשנה שלפני-כן שהראשון נלמד מהשני **[ספרא אחרי מות פרשה ב תחילת פרק ג] [מ"ב] (טז, זיא) ולקח מהם הפך**, נוטלו ממי שהוא ממרס בו, **והנה**, ולא המטיף, **והנה** ולא הזורק, **(טז, זיא) אצבעו** (הראשון). נאמר כאן **(טז, זיא) אצבעו** (הראשון) ונאמר להלן **(טז, זיא) אצבעו** (השני), מה **(טז, זיא) אצבעו** האמור להלן (השני) הימנית המיומנת שבימין **[קרבן אהרן]** והוא שאצב גודל) אף **(טז, זיא) אצבעו** (הראשון) האמור כאן הימנית המיומנת שבימין.

הסבר **[התורה"מ אח"מ לו]** מפנה אל **[מלבי"ם פרשת ויקרא (מקטע ב) ריח]** (טט: בכפרת כהן משיח על שגתו נאמר) **(וי ד, ו) את-אצבעו**. בכ"מ נאמר בתורה אצבעו סתם. רק ב(טהרת) מצורע **(וי מצ' יד טז)** מצורע עשירי. ושם כז(מצרע עני)) אמר וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית והזה מן השמן באצבעו ומבואר ש"מ שם שנית באצבעו הוא למותר, ובא ללמד שכמו שאצבעו הנאמר שם הוא הימנית כן אצבע שנאמר בכ"מ הוא הימנית. כן אמר בספרא כאן ובפ' אחרי (פ"ג מ"א ובפ' מצורע פ"ג מ"ח ובספרי פסקא קכג ובגמ'). ר"ל שמזה ידענין שלכן סתמה התורה בכ"מ משום דאצבעו הנאמר סתם הוא הימני. לבד במצורע הוצרך לבאר זאת. כי שם אמר ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית (שמפ' בספרא שם שיוצק על כף כהן אחר (טט: או על כפו השמאלית של היוצק)), ועז"א וטבל הכהן (טט: המטהר את המצרע) את אצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית (טט: של הכהן המחזיק את השמן בכפו (כהן אחר או הוא עצמו)). שבזה אם לא יכתב הימנית נטעה שטובל השמאלית, מכף הכהן השמאלית, כדומה לו שמאל מן השמאל, לכן באר הימנית. וכפל והזה באצבעו ללמד שאצבעו סתם בכ"מ הוא הימנית. ומ"ש המיומנת שבימין. כי היה לו לומר וטבל את אצבע ידו הימנית כמ"ש בהן ידו הימנית. שאין האצבע ימנית רק היד. ומזה מבואר שגם האצבע עצמו תהי' המיומנת, ר"ל האצבע הסמוכה לגודל הרגילה למלאכה ומוכנת להשתמש, שכן שם ימין נקרא מלשון הזמנה (ימין=זמין), וימן ה' דג, או מענין אשר מנה את מאכלכם. וז"ש המיומנת שבימין:

[ריט] וטבל את אצבעו בדם, כבר בארנו (בס' ריו) ש"מ שנית והזה מן הדם צריך ללמד שיטבול על כל הזי (ובאח"מ נאמר **(טז, זיא) יזה שבע פעמים מן-ההם**). אבל עדיין ה"י די שיאמר וטבל את אצבעו והזה מן הדם. שהייתי יודע שההזי' תהי' מן הדם לא מן שיריים שבאצבע. ופ"י חז"ל שבא ללמד שיהי' בדם (שבכלי) כדי טבילה, ופ"י במנחות (דף ז) וזכחים (דף צג) דהיינו שיהי' בו בתחלה כשיעור ז' טבילות, שעז"א וטבל בדם שברם הזה עצמו יטבול כל טבילותיו לא שיתן שם על כל טבילה דם אחר מחדש. ועי' במ"ל (במשנה למלך) ה' מעה"ה (מעשה הקרבנות) פ"ד ה"ה, ופ"ה ה"ט, ואכמ"ל:

[רכ] והזה מן הדם. כבר בארתי (למעלה ס' מס) שיש הבדל בין לשונות זריקה והזיה ונתינה שנאמרו גבי דם. הזריקה הוא מרחוק בכח והרבה בפעם אחד. וההזי' הוא ג"כ בכח כזריקה אבל מעט מן אצבעו או באגודת אזור לא כזריקה שזורק מן הכלי. והנתינה הוא מעט באצבע ובנחת. ועז"א בספרא (כאן ובפ' אחרי פ"ג מ"א) והזה ולא המטיף ר"ל בנחת. שא"כ היל"ל ונתן. והזה ולא הזורק ר"ל הרבה בפעם אחד שא"כ היל"ל זורק. ונמצא עוד פעל שפך גבי דם. והוא נבדל מזריקה ששופך הרבה בנחת לא מרחוק. ונבדל מנתינה שהנתינה הוא מעט.

טהרת מצורע עשיר ויקרא מצרע יד, טז: **וטבל הפהו את-אצבעו הימנית מן-השמן אשר על-כפו השמאלית והזה מן-השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה':** טהרת מצורע עני ויקרא מצרע יד, כז: **והנה הפהו באצבעו הימנית מן-השמן אשר על-כפו השמאלית שבע פעמים לפני ה':** **(וי מצ' יד, טז, כז) הימנית מן-השמן** – זקף-קטן זקף-גדול, בתפקיד כעין הקש (כמו הרבה זקף-קטן ... זקף קטן בין שני קיסרים) (סלוק ... אתנה או אתנה ... סלוק) מקיש מאצבע ימנית שליד הגודל בטהרת מצורע שאצבע הנאמר בכל מקום בתורה הוא האצבע הימנית שליד הגודל.

כפרת כהן משיח על שגתו ויקרא ד, ו: **וטבל הפהו את-אצבעו בדם והזה מן-הדם שבע פעמים לפני ה' את-פני פרכת הקדש:** כפרת כהן משיח על שגתו העם ויקרא ד, ז: **וטבל הפהו אצבעו מן-הדם והזה שבע פעמים לפני ה' את פני הפרכת:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסד"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ויקרא אח"מ טז, יד – טז:

[יד] וְלָקַח מִדָּם הַפֶּהר וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכֹּהֵן קִדְמָה וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן יִזָּה שְׂבַע-פְּעָמִים מִן-הַדָּם בְּאֶצְבְּעוֹ:

[טו] וְשָׂחַת אֶת-שַׁעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהֵבִיא אֶת-דָּמּוֹ אֶל-מִבֵּית לַפָּרֶכֶת

וְעָשָׂה אֶת-דָּמּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפֶּהר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל-הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן:

[טז] וְכִפֶּר עַל-הַקֹּדֶשׁ מִשְׁמַתּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וּמִפְשְׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד הַשֶּׁכֶן אִתָּם בַּתּוֹךְ שְׂמַתָּם:

ויקרא אח"מ טז, יח: וַיִּצָא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לְפָנֵי-ה' וַיִּכְפֹּר עָלָיו

וְלָקַח מִדָּם הַפֶּהר וּמִדָּם הַשַּׁעִיר וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

[ירושלמי יומא פ"ה ה"ד (וילנא גר' שו"ת כז ב – כח א)] [הלכה ד] ... עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא אל תוך הריקן

(וי' אח"מ טז, יח) וַיִּצָא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לְפָנֵי-ה' וַיִּכְפֹּר עָלָיו. זה מזבח הזהב.

גמרא. ... (וי' אח"מ טז, יד) עַל-פְּנֵי הַכֹּהֵן קִדְמָה יִזָּה. שְׂבַע מה תלמוד לומר ויזָה כדי שתהא הזייה ראשונה נמנית עמהם (טט: וכך היה

מונה אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, ... אחת ושבע). כתיב (וי' אח"מ טז, יט) וְהִזָּה אֹתוֹ עַל-הַכֹּהֵן יָכוֹל עַל מַצְחָה? ת"ל עַל-הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי

הַכֹּהֵן. רבי זעירה אמר צריך שיהא נוגע, ר' שמואל בר רב יצחק אמר אינו צריך שיהא נוגע. אמר ר' בון בר חייה טעמא דר' שמואל

בר רב יצחק (וי' אח"מ טז, יט) וְהִזָּה אֹתוֹ עַל-הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן. מה כפרת שנאמר להלן (טט: (וי' אח"מ טז, יד) הזאת דם הפר) על

מצחא (מצחא) (טט: (וי' אח"מ טז, יד) עַל-פְּנֵי) לא על גגה ואינו צריך שיהא נוגע אף כפורת שנאמר כאן (טט: (וי' אח"מ טז, יט) הזאת דם שעיר) על

מצחא (מצחא) (טט: (וי' אח"מ טז, יט) עַל-הַכֹּהֵן) לא על גגה ואינו צריך שיהא נוגע.

(טז, יד) עַל-פְּנֵי – בהזאת דם פר החטאת הפנימי בקדש הקדשים, טעם מקף כבורר בין משמע מעל כאן גג הכפורת ובין משמע בסמוך

כאן בסמוך לכיוון מזרח, וכן (טז, יט) עַל-הַכֹּהֵן – בהזאת דם שעיר החטאת הפנימי בקדש הקדשים, טעם מקף כבורר בין משמע מעל

כאן גג הכפורת ובין משמע בסמוך כאן בסמוך לכיוון מזרח.

(טז, יט) וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן – מרכא סלוק, מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות בשתי ההזאות כ-אמר ר' בון בר חייה טעמא

דר' שמואל בר רב יצחק ... לא על גגה ואינו צריך שיהא נוגע.

(וי' אח"מ טז, יט) וְעָשָׂה אֶת-דָּמּוֹ – מונח רביע, לפי תוכן הפסוק מוצע להסביר כמו שהוסבר ב-(טז, יד) וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן – מונח רביע,

בתפקיד לפחות ארבעה לימודים. מוצע לומר שזה עשוי לכלול גם מה שנלמד על (טז, יד) וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל-פְּנֵי הַכֹּהֵן קִדְמָה .

[החפץ חיים (הח"ח)] [הסימון יא בהח"ח=יב לעיל] (טז, יד) (טט: א) וְהִזָּה וְלֹא הַמְטִיף. פ"י בהתזה ולא ישיטף אצבעו מאליו. (טט:

ב) וְהִזָּה ולא הזורק. פ"י שלא יזרוק במזרק כדרך שעושה בעולה. (טט: ג) (טז, יד) אֶצְבְּעוֹ האמור כאן הימנית המיומנת שבימין.

(טט: ד) (יב=יג) כל מקום שנאמר (טז, יד) פְּנֵי הַכֹּהֵן קִדְמָה. פ"י הוא מלמד לכל פני הכפורת הכתוב בכל התורה שהוא הפנים

הפונים למזרח ובגמרא גריס כל מקום שנאמר פני זה הפנים למזרח. לאו מפני אדם קאי אלא פני הכפורת קרוי רוח מזרחית אַבְל

הכהן פניו למערב. (טט: ה) (טז, יד) לְפָנֵי הַכֹּהֵן יִזָּה שְׂבַע-פְּעָמִים לא שבע טיפים, (טט: ו) שְׂבַע-פְּעָמִים שיהא מונה שְׂבַע-

פְּעָמִים הרי אחת ושבע.

(וי' אח"מ טז, יט) וַיִּכְפֹּר עַל-הַקֹּדֶשׁ – מונח רביע, חמש מתנות דמים: שניים (פר ושעיר) בקדש הקדשים, שניים על הפרוכת (פר

ושעיר) אחד דם מעוררב של פר ושעיר על מזבח הזהב. מספר המתנות נלמד מהכתוב אפשר שהלימוד מתבנית הטעמים מונח רביע בא

לומר שצריך לכון כנגד הקדש, ואפשר שאם עשה שלא כסדר או חיסר הדבר מעכב.

(וי' אח"מ טז, יט) וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד – היכן מזה באהל מועד? אפשר כי הרישא (טז, יט) וַיִּכְפֹּר עַל-הַקֹּדֶשׁ ... מקשרת אל (ויקרא ד, ו)

וְטָבַל הַפָּהוּ אֶת-אֶצְבְּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן-הַדָּם שְׂבַע פְּעָמִים לְפָנֵי ה' אֶת-פְּנֵי פָרֶכֶת הַקֹּדֶשׁ בִּקְרִבָּה (וי' ד, ג) הַפָּהוּ הַמְשִׁיחַ יִחַט אֶת-שֵׁמֶת הַעֵם,

ומכאן ללמד במה מצינו בחזרה להזאות כהן גדול ביום הכפורים באהל מועד שמזה על הפרוכת אך ההגבלה שזה בין הבדים נלמדת בספרא

בשילוב מהזאת כהן משיח על שגגתו ומהזאת הכהן בקרבן שגגת העם (ויקרא ד, ז) וְטָבַל הַפָּהוּ אֶצְבְּעוֹ מִן-הַדָּם וְהִזָּה שְׂבַע פְּעָמִים לְפָנֵי ה' אֶת

פְּנֵי הַפָּרֶכֶת: [ספרא ויקרא - דבורא דחובה פרשה ג סוף פרק ג] (מ"י) (וי' ד, ז) לְפָנֵי ה', יכול על כל הבית תלמוד לומר אל פְּנֵי

הַפָּרֶכֶת או אל פְּנֵי הַפָּרֶכֶת, יכול אל פְּנֵי הַפָּרֶכֶת כלה, תלמוד לומר (ויקרא ד, ו) הַקֹּדֶשׁ מלמד שהוא מכוון כנגד הבדים.

ההבדל בין כפרת נשיא על שגגתו וכפרת כהן משיח על שגגתו לעומת כפרת העם על שגגתו

[ירושלמי תענית פ"ב ה"א (וילנא גר' שו"ת ח, א)] כתוב אחד אומר (וי' אח"מ טז, ב) אֶל-פְּנֵי הַכֹּהֵן וכתוב אחד אומר (ויקרא ד, ו) אֶת-פְּנֵי

פָּרֶכֶת הַקֹּדֶשׁ ר' אחא אמר איתפלגון ר' אבהו ורבנן חד אמר חטא הנשיא (גר' [אוצר מדרשים] הכהן המשיח) הגדולה במקומה חטא

הציבור אין הגדולה במקומה וחורנא אמר לפי שחטאו הלמד והמלמד לפיכך יצאו לחוץ ויפרסמו על שם (ויקרא ד, כא) וְהוֹצִיא אֶת-הַפֶּהר

אֶל-מַחֲרֹץ לְמַחְנֶה.

(וי' אח"מ טז, יד) וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ - [שפת"ח ב] אינו רוצה לומר שמלת וְהִזָּה אחת במשמע ד-וְהִזָּה אינו משמע אם אחת אם יותר, אלא

רוצה לומר (וי' אח"מ טז, יד) וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ משמע הזאה אחת מכח גזירה שוה שנאמרו דמים למטה בשעיר ונאמרו דמים למטה בפר

מה למטה בפר שבע אף שעיר למטה שבע וכשם שלמעלה בשעיר אחת מדכתיב (וי' אח"מ טז, יט) וְהִזָּה אֹתוֹ ודרשו רבותינו זכרונם

לברכה אֹתוֹ מיעוטה הוא פעם אחת יזה ולא יותר. למדנו שדם השעיר דלמעלה על הכפורת אינו אלא אחת אף הזאת פר למעלה אחת

דדמים (טט: כנראה כוונתו (טז, יד) מִדָּם הַפֶּהר) דמים (טט: כנראה כוונתו (טז, יט) אֶת-דָּמּוֹ) לגזירה שוה.

(וי' אח"מ טז, יט) אֹתוֹ - המלה מיעוט, טעם תביר מיעוט, מיעוט אחרי מיעוט מרבה, אפשר מלמד שמזה אחת למעלה בשעיר, ומרבה עליו

הזאה למעלה בפר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ז) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהלכה – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרנא = טרנא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.12 ויקרא אחרי מות טז, זא (התשפ"ב)

ויקרא אחרי-מות טז, זי: וְכַל-אֲדָמָה לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּבֹאֵו לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד-צֹאתוֹ וְכִפֵּר בְּעֶדְו וּבְעֶדְו בֵּיתוֹ וּבְעֶדְו כָּל-קִהְל יִשְׂרָאֵל:

(העמק דבר) בפסוק (וי' אח"מ טז, זי) מסביר שהנאמר ב- (וי' אח"מ טז, זי) **וְכִפֵּר עַל-הַקֹּדֶשׁ** דלעיל, היה הכפרה על הקודש והמקדש עצמם שלא יהיו פגומים מטומאה: (הפסוק טז, זי) מלמד שאיחוד הפעולות שלעיל קטורת, הזאת דם פר, הזאת דם שעיר מכפר על כלל ישראל). **וְכִפֵּר בְּעֶדְו** וגו'. דהאי קרא הוא כפרה על ישראל מעון טומאת מקדש וקדשיו, וע' בסמוך, ובאמת גם זה הפי' מפורש בת"כ וביומא דמ"ד, דמפרש האי קרא כפרתו קודם לכפרת ביתו וכו', וזה אינו אלא בכפרת דמים: **(ספרא אחרי מות פרשה ג תחילת פרק ד אות ו)** (וי' אח"מ טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה לֹא-יִהְיֶהוּ** יכול בעזרות תלמוד לומר **בְּאֶהָל מוֹעֵד** אין לי אלא באהל מועד מנין לרבות שילה ובית עולמים, תלמוד לומר **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ**. אין לי אלא בשעה שנכנס לכפר בקטורת, מנין שנכנס לכפר בדמים תלמוד לומר **בְּבֹאֵו לְכַפֵּר** (בכך הכפרה שלמה), אין לי אלא בביאה מנין אף ביציאה תלמוד לומר בצאתו **עַד-צֹאתוֹ**, **וְכִפֵּר בְּעֶדְו וּבְעֶדְו בֵּיתוֹ וּבְעֶדְו כָּל-קִהְל יִשְׂרָאֵל** כפרתו קודמת לכפרת ביתו, וכפרת ביתו קודמת לכל ישראל.

(מלבי"ם אח"מ מד) (וי' אח"מ טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּבֹאֵו לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד-צֹאתוֹ**. דייק לאמר **בְּאֶהָל מוֹעֵד** אבל בעזרה מותר להיות. ושם עמד כהן הממסר את הדם כמ"ש ב-**[ויומא מ"ג ע"ב]**, וכבר בארתי בסדר **[צו (סי' עד)]** שבכ"מ שהזכיר שם אוהל מועד בענין שתלוי בקדושת המקום צריך ריבוי לרבות גם בית עולמים שקדושתו משונה משל א"מ. ולכן הוסיף **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ**. שקדש כולל משכן ומקדש. ואם היה אומר בבואו עד צאתו (טט: ולא אומר **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ**). הייתי טועה לאמר רק בביאה ראשונה שנכנס להקטיר קטורת. וב-**[ויומא (דף מד)]** ששם מובא ברייתא זאת פי' מקום הטעות מ"ש (טז, זי) **וְכִפֵּר בְּעֶדְו וּבְעֶדְו בֵּיתוֹ וּבְעֶדְו כָּל-קִהְל יִשְׂרָאֵל**. והייתי מפרש בבואו וכפר בעדו היינו בביאת הקטורת שאז מכפר כפרה אחת בעד כולם. לאפוקי בואו עם הדמים. שהפר מכפר בעדו ובעד ביתו והשעיר מכפר בעד ישראל ואינו כפרה אחת). לכן אמר **בְּבֹאֵו לְכַפֵּר**. שכולל גם כפרת דמים. ואם היה אומר בבואו לבד לא הייתי אוסר (טט: הימצאות אדם) רק בביאה לכן הוסיף צאתו ולא אמר בצאתו שהיה משמע תחלת היציאה רק **עַד-צֹאתוֹ** דהיינו עד שיוצא לגמרי. וכבר בארנו למעלה (סי' יא) שכל מקום שהפעולים חלוקים זה מזה יכפול אות או מלת היחוס עם כל א'. ופה **בְּעֶדְו וּבְעֶדְו בֵּיתוֹ וּבְעֶדְו כָּל-קִהְל יִשְׂרָאֵל**. שכפרתו קודמת לכפרת ביתו. וכפר' ביתו לכלל ישראל יבא זכאי וכפר על החייב:

נציג הרבוי מאהל מועד לבית עולמים. (וי' אח"מ טז, זי) **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ** - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן מרבה על אהל מועד את שילה ובית עולמים **[מלבי"ם מד]** שקדושתו משונה משל אהל מועד.

(וי' אח"מ טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד** - גרשיים מונח פסק (מונח לגרמיה) מונח רביע, תבנית טעמים העשויה לרמז לכעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, וזה מתבטא בהסברים אחדים בהמשך. לכתוב זה יש הסבר ברמת הפשט וברמת הסוד של פרד"ס. ברמת הפשט (טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה** - מקף בורר בין ממש כל אדם וזה שייך להקטרת הקטורת, ובין הזאת דמים **[ויומא נגב]** שכ"ג מניח כלי עם הדם על כן הזהב היחיד (או השני) שבהיכל, ויש כהן הממסר בדם הפר, ואח"כ בדם השעיר. האם בשעת הזאת הדם בקה"ק הכהן הממסר נשאר? ברמת הסוד (טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה** - מקף בורר בין הסבר שאלו רק בני אדם, ובין הסבר שאלו בני אדם ומלאכים שיש להם פני אדם. (טז, זי) **לֹא-יִהְיֶהוּ** - מקף בורר בין משמע נוכחות בחומר ובין משמע התפשטות מחומר לרוחני.

סיבות להרחקת כל אדם מהקדש ומקדש הקדשים **[בכור שור]** (וי' אח"מ טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל**. מפני אימת השכינה שבאה בענין הקטורת כדכתיב: (וי' אח"מ טז, זי) **בִּי בְּעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַפְּתָחַת**: וגם שלא יזונו עיניהם מבית קודש הקדשים כשהוא פותח פתח האמה טרסקין ליכנס **[משנה מדות ד, ז]**... **[חזקוני]** (וי' אח"מ טז, זי) **וְכַל-אֲדָמָה** מן הכהנים דפשיטא לן אין זר נכנס בהיכל. **לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד** שמא יארע להם טומאה בעודם שם ואין הכהן מכפר (בעבודת יוה"כ) על טומאה שאירעה בו ביום.

נציג את מספר הכניסות של כהן גדול לקדש הקדשים ביום הכפורים. שלוש כניסות מפורשות בפסוקים **[ספרא שם]** אין לי אלא בשעה שנכנס לכפר בקטורת, מנין שנכנס לכפר בדמים תלמוד לומר (טז, זי) **בְּבֹאֵו לְכַפֵּר**, זאת אמירה כללית הנאמרת פעם אחת וחלה אחרי כל אחת מהפעולות אשר מתוארות בשלושה הכתובים הבאים (א) (וי' אח"מ טז, זי) **וְנָתַן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה'** ... (ב) (וי' אח"מ טז, זי) **וְלָקַח מִדָּם הַפֶּה וְהִגָּה בְּאֵזְבֵּעֵו עַל-פְּנֵי הַכֹּהֵן קְדָמָה** ... (ג) (וי' אח"מ טז, זי) **וְשִׁטַּט אֶת-שְׂעִיר הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר לְעֹם** ... והגה אתו על-הַפְּתָחַת וּלְפָנֵי הַכֹּהֵן: (וי' אח"מ טז, זי) **וְכִפֵּר עַל-הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם** ... כתוב המסיים את שלוש הכניסות לקה"ק ביוה"כ. הכניסה הרביעית (וי' אח"מ טז, זי) **וְכָא אֶהְרֹן אֶל-אֶהָל מוֹעֵד** ע"פ פ' **[רש"י]** אמרו רבותינו ב-**[ויומא לב, א]** כל הפרשה אמורה על הסדר, חוץ מביאה זו שהיא אחר עשיית עולתו וגו' (טז, כד) בבגדי זהב, (וי' אח"מ טז, זי) **וְכָא אֶהְרֹן אֶל-אֶהָל מוֹעֵד** (קה"ק) – והוציא את הכף והמחתה. **[רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פ"ב, ה"ב]** ... ומקריב תמיד של בין הערבים, ואחר כך מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי זהב, וטובל ועולה ומסתפג ולובש בגדי לבן, ומקדש ידיו ורגליו, ונכנס לקדש הקדשים, ומוציא משם את הכף ואת המחתה, וגו'

מוצע לומר שבמצבים יוצאים מן הכלל יש עוד כניסות של כ"ג לקה"ק ביוה"כ מעבר לארבע הכניסות הנ"ל. לשם כך נעיין בתבנית הטעמים של (וי' אח"מ טז, זי) **לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד** – מונח פסק (מונח לגרמיה) מונח רביע, לתבנית טעמים זאת יש קריאה ללא פסק, וקריאה עם פסק. (וי' אח"מ טז, זי) **לֹא-יִהְיֶהוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד** – מונח פסק (מונח לגרמיה) מונח רביע, בקריאה ללא פסק טעם מונח של **לֹא-יִהְיֶהוּ** עשוי לרבות את מספר הלמודים על תבנית הטעמים **בְּאֶהָל מוֹעֵד** – מונח רביע. (למוד א) ירמז ליותר מארבע כניסות של כ"ג לקה"ק ביוה"כ כאשר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול, תור לרבוב, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(א) באופן יוצא מהכלל הכהן הגדול מנוע מלהמשיך בעבודתו והכהן הגדול המחליף אותו צריך להתחיל עבודה מחדש. (ב) נשפכו הקטורת, ו/או הדם של הפר ו/או של השעיר (ג) מת שיער המשתלח וצריך להתחיל עבודה עם זוג שעירים חדש.

(למוד ב) בכל כניסה של כהן גדול לקדש הקדשים ביום הכפורים, לא נמצא אדם באהל מועד ובמבנה שבמקומו בבית המקדש. בקריאה ללא פסק (וי' אח"מ טז,יז) **וְכָל-אֲרָם** (חמרי) **לֹא-יִהְיֶה** (נוכח) **בְּאֶהֱל מוֹעֵד** – מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבעה פרטים, בבית עולמים אלה חלקי המבנה: (א) ההיכל (ב) העליה שמעל להיכל (ג) קדש הקדשים (ד) העליה שמעל לקדש הקדשים (ה) חזרי האגפים והעליות ביניהם מדרום ממערב מצפון להיכל ולקדש הקדשים. (ו) **רִשְׁרֵי הַיִּרְשָׁה** אולם (ז) **רְבִינוּ מִיוֹסֵף** (וי' אח"מ טז,יז) וכשם שפורשין ביום הכפורים כך פורשים בכל יום בשעת הקטרה והרצאת דמים הפנימיים ואפי' מבין האולם ולמזבח **יומא מד,א**].

(וי' אח"מ טז,יז) **וְכָל-אֲרָם** – גרשיים – יוצא מענינו, כאן בצירוף **לֹא-יִהְיֶה** – מונח לגרמיה – לא יהיה בהוויתו החמרית, כ"ג מתפשט מגשמיותו ועומד לפני הקב"ה. **בְּאֶהֱל מוֹעֵד** – מונח רביעי, מעבר לארבעה יסודות החומר ומעבר לחומר ההיולי. אפשר שמרמז לנלמד ב- **ירושלמי יומא פרק ה ה"ד (וילנה כז א)**]] נטל את הדם ממי שהוא ממרס בו **נכנס למקום שנכנס ועמד למקום שעמד** והזה ממנו אחת למעלן ושבע למטן וגו' טט – המשנה לא אומרת נכנס לקדש הקדשים או תאור מקום גשמי אחר, אלא "למקום שנכנס ועמד למקום שעמד" מרמזת שנכנס לפני המקום, תואר לקב"ה ועמד למקום – לקב"ה, מעבר לחומר ההיולי. (מבוסס על הסבר האדמו"ר מ"ש מהב"ד המופיע בספר "לשיטתיהו" על מקבא ר' עקיבא מניין שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצרים במצרים הייתה של חמש מכות). וכנלמד ב- **ירושלמי יומא פ"ה ה"ב (וילנה כז א)**]] ארבעים שנה שימש מעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה ובשנה האחרונה אמר להן בשנה הזאת אני מנת אמרו לו מאיכן אתה יודע אמר להן כל שנה שנה יודע שהייתי נכנס לבית קודש הקדשים היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי בעון קומי (שאלו לפני) רבי אבהו והכתיב **וְכָל-אֲרָם לֹא-יִהְיֶה בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּבֹאֵי לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד-צֹאתוֹ** אפילו אותן שכתוב **(יחזקאל א,י) וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אֲדָם** (במעשה מרכבה מלאכים העומדים תמיד לפני המקום, בעלי ארבע הפנים) לא יהיו באהל מועד אמר לון מה אמר לי דהוה בר נש אני אומר הקב"ה היה **אילת השחר** (וי' אח"מ טז,יז) **לֹא-יִהְיֶה בְּאֶהֱל מוֹעֵד**. בירושלמי (יומא פ"ה ה"ב) איתא דאפי' אותם שכתוב בהם **(יחזקאל א,י) וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אֲדָם** לא יהיו באהל מועד, והיינו דאפי' מלאכים לא נמצאים שם (אבל יצר הרע יש גם שם), והנה הטעם שלא יהיו שם מלאכים י"ל כיון שגם מלאכים מזכירים לפעמים קיטרוג, וכדמצינו (בשבת פ"ח ב') שלא רצו שהקב"ה יתן את התורה לישראל ואמרו מה אנוש כי תזכרנו, ומשו"ה אפי' מלאכים לא ימצאו שם כדי שלא יהי' קיטרוג כלל (ורש"י באיוב ל"ט כ"ז כתב שהקב"ה מסלק פמליא שלו שלא יזיקו לאהרן בבואו אל הקודש ביוהכ"פ):

1. **יחזקאל א,י**: ודמוות פניהם פני אדם ופני ארנה אל-הימין לארבעתם ופני-גוש לארבעתם:
2. **יחזקאל י,כב**: ודמוות פניהם הפנים אשר ראיתי על-גהר ככר מראיהם ואתם איש אל-עבר פניו ילכו:

עד-צאתו – מקף בורר במשמע מלת עד בין עד ועד בכלל **[מלב"ם מד]** שיוצא לגמרי, ובין עד ולא עד בכלל. **עד-צאתו** – אתנח מגביל את "לא-היה" לזמן שהיית הכהן באהל מועד.

(טז,יז) **בְּבֹאֵי** – תביר, ממעט מ-**לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ** על טומאה שאירעה בו ביום, כפי' **[חזקוני]** (וי' אח"מ טז,יז) **וְכָל-אֲרָם** מן הכהנים דפשיטא לן אין זר נכנס בהיכל. **לֹא-יִהְיֶה בְּאֶהֱל מוֹעֵד** שמא יארע להם טומאה בעודם שם ואין הכהן מכפר (בעבודת יוה"כ) על טומאה שאירעה בו ביום. (טז,יז) **בְּבֹאֵי** – תביר, מחלק בין כהן ראוי **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ** ובין כהן שאינו ראוי **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ**. (וי' אח"מ טז,יז) **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן מרבה על אהל מועד את שילה ובית עולמים **[מלב"ם מד]** שקדושתו משונה משל אהל מועד. **עד-צאתו** – אתנח, מגביל שרק כהן ראוי **לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ** יוצא חי, והלא ראוי אינו יוצא חי או מת בסמוך. כנלמד ב-**[בבלי יומא יט,ב]** תנו רבנן: מעשה בצדוקי אחד שהתקין (קטורת) מבחוק והכניס (שלדעתם נכנסים עם עמוד עשן)..... אמרו: לא היו ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה, והיו תולעין יוצאין מחוטמו. ויש אומרים: ביציאתו ניגף. דתני רבי חייא: כמין קול נשמע בעזרה, שבא מלאך וחבטו על פניו. ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו, שנאמר **(יחזקאל א,י) וְנִגְלִיהֶם נִגְלֵי יִשְׂרָאֵל וְכַף רִגְלֵיהֶם כְּכַף רִגְלֵי נִגְלֵי וְנִצְלִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל**:

[אילת השחר] (טז,יז) **וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל-קֹהֵל יִשְׂרָאֵל**. הנה מזה שכל אחד כתוב בפני עצמו, משמע שאין כפרת כולם בשוה אלא היו דרגות שונות בכפרה, ומצינו בפר של אהרן שאחיו הכהנים היו מתכפרים בו, והגמ' ביומא (ג' ב') מסופקת אם הם מתכפרים בו כפרה גמורה או כפרה מקופיא, ועי' אבן עזרא:

(טז,יז) **וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט, (למוד א) כפי' **[אילת השחר]** שאין כפרת כולם בשוה אלא היו דרגות שונות בכפרה. (למוד ב) **[העמק דבר]** פשט הכתוב (טז,יז) **וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ** וגו'. דהאי קרא הוא **כפרה על ישראל** מעון טומאת מקדש וקדשיו, וע' בסמוך, ובאמת גם זה הפי' מפורש בת"כ וכיומא דמ"ד, דמפרש האי קרא כפרתו קודם לכפרת ביתו וכו', וזה אינו אלא בכפרת דמים: (וי' גם דרש) (וי' אח"מ טז,יז) **וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ** וגו'. ולפי הדרש קאי על הקטרת שמכפר על לשה"ר, וזהו הלשון **וּבְעֵד כָּל-קֹהֵל יִשְׂרָאֵל**, עון שישנו בכל ישראל, וכדאיתא במס' **[ב"ב דקס"ה א]** והכל בלשון הרע ומפרש בגמ' באבק לה"ר. (טז,יז) **וּבְעֵד** – טפחא ללא מרכא, בתפקיד שנוי ו/או רבוי, כפי' **[העמק דבר]** עד שלא נתכפרו בדם, לא היה הקטרת מועיל לכפרה אלא להגין שלא ימות כמו שכתבנו ב-(יז,יג). אבל עתה בא ענן הקטרת גם לכפרה. (טז,יז) **כָּל-קֹהֵל** – מקף כבורר בין אלו שעשו תשובה ובין אלו שלא עשו תשובה. (טז,יז) **כָּל-קֹהֵל יִשְׂרָאֵל** – מרכא מרבה, סלוק מגביל, סה"כ רבוי הגבלות על הכפרה כנאמר ב-**[משנה יומא פ"ח מ"ט]** [*] האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו וגו'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 ויקרא אחרי מות טז,א (התשפ"ג)

ויקרא אחרי מות טז,א: ויצא אל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-ה' וַיִּכְרֹם עֲלָיו וַיִּלָּחַם מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשֹּׁעִיר וַיִּתֵּן עַל-קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

כדי להסביר חלק מתבניות טעמי המקרא של פסוק זה נביא תמצית מסדר עבודת כהן גדול ביום הכפורים **[חמדת ימים יום הכיפורים פרק ז אות עד]** סדר א"ב מנוסח "אחר וידוי שֶׁקָד" לעבודת יום הכפורים אחר וידוי שקד בעצמה לעשות חטאתו וחטאת העם. בדק סכין ושחט פרו רוב שנים ומירק אחר שחיטה וקבל דמו במזרק טהור. לחבירו מיד יתנהו למרס בדמו כדי שלא יקרוש.

דָם זה הניחו ביד מי שממרס בו על הרובד הרביעי של היכל מבחוץ, ונטל מחתה של זהב אדום _____ הורידה מלאה גחלי אש _____ הוציאו לו כף ריקן ומחתה מלאה קטורת דקה מן הדקה. וחפץ ממנה _____ ונתן לתוך הכף _____ . זרז עצמו ונכנס לקדש הקדשים _____ . חפץ כל הקטורת שבכף בחפניו ונתן על הגחלים לצד מערב וממתין שם עד שנתמלא הבית כולו עשן. _____ פסע ושב לאחוריו פניו לקדש ואחוריו להיכל עד שיצא מן הפרוכת, _____ . יצא ונטל דם הפר ממי שממרס בו ונכנס למקום שנכנס (קה"ק) ועמד במקום שעמד והזה ממנו לפני הכפורת בין בדי הארון _____ יצא מקדש הקדשים והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל (סמוך לפרוכת, ואינו הולך עם הבויד למזבח הזהב). כצאתו (לעזרת כהנים) הביאו לו שעיר חטאת, שחטו וקבל דמו במזרק טהור. לפנים יכנס להזות מדמו בין שני בדי הארון כסדר דם הפר _____ יצא (אינו הולך עם בויד דם השעיר למזבח הזהב, אלא) והניחו על כן הזהב השני שהיה בהיכל (דעה אחרת החליף בין הביזים בכך אחד).

מיהר ונטל דם הפר מן הכן שהניח עליו וטובל אצבעו על כל הזיה, והזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון מבחוץ _____ . הניח דם הפר ונטל דם השעיר ועשה לדמו כאשר עשה לדם הפר והזה על הפרוכת כנגד הארון מבחוץ _____ . (דעה א' שלא בסדר העבודה הזה, דעת רבי יונתן [יומא נז,א] (שלב א) מניח בויד דם השעיר על כנו או מחליף עם הבויד של דם הפר והולך להזות או לתת מדמו על קרנות מזבח הזהב. חוזר עם הבויד לכן, (שלב ב) נוטל בויד דם השעיר. והולך להזות או לתת מדמו על קרנות מזבח הזהב. חוזר עם הבויד לכן. (שלב ג) מערב דם הפר בדם השעיר, הולך עם התערובת למזבח. וחותרה הגחלים והאפר שבמזבח הזהב הילך והילך עד שמגלה זהבו ומזה מדם התערובות על טהרו של מזבח שבע פעמים. (דעה ב' כסדר העבודה הזה, דעת רבי יאשיה [יומא נז,א] שש ועירה דם הפר לתוך המזרק שבו דם השעיר ונתן את המלא בריקן כדי שיתערבו יפה זה בזה, ובא ועמד לפנים ממזבח הזהב בין המזבח והמנורה ומתחיל להזות מדם התערובות. על ארבע קרנותיו יתן כסידרון, מתחיל מקרן מזרחית צפונית ומסיים בקרן דרומית מזרחית, וחותרה הגחלים והאפר שבמזבח הזהב הילך והילך עד שמגלה זהבו ומזה מדם התערובות על טהרו של מזבח שבע פעמים.

מהתאור שבסדר העבודה של הנחת דם הפר ואח"כ הנחת דם השעיר אחרי יציאה מקה"ק, על כן או כנים סמוך לפרוכת, ואח"כ הזאות מכל דם על הפרוכת מוכת, שאין הכהן הולך עם ביזים אלה ביציאתו מקה"ק אל מזבח הזהב, אם כן מדוע ב-[יומא נז-נח] יש דיון בין ר' עקיבא ובין ר' יוסי הגלילי על קשר בין באיזה צד פרופה הפרוכת בין קה"ק והקדש (מדרום או מצפון) כי זה קובע לאיזו קרן במזבח הזהב כהן יגיע ויתחיל את מתן הדם בין בהקפה ברגל של המזבח או בהעברת ידו בין הקרנות. מוצע לומר כי הכן או הכנים להנחת הביזים עם הדם, היו סמוכים למקום שבו הפרוכת הייתה פרופה. אחרי שהכהן סיים הזאות דם הפר ודם השעיר בקדש על ובסמוך לפרוכת במרכז הפרוכת מול מקום ארון הברית בקה"ק, חזר למקום הכן או הכנים בצפון או בדרום ומשם יצא לכיוון מזבח הזהב.

עולה שאלה מה מלמד (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא – רביעית בתפקיד הערך ארבע? אם זה קשור להולכת הדם אז ב-(דעה ב) יטול דם מעורב וילך רק פעם אחת למזבח הזהב. ב-(דעה א) יטול פעם דם פר פעם שניה דם ששיר פעם שלישית דם תערובת דם פר ודם ששיר, וכל פעם ילך למזבח הזהב. בכל אופן אין כאן ארבע.

[תורה תמימה = תו"ת] - ת"ר, (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ, מה ת"ל^(טז), א"ר נחמיה, לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות (וי' ד) שכהן עומד חוץ למזבח (ממעברו) ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה, יכול אף זה כן, ת"ל (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ, היכן היה - לפניו מן המזבח (ממעברו) ^(טז) [בבלי יומא נ"ח ב']:

[תו"ת עז] פירש"י דהו"ל לכתוב בקצור וכפר על המזבח אשר לפני ה', עכ"ל. ויש להוסיף באור, משום דבעלמא לשון יציאה מורה על היציאה חוץ למחיצה, וכאן שעומד בהיכל וכתוב (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא משמע שיוצא משם לעזרה למזבח החיצון, ובאמת הלא אין הענין כן, דהא כתיב (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-ה', דהוא מזבח הפנימי, א"כ מאין יצא: **[תו"ת עז]** ר"ל בפר כהן משיח אנו למדין שהכהן בשעת הזאה על הפרוכת עומד חוץ למזבח, והו"א שגם כאן כן, ת"ל (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ, הרי מבואר דעד עתה בעת ההזאה על הפרוכת היה עומד לפניו מן המזבח: (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ - עד דנפק מכולא מזבח, מלמד דבקרן דפגע ברישא לא עביד^(טז) [שם שם]: **[תו"ת עז]** ר"ל כי בתחלה פוגע במערב המזבח, וצריך (לדעת ריה"ג) שיצא עד קרן מזרחית צפונית, וע"ע בסמוך אות פ"ג:

[תשובה א] המתאימה לשתי הדעות

[בבלי יומא נח,ב] ד"ה דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא, (מערכת דרומית) מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ...

ד"ה ורבי עקיבא (שלדעתו הפרוכת פרופה בדרום) נהי דלא יליף (לא לומר) פנים (למתן דם חטאת במזבח הזהב) מחוץ (ממתן דם במזבח החיצון) ... ואמאי לא עבידי (בקרן הראשונה שפגע בה תחילה, מערבית דרומית) משום דכתיב (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ - (שדורשים מכך שאינו מזה) עד דנפיק מכוליה מזבח (שיצא כלפי פתח ההיכל מכל ארכו של מזבח לצד מזרח ונמצא ממזרח לקרן דרום מזרח)

- טט – (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא – רביע, מרמז שאפשר לומר שיצא מזרחה מארבע זוויותיו של המזבח
- טט – (וי' אח"מ טז,יח) וַיִּצֹא – רביע, מרמז שחייב לשמור על סדר ארבע הזאות, דם פר ושעיר בפנים, דם פר ושעיר על הפרוכת. רק אז יהיה תקין מתן הדם על מזבח הזהב. חוזר למקום הכן או הכנים של הנחת ביזי הדם, ב-(דעה ב) מערבב דם ששיר בדם הפר וממשיך אל המזבח ועובר למזרחו, לר' עקיבא בדרומו, לר' יוסי הגלילי בצפונו. ע"פ [חמדת ימים] כל הזאה עם צירוף ספירות ובמקום אחר אומר עם צירוף שמות ה' המיוחדים לה בסדר מסוים. רק כך תהיה הכפרה בשלמות וכן השפעת החיות הא-לקית.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; **מוצא** = מוציא מפשט; **מרכא** = מרכא; **מאריך**, **רבי**, **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפח – שני ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש ששניה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מוצא רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(תשובה ב) (וי' אח"מ טז,יח) וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁר לַפְּנֵי-ה' – רביעי, ל-(דעה א) שלא מערבים דם פר ושעיר להזאה על קרנות המזבח הפנימי אלא מזה בדם פר בנפרד מדם שעיר, יהיה שללוש פעמים הליכה ממקום הבזיכים ליד הפרוכת אל מזרחו של המזבח הפנימי.

א) לוקח דם פר עובר המזבח ומזה, ב) חוזר מניה דם פר נוטל דם שעיר עובר המזבח ומזה, ג) חוזר מערבת דם בכלי אחד ומניחו בתוך הכלי השני, עובר המזבח ומזה מהתערובת על טהרו של מזבח, ד) רק אם משאיר כלי עם דם שלא נכנס לבזיך אחד, אולי חוזר לאספו.

אבל לפי הדיון הבא ההלכה היא שמעריבים הדמים ויש רק הליכה אחת למזבח הזהב.

[בבלי יומא נא,א] רבי יונתן אומר: מזה בפני עצמו, ומזה בפני עצמו. אמר לו רבי יאשיה: והלא כבר נאמר אחת! – אמר לו רבי יונתן: והלא כבר נאמר דם הפר ומדם השעיר. אם כן למה נאמר אחת? לומר לו אחת ולא שתיים מדם הפר, אחת ולא שתיים מדם השעיר.

תניא אידך: ולקח מדם הפר ומדם השעיר – שיהיו מעורבין זה בזה. אתה אומר שיהיו מעורבין זה בזה או אינו אלא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו? תלמוד לומר: אחת. וסתמא כרבי יאשיה (הליכה אחת עם דם מעורב).

(תשובה ג) (המתאימה רק לדעה א) [מסכת יומא, שערי היכל, מכוון המקדש, מערכה קלג, דם פר ודם שעיר שנתערבו, דף יומא נז,ע' רפח] (הזאות דם בקה"ק בין בדי הארון ובקדש על הפרוכת) [סיכום]... כאשר נתערבו הכוסות ולא ידוע איזה דם פר ואיזה דם שעיר, יש להזות שלוש פעמים, פעם מדם בכוס (א), פעם שניה מדם בכוס (ב), פעם שלישית מדם בכוס (א). כך בוודאי דם הפר ודם השעיר יינתנו כסדרם.) אם (א) דם שעיר אז הסדר הוא (ב) פר (א) שעיר. אם (א) דם פר אז הסדר הוא (א) פר (ב) שעיר. לכן כמסקנה להזאות על המזבח ולשיטת רבי יונתן של מתן דם פר לבד אח"כ מתן דם שעיר לבד, כאשר נתערבו הכוסות יעשה, כמוסבר לעיל (א) (ב) (א) ובפעם הרביעית יזה מהדם המעורב, וגם יתנו על טהרו של גג המזבח.

(וי' אח"מ טז,יח) וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁר לַפְּנֵי-ה' – יכל להכתב ויצא למזבח לפני ה'. המלים "אל" ו-"אשר" יתירות כדי לדרוש מנוכחותם.

(וי' אח"מ טז,יח) אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁר לַפְּנֵי-ה' – מקף אפשר בורר בין האם יש קשר באיזה צד הפרוכת פרופה ובין היכן מתחיל הכהן להזות, ובין שאין קשר מפני שבין היציאה מקה"ק ובין הזאות על המזבח יש הנחת הבזיכים על כן או כנים בקדש ליד הפרוכת וגם הזאות על הפרוכת. אלא אם נאמר שהכך או הכנים סמוכים למקום הפריפה של הפרוכת ואז יש קשר בין מקום הפריפה ובין היכן מתחיל הכהן להזות. לר' עקיבא ילך לקרן דרום מזרחית ולריה"ג ילך לקרן מזרחית צפונית.

(וי' אח"מ טז,יח) אֶל-הַמִּזְבֵּחַ – [מסכת יומא, שערי היכל, מכוון המקדש, מערכה קלו ע' רצב] הלכה מיוחדת במזבח הזהב השונה מכל הכלים האחרים, שאף מקומו התקדש להקטרה ואם המזבח נעדר מקטירים על מקומו. אפשר שטעם מקף בורר האם אפשר להקטיר במקום מזבח הזהב בהעדרו או אי אפשר. וטעם תביר ירמו שגם בהעדר המזבח ההלכה שאפשר.

הסבר אחר לטעם תביר (וי' אח"מ טז,יח) אֶל-הַמִּזְבֵּחַ – תביר בתפקיד שובר את הכלל שאין מעבירים על המצוות,

(וי' אח"מ טז,יח) אֶשֶׁר לַפְּנֵי-ה' – מרכא (=מאריך) טרחא, בתפקיד יתור לרבות דרכו שלא יעמוד הכהן בין קה"ק ובין המזבח הזהב אלא לדעת ר' עקיבא ילך לקרן דרום מזרחית ולדעת ריוסי הגלילי ילך לקרן מזרחית צפונית של המזבח הפנימי להתחיל ממנה בכפרת המזבח הפנימי.

[תו"ת] (וי' אח"מ טז,יח) אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וגו' זה מזבח הזהב⁶ [שם שם]: [תו"ת פ] מדכתוב (וי' אח"מ טז,יח) אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁר לַפְּנֵי-ה', ומזבח החיצון לא לפני ה' הוא:

(וי' אח"מ טז,יח) לַפְּנֵי-ה' – מקף כבורר משמעות "לפני ה'" ככתוב זה מזבח הזהב, לעומת (וי' שמ' יא,ב), הכנסת אש זרה לקדש, יציאת אש מלפני ה', וזה קשור אל (וי' אח"מ טז,יח) המתיחס לפר' שמיני בקרבנתם לפני ה' לעומת (וי' אח"מ טז,יח) לפני ה' תטהרו שזה ענין רוחני, ולעומת (במ' נשא ה,טז) והעמידה הכהן (לסוטה) לפני ה' " שזה בשער ניקנור, לעומת (במ' מט' לב,ט) כָּל חֶלְוֵיךָ לְמִלְחָמָה לְפָנַי יִהְיֶה

[תו"ת] (וי' אח"מ טז,יח) מִדָּמָה הַפָּר וּמִדָּמָה הַשְּׂעִיר – שיהיו מעורבין^{6b} [יומא נז ב]: [תו"ת פא] ר"ל שיערב הדמים, דאין לומר שמזה מכל אחד בפני עצמו, דהא כתיב ב-(שמ' תצ' ל) [כפר אהרן על-קרנותיו אחת בפעם מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים ודרשינן שם הזאה אחת ולא שתיים יעו"ש:

(וי' אח"מ טז,יח) מִדָּמָה הַפָּר וּמִדָּמָה הַשְּׂעִיר – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמו לשני למודים, מונח מרבה אפשרות לעוד למודים בתפקיד זקא-קטן, מהפך פשטא מרמו שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשוטו. (למוד א) דעת ר' יאשיה מזה מדם מעורב ולא מכל דם בנפרד. (למוד ב) שמפני חשיבות קדשים אין דם בטל בדם אע"פ שדם הפר רב על דם השעיר. כלהלן:

[תו"ת] (וי' אח"מ טז,יח) מִדָּמָה הַפָּר וּמִדָּמָה הַשְּׂעִיר – והלא דם הפר מרובה מדם השעיר, אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה^{6b} [מנחות כ"ב א]: [תו"ת פב] ר"ל דכיון דקיי"ל דצריך לערב הדם, ודם הפר מרובה מדם השעיר, אלא בטל המעוט ברוב, וא"כ הול"ל ולקח מן הדם, אבל הלשון מדם הפר ומדם השעיר משמע ששקולים הם ואין בטלים זה בזה, אלא מוכרח מלשון זה דמינים העולין ע"ג המזבח אין מבטלין זא"ז אף על פי שזה רוב וזה מעוט. ונראה הטעם בזה משום חשיבות קדשים, וכ"נ מ-[תמורה ה,ב]** דיליף ענין זה מדרשה אחרת דכתיב (במ' קרח יח,יז) **קָדַשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרַק עַל-הַמִּזְבֵּחַ** ופירש"י בהווייתם יהיו אף על פי שנתערבו. לדיון זה השלכה להלכות היתר ואיסור ביו"ד סי' ק"ב:**

[תו"ת] (וי' אח"מ טז,יח) עַל-קֶרְנֹתָיו וגו' – כיצד הוא עושה, מתחיל מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרמית, דרומית מזרחית^{6b}, מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון שם היה גומר על מזבח הפנימי^{6b} [יומא נ"ח ב]:

טט - סוגיה האם מקיף מזבח פנימי ביד או ברגל. **[בבלי יומא נט,א]** אלא מחזורתא כדשינן מעיקרא (שלכולי עמא לא לומדים יד מרגל מר (ר"ע) סבר הקפה ביד ומר (ריה"ג) סבר הקפה ברגל

ובהא קא מיפלגי, מר (ריה"ג) סבר **סְבִיב** דמזבח פנימי כ-**סְבִיב** דמזבח החיצון (ע"פ (וי' א,ה) **וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב** - למד ממזבח חיצון שהקפתו ברגל למזבח פנימי להקיפו ברגל)

ומר (ר"ע) סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי.

(וי' אח"מ טז,יח) מִדָּמָה הַפָּר וּמִדָּמָה הַשְּׂעִיר – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, טעם מונח מרבה אפשרות לעוד למודים בתפקיד זקא-קטן,

(וי' אח"מ טז,יח) ... וְזָרְקָה מִדָּמָה הַפָּר – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי אומרים שהכתוב בא להקל על הכ"ג והם חולקים מה יותר קל ... (וי' אח"מ טז,יח) וְזָרְקוּ עַל-קֶרְנֹתָיו הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב – תביר מרכא טפחא סלוק. סלוק מרבה תכונה ל-

סְבִיב אפשר שכאן הסלוק מפנה להקשה מ-(וי' א,ה) **סְבִיב** - זקא-קטן, רבי יוסי הגלילי כמו תנא קמא לומד מ- (וי' א,ה) **וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב** - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. התבנית מהפך פשטא זקא-קטן מורה על לימוד אחד כפשוטו למזבח החיצון, לימוד אחד שלא כפשוטו, אפשר שזה שייך למזבח חיצון, אפשר שזה מופנה להקיש ממנו ל- (וי' אח"מ טז,יח) **סְבִיב** - סלוק, של מזבח הפנימי. בכל אופן, רבי יוסי הגלילי למד קשר הקשה דוקא בין שני פסוקים אלו (מתוך 13 פסוקים (2 בשמות, 11 בויקרא) העוסקים בוריקת הדם על המזבח החיצון סביב. 11 סביב - סלוק, אחד בפשטא, אחד בוקא-קטן שהוא (וי' א,ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא = מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.13.1 [ירושלמי (וילנא א,א) פסחים פ"א,ה"א]

בדיקת חמץ

שמות בא יב,יח: בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:

[ירושלמי (וילנא א,א) פסחים פ"א,ה"א]

[דף א עמוד א] **מתני' אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה ובמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים שתי שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים שתי שורות החיצונית שהן העליונות: גמ' כתיב (שמ' בא יב,יז) ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים. (שמ' בא יב,יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב. מה אנן קיימין אם לאכילת מצה כבר כתיב (שמ' בא יב,טו) שבעת ימים מצות תאכלו. ואם לומר שמתחיל בארבעה עשר והכתיב (שמ' בא יב,יח) עד יום האחד ועשרים לחדש בערב. אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תנייהו ענין לביעור חמץ.**

[ירושלמי פסחים א,א] **לארבעה רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ג]**

ומדברי סופרים (ט: ע"פ הרב מיכל זילבר הי"ו דברי סופרין ברמב"ם משמעו מהתורה רק אין ידוע הכתוב) לחפש אחר החמץ במחבואות ובחורים ולבודק ולהוציא מכל גבולו, וכן מדברי סופרים שבודקין ומשכייתין החמץ בלילה מתחלת ליל ארבעה עשר לאור הנר, מפני שבילה כל העם מצויין בבתיהן ואור הנר יפה לבדיקה, ואין קובעין מדרש בסוף יום שלשה עשר, וכן החכם * לא יתחיל לקרות בעת זו שמה ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה.

[ירושלמי פסחים א,א] **שתי רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ה]** חור שבאמצע הבית שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו, אבל חור שבין ישראל לגוי אינו בודק כלל שמה יאמר הגוי כשפים הוא עושה לי אלא מבטלו בלבו ודיו, וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה.

[ירושלמי פסחים פ"א,ה"א (וילנא ב,ב)] **כותים כל זמן שעושים מצתן עם ישראל נאמנין הן על ביעור חמץ. אם אינן עושין מצתן עם ישראל אינן נאמנין על ביעור חמץ. א"ר יוסה הדא דתימר בבתיים אבל בחצירות חשודין הן. דאינין (שאינם) דרשין (שמ' בא יב,יט) ל'א ימצא בבתיכם לא בחצרותיכם.**

שמות בא יב,יט: שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם

כיו כל-אכל מהמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:

טט: יש לומר שהכותים לא קבלו תורה שבעל-פה, ולכן לא למדו לפי טעמי המקרא, ולכן למדו "לא ימצא בבתיכם" כפשוטו. אבל כאשר קוראים בטעמי המקרא אז (שמ' בא יב,יט) **לא ימצא** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ועוד טעם טפחא כפותח טפח לאפיין את הכתוב (שמ' בא יב,יט) **לא ימצא** בכעין הכתוב אחריו **בבתיכם** ובסה"כ מרחיב הבדיקה לכעין בתיכם היינו חצרותיכם.

עיון בהגבלה הבאה מטעם אתנח במלת **בבתיכם** – אתנח מגביל בל יראה ובל ימצא לבבתיכם שלא הושכרו לנכרי על פסח.

עיינן גם [בבלי פסחים ה,ב]

שמות בא יב,יט: שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשכייתו שאר מבתיכם כיו כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השביעי:

שמות בא יב,יט: וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש והנה לכם פל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

שמות בא יב,יז: ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם:

שמות בא יב,יח: בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:

בספירה לאחור מהנאמר כאן (שמ' בא יב,יח) **עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:** מגיעים לליל ט"ו בניסן (בחדש הראשון), לכן הנאמר (שמ' בא יב,יח) **בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת** אינו כפשט הכתוב אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תנייהו ענין לביעור חמץ. אפשר שלכך מרמז טעם מלת **בראשון** פזר, אבל זה קרוב לנושא.

אפשר שזה נלמד מ- **עשר יום לחדש בערב** – קדמא מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מורה על שני לימודים, שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב, והוא עשוי להיות קשור לטעם קדמא.

יום לחדש בערב – מהפך פשטא, מוציא מפשט הכתוב אה"כ **תאכלו מצת**

ואז ע"י **עשר** – קדמא מלמד להקדים לערב ה-14 בחדש הראשון ולאכל מצות מוציא מפשט ומעביר למשמע הכנה לאכילת מצות ע"י בדיקת החמץ כי במקום אחר נאמר שבזמן אכילת מצות חל איסור חמץ – בל יראה ובל ימצא.

(שמ' בא יב,יח) **בראשון** – פזר, רעיון של איסור חמץ לר' יהודה מחצות יום י"ד ניסן, ולר' מאיר משעה אחרונה בי"ד, היינו איסור לשעות, שייך ל- [ירושלמי פסחים פ"א,ה"ד] **מתני' ר"מ** אומר אוכלין (טט: ביום י"ד ניסן) כל (עד סוף שעה) חמש ושורפין בתחלת שש ר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש: **גמ' ר"מ** אומר משש שעות ולמעלה מדבריהן. ר' יודה אומר משש שעות ולמעלה מדברי תורה. מה טעמא דר"מ (שמ' בא יב,טו) **אך ביום הראשון** זה חמשה עשר. יכול משתחשך ת"ל **אך**. הא כיצד תן לו לפני שקיעת החמה (טט: בסוף יום י"ד ניסן) שעה אחת. מה טעמא דר' יודה (שמ' בא יב,טו) **אך ביום הראשון** זה י"ד. יכול כל היום כולו ת"ל **אך**. הא כיצד חלוק את היום חציו לחמץ וחציו למצה.

(שמ' בא יב,יח) **בראשון** – פזר, רעיון של איסור חמץ לר' יהודה מחצות יום י"ד ניסן, ולר' מאיר משעה אחרונה בי"ד, היינו איסור לשעות, מועבר לנושא תענית לשעות המוזכרת ב- [בבלי עבודה זרה לד,א] ר"ע (תוס' רב עוקבא) ... אמרי, הלכתא: מתענין לשעות, ואם השלים - מתפלל תפלת תענית;

תענית לשעות הקשורה לפסח היא תענית בכורים [טור אורח חיים הלכות פסח סימן תע] גרסינן במסכת סופרים (נחלת צבי: פרק אחרון הלכה ג) הבכורות מתענין בערב פסח (טט: ומשמע מההמשך שזאת תענית שעות) והטעם זכר לנס שניצולו ממכת בכורות וכתב אבי העזרי (א) שגם בכור לאב יש לו להתענות כמו שהיתה המכה גם בהם ומיהו גדול הבית א"צ להתענות אף ע"פ שהיתה בהם המכה לא מחמירין כולי האי האיסטניס מתענה כדי שיאכל מצה לתיאבון והכי איתא בגמרא (עולת שבת: (פרק ערבי פסחים קח,א) פרק רב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא משום דאיסטניס הוה ואי הוה אכיל ביממא לא הוה מצי אכיל בליליא:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשישם; יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחר/בתושבע"פ.

תענית לשעות ב- [רמב"ם תעניות פ"א, ה"ג] **מתענה י אדם שעות** והוא שלא יאכל כלום שאר היום, כיצד הרי שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד כ שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום, הרי זה מתענה אותן שעות ומתפלל בהן עננו, שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית, וכן אם אכל ושתה ואחר כך התחיל להתענות שאר היום הרי זה תענית שעות. +/השגת הראב"ד/ וכן אכל ושתה ואח"כ התחיל להתענות שאר היום הרי זה תענית שעות. א"א אין זה כלום, שהרי אמרו /תענית/ (יב) והוא שלא טעם כלום כל אותו היום ועוד אמרו (שם /תענית יב/) כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמה תענית, המימרא הראשונה מיעטה שאם אכל בחצי היום ורצה להתענות עד הערב לאו כלום היא כי מאחר שאכל שוב אינו מתענה, והמימרא השניה באה למעט מי שאמר אפילו בערב הריני בתענית עד חצי היום כי מאחר שלא יצא עליו היום בעיני קבלתו לאו כלום היא. +

ש"ע או"ח הלכות תענית ס"י תקסב, ס"י מתענה אדם תענית שעות והוא שלא יאכל כל היום. כיצד, (הרי) שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד ט' שעות, (מג) ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום, ה"ז מתענה אותם שעות ומתפלל בהם עננו שהרי קבל עליו התענית <יג> קודם שעות התענית. ויש אומרים (מד) שגם זה תענית שעות צריך (מה) שיקבלנו עליו מאתמול; <יד> והיכי משכחת לה, כגון שקבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום, וכשהגיע לחצי היום (מו) נמלך וגמרו, או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך, ולמחר נמלך ולא אכל גם בחצי היום ראשון, (מז) הרי זה תענית שעות.

(שמ' בא יב, יח) בראשון – פזר, רעיון של איסור חמץ לר' יהודה מחצות יום י"ד ניסן, ולר' מאיר משעה אחרונה בי"ד, היינו איסור לשעות, מועבר לנושא תשלום לשכיר שעות המוזכרת ב- [בבלי בבא מציעא קי, ב] [משנה בבא מציעא פ"ט, מ"י]. המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז - השביעית מן המנין. קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז - אין השביעית מן המנין. שכיר יום גובה כל הלילה, שכיר לילה גובה כל היום, שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום. שכיר שנה, שכיר שבוע, יצא ביום - גובה כל היום, יצא בלילה - גובה כל הלילה וכל היום.

טור חושן משפט הלכות שכירות פועלים סימן שלט"ו ס"ק ד ואיזהו זמנו שכיר יום יש לו זמן ליתנו לו כל הלילה לא נתנו לו בבוקר עובר משום כל תלין שכיר לילה זמנו ליתנו כל היום לא נתנו לו בערב עובר משום ביומו תתן שכרו **ושכיר שעות** אם כלה שכירותו ביום יש לו תשלום כל אותו היום (טט: עד הערב שמש) אם כלה בלילה יש לו תשלום כל אותו הלילה (טט: עד לפני זריחת השמש) שכיר שבת שכיר שנה שוכר חודש יצא ביום גובה כל אותו היום יצא בלילה גובה כל אותו הלילה:

(וי' קד' יט, יג) לא-תעשק את-רעך ולא תגזל לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר: גרשיים מרכא תביר טפחא, גרשיים ... תביר כעין יצא להקל ולהחמיר, מרכא תביר טפחא – כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא. אחד האופנים הוא סוף זמן התשלום לשכיר שעות ביום ובלילה לעומת שכיר יום ושכיר לילה.

(שמ' בא יב, יח) בראשון בארבעה עשר – ס"ת נ-ה-ר = הנ"ר בשם הרב א"מ פרל הי"ו (מוצ"ש י"ד כסלו התשע"ח): המשנה מלמדת שבדיקת חמץ לאור הנר מרומזת בתורה. **ארבעה** – טרסא בתפקיד שיעור, כאן זמן [רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ג] מתחלת ליל ארבעה עשר, או שיעור עומק חיפוש [רמב"ם חמץ ומצה פ"ב, ה"ה, ה"ו] וכשבודק המרתף בודק ממנו שתי שורות החיצונות שהן העליונה ושלמטה ו ממנה. ... ובמקום אחר מקום שהיד מגעת, מעלה מטה, בתוך סדקים

ירושלמי פסחים פ"א, ה"א (וילנה ב, ב)
 כותים כל זמן שעושין מצתן עם ישראל נאמנין הן על ביעור חמץ. אם אינן עושין מצתן עם ישראל אינן נאמנין על ביעור חמץ. א"ר יוסה הדא דתימר בבתים אבל בחצירות חשודין הן. דאינן (שאינם) דרשין (שמ' בא יב, יט) **לא ימצא בבתים** לא בחצרותיכם. **שמות בא יב, יט: שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים**
כיון כל-אכל מהמזאת ונקרטה הנפש ההוא מערת ושראל בגר ובאזרח הארץ:
 טט: יש לומר שהכותים לא קבלו תורה שבעל-פה, ולכן לא למדו לפי טעמי המקרא, ולכן למדו "לא ימצא בבתים" כפשוטו. אבל כאשר קוראים בטעמי המקרא אז **(שמ' בא יב, יט) לא ימצא** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ועוד טעם טפחא כפוחת טפח לאפיין את הכתוב **(שמ' בא יב, יט) לא ימצא** בכעין הכתוב אחריו **בבתים** ובסה"כ מרחיב הבדיקה לכעין בתיכם היינו חצרותיכם.
 עיון בהגבלה הבאה מטעם אתנה במלת **בבתים** – אתנה מגביל כל יראה וכל ימצא לבבתים שלא הושכרו לנכרי על פסח. **[בבלי פסחים ה, ב]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פ"ב,ה"ד]

רבי יוחנן בן גוריון אמר [דף יז עמוד א] קרמית חייבת בחלה שהיא באה לידי מצה וחמץ ורבנין אמרי אינה באה לידי מצה וחמץ. ויבדקנה על עיקר בדיקתה הן חולקין. רבי יוחנן בן גוריון אמר בדקו' ומצאו אותה שהיא באה לידי מצה וחמץ ורבנין אמרין בדקוה ולא מצאו אותה שהיא באה לידי מצה וחמץ. תמן תנינן תפוח שריסקו ונתנו לתוך עיסה וחמיצה הרי זו אסורה שעורין שנפלו לתוך הבור של מים אף על פי שהבאישו מימיו מותרין תני ר' יוסה אומר מותר. רבי אחא רבי אבהו בשם רבי יוסה בר חנינה מה פליגינן במחמץ במימיו אבל במחמץ בגופו דברי הכל מותר רבי יוסי כדעתיה כמה דו אמר תמן אין תבשילו תבשיל ברוך כך הוא אמר הכא אין חמצו חמץ ברוך. תני פגה שטמנה בתבן וחזרה שטמנה בגחלים אם היו מקצתן מגולין ניטלין בשבת ואם לאו אין ניטלין.

מניין שהכהנים יוצאין ידי חובתן בחלה ובתרומה וישראל במעשר שני בפסח תלמוד לומר (שם' בא יב,יח) **תאכלו מצת ריבה**. יכול יצאו ידי חובתן בכיכורים (דוחה כ') ת"ל (שם' בא יב,כ) **ככל מושבתיכם תאכלו מצות**: מצה הנאכלת בכל מושב יצאו הכיכורים שאינן נאכלין בכל מושב. התיבון (מקשה, היתכן) הרי מעשר שני הרי אינו נאכל בכל מושב (טט: ועונה שאם נטמא) ראוי הוא להיפדות ולהיאכל בכל מושב. רבי בון בר חיייה בעי הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא לרבי יודה מהו. דתניא לקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה רבי יודה אומר יקבר אמרו לו לרבי יודא מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא אינו דין שיפדה אמר להן לא אם אמרתם במעשר שני שכן הוא נפדה טהור בריחוק מקום תאמר בלקוח בכסף מעשר שני שנינו נפדה טהור בריחוק מקום. (הגמרא חזרת למצה) הואיל ו(הלקוח בכסף מע"ש) אינו ראוי להיפדות ולהיאכל בכל מושב אין יוצאין בו.

ר' שמעון בן לקיש בעי מעתה חלת עיסת מעשר שני בירושלים הואיל ו(טט: אם נטמאת) אינה ראויה להיפדות ולהיאכל בכל מושב אין יוצאין בה.

מניין שהכהנים יוצאין ידי חובתן בחלה ובתרומה וישראל במעשר שני בפסח תלמוד לומר (שם' בא יב,יח) **תאכלו מצת ריבה**. הסבר טעם **תאכלו** – טפחא בתפקיד רבוי.

(שם' בא יב,יח) **תאכלו מצת**. טעם **מצת** – אתנה בתפקיד הגבולה של המקור למצה. (א) דתניא לקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה **רבי יודה** אומר יקבר; (ב) ר' שמעון בן לקיש בעי מעתה חלת עיסת מעשר שני בירושלים הואיל ו(טט: אם נטמאת) אינה ראויה להיפדות ולהיאכל בכל מושב אין יוצאין בה.

יכול יצאו ידי חובתן בחלות תודה ורקיקי נזיר. ת"ל (שם' בא יב,טו) **שבעת ימים מצות תאכלו** מצה נאכלת כל שבעה ואין חלות תודה [דף יז עמוד ב] ורקיקי נזיר נאכלין כל שבעה.

(שם' בא יב,טו) **שבעת ימים מצות תאכלו** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן. מהפך פשטא מרמז שני לימודים. מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. הרב א"מ פרל מציע ללמוד שמהפך פשטא מוציא מפשט הכתוב של שבעה ימי חובת אכילת מצה ואפשר שהוא מרמז למה שלומדים מ-(דב' ראה טז,ח) **ששית ימים תאכל מצות**, שהוציא את שביעי של פסח מחובת אכילת מצה ומוזה למדו שאין חובת אכילת מצה פרט לליל פסח.

(דב' ראה טז,ח) **ששית ימים תאכל מצות** וביום השביעי **עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה**: ס

ירושלמי (וילנא) [יז,ב]פסחים פ"ב,ה"ד]

ר' יונה בשם רשב"ל ממה שנאכלו חלות תודה ורקיקין נזיר בכל גבול ארץ ישראל לא צריך השונה להוציאן ממושב. ר' יוסה בשם רשב"ל זאת אומרת שנאכלו חלות תודה ורקיקי נזיר בכל ערי ישראל לפיכך לא צריך השונה להוציאן ממושב. נחא חלות תודה ורקיקי נזיר אינו כן. אמר ר' יוחנן לית כאן נזירות נזירות חובה היא. א"ר בון בר כהנא תיפתר שקרבה חטתו (של נזיר) בשילה (הרבה והביא הנזיר) ועולתו ושלמיו בנוב וגבעון.

(במי נשא ו) (טז) **והקריב הפהו לפני ה' ועשה את-חטאתו ואת-עלתו**: (של הנזיר)

(יז) **ואת-האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות ועשה הפהו את-מנחתו ואת-נסכו**:

(במי נשא ויז) **ואת-האיל יעשה זבח שלמים** – אולא-גרש קדמא מהפך פשטא, בתפקיד דבר שהתחיל הושעה וממשיך תהליך. זה מסביר כשרות הקרבת קרבן אחד בשילה ואחרים בנב וגבעון.

ר' חנניא רבי עזרה בעון קומי רבי מנא לא כן א"ר בשם ר' יוסה שלמי חגיגה הבאים בכמה כשירים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה אלא כרבי יהודה דר' יהודה אמר חטאת ופסח ליחיד בכמה גדולה אין חטאת ופסח ליחיד בכמה קטנה.

מהמצב של הקרבת חטאת נזיר בשילה ועולה ושלמים (לנזיר אלו קרבנות חובה שאפשר להקריב רק בכמה גדולה כגון) בנב או גבעון (זה בעייתו כי הבמה הגדולה בגבעון נבנתה רק אחרי הריגת כהני נוב. הרב א"מ פרל הי"ו הציע שהנזיר הקדיש כסף לקרבנות והביא אחרי זמן) לומדים שבזמן נב וגבעון אפשר היה לאכול מצות רקיקי נזיר בכל ערי ישראל. רקיקי נזיר מקבלים את הקשר לקרבן נזיר רק אם הקרבן הוקרב ואז נאכלים ליום ולילה של הקרבת הקרבן. אם הקרבן לא הוקרב והן נעשו לסתם לשוק יוצאים בהן גם בשבעת ימי הפסח **בבלי פסחים לח,א,ב**].

[בבלי זבחים קיח,א] רבי אבדימי בר חסא אמר, אמר קרא: **[בבלי זבחים קיח,ב]** ולו (יהושע טז,ו) **תאנת שלה**, מקום שכל הרואה אותו מתאנח עליו על אכילת קדשים שלו. רבי אבהו אמר, אמר קרא: **(בר' ויחי מט,כב) בן פרת יוסף בן פרת עלי-עיו, עין שלא רצתה לזון ולהינות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלא עיניה.**

הרב א"מ פרל בשם ה-פני מנחם למה זכה יוסף שקדשיו (הקדשים של כלל ישראל שהוקרבו בשילה) נאכלים בכל הרואה (שילה או משכן שילה)? כי קידש עיניו בבית פוטיפר, שם מחיצה לעיניו, לכן יש כעין מחיצה של כל הרואה את שילה שבנחלת אפרים בן יוסף.

(יהושע טז,ו) **ונצא הגבול היםה הממקמת מצפון ונסב הגבול מנרחה תאנת שלה ועבר אותו ממנחה ונחמה:**

(בר' ויחי מט,כב) **בן פרת יוסף בן פרת עלי-עיו בנות צעקה עלי-שור:**

(בר' וישיב לט,ה) **ונהי מאז הפקיד אתו ביתו ועל-פלא אשר ישלח ונברך ה' את-בית המצרי בגלל יוסף:**

ונהי ברפת ה' ככל-אשר ישלח בפת ובשדה:

(בר' וישיב לט,ה) **ונהי מאז** – פזר תרסא, תרסא יחידה עד (לט,יט) **ונהי כשמע אדניו את-דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים האלה עשה לי כדברך ונסר אפו: (כ) וישח אדני יוסף אתו ויתנהו אל-בית הסהר מקום אשר-אסורי אסיגי הטלף אסורים ונהיישם ב בית הסהר:**

(בר' וישיב לט,ה) **ונהי מאז** – פזר תרסא, מאז – תרסא בתפקיד מחיצה, מרמזת לכך שיוסף שם מחיצה על עיניו ותומך במאמר פני מנחם, ואז **ונהי** – פזר עשוי להעביר את נושא המחיצה של יוסף לנושא של אכילת קרבנות בשילה בכל מקום הרואה את שילה או משכן שילה.

ב' ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: תנ"ך, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – הלגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, וצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.14 ויקרא אחרי מות טז, זא (התשפ"ד)

ויקרא אחרי מות טז, זי: והיה עליו מן ההם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל:

מבוא להבנת הפסוק. כחלק מעבודת ביום הכפורים כהן גדול מטהר את מזבח הזהב וכך המזבח מחדש את קדושתו. לטהרה יש (שלב א) מתן דם המעורב מדם פר החטאת ודם שיער החטאת על ארבע קרנות מזבח הזהב הנלמד מ- (וי' אח"מ טז, יח); (שלב ב) טהור היינו פנוי של לפחות חלק מגג מזבח הזהב מגחלים ואפר (שלב ג) הזאת שבע טיפין דם מהתערובת הנ"ל על חלק הגג המטהר – המפונה. זאת אומרת שהמלה **וטהרו** נמצאת רעיונית בתחילת הפסוק ואחת מהאפשרויות להסבר טעם קדמא במלת **והיה** לומר שהכתוב הזה מקדים את מקומו בסדר הפעולות. הסדר הוא **וטהרו** מגחלים ואפר **והיה** ... ובוזה הסתיימו פעולות **וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל**: תבנית הטעמים אזלא קדמא מלמדת דבר דומה, אלא שהיא גם עשויה לרמז על למוד של כלל כלשהו, וכאן כנראה אין למוד כזה.

[רמב"ן] (וי' צו חיא) (שמ' פק' מ"ז) ופשקת אתימנח העלה ואתיפליגיו וקדשתי אתימנחם [היה המזבח קדש קדשים]: שיוסיף אליו קדוש יותר משאר הנמשחים במשכן וכל כלי, ועשה לו קידוש כקידוש אשר נצטוו לעשות במקריבים שאמר שמות (שמ' תצ' כט, כא) **והיה על-אהרן ועל-בגדיו**, כי אין המזבח שהוא כלי לקרבנות פחות מכלי המקריבים, וקל וחומר הדבר: וכן נאמר ביום הכפורים **(וי' אח"מ טז, יט) והיה עליו מן ההם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל**: שכל קדוש המזבח בהזאות, וכל שכן בתחילה שצריך קדוש מטומאה וזרות:

[רמב"ן] לומד מחנוכת מזבח העולה אל טהרת מזבח הזהב בכל יום כפורים.

(וי' אח"מ טז, יט) והיה – קדמא במשמע בתחילה מזבח הזהב צריך קדוש מטומאה וזרות.

[מזרחי (רא"ם)] (וי' אח"מ טז, יט) (פוחת בפרוש רש"י) והיה עליו מן ההם אחר שנתן מתנות באצבעו על קרנותיו, מזה שבע הזאות על גגו (ע"כ רש"י). פירוש: לא ש'י'תנתי הוא פירוש 'ונתן' (פסוק יח), כמו (פסוק יח) 'ולקח מדם הפר' כו', שהוא פירוש 'וכפר'. [ומה שאמר "מזה שבע הזאות על גגו" (טט): להדגיש] אבל לא למטה או למעלה, (טט): לא) דומיא דהזאות דפנים, הוא משום דהתם **(וי' אח"מ טז, יד) על-פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת כתיב ומשמע למעלה כנגד פניו ולמטה לפניו**, אבל הכא **עליו** כתיב ומשמע **עליו** ממש, דהיינו על גגו. וכן שנינו בתורת כהנים: "עליו - על טהרו של מזבח". פירוש: על גבו ... **וטהרו** ממה שעבר. **וקדשו** לעתיד לבא. בתורת כהנים. פירוש: **וטהרו** מן הטומאה שעברה, **וקדשו** לעתיד לבא שיהירו מלטמא עוד.

[מלבי"ם – התוה"מ אח"מ מח] (וי' אח"מ טז, יט) והיה עליו מן ההם התבאר אצלנו (ב-**אייילת השחר פכ"ב**) תרי"ג כללי למוד התורה לפי לשון התורה, דקדוק, נקוד, קצת טעמי המקרא) כי בעל הלשון יקדים תמיד את המלה העקריית. ואחר שלרוב יקדים השם שבו יעשה איזה דבר אל מלת עליו, והי' ראוי לומר והזה מן הדם עליו. בהכרח רצה לדייק מלת **עליו**. שיהי' **עליו** ממש על טהרו. לא מקום הגחלים והאפר [וכמו שמפ' ביומא דף נט ושם דף טו וזבחים דף לח] ומ"ש **מן ההם** שבענין ר"ל מדם הפר והשעיר. וגם רומז שיטבול אצבעו בכל פעם כמ"ש בסדר ויקרא (ס' ריז). ומ"ש **שבע פעמים** ולא שבע טיפין התבאר בסדר ויקרא (ס' רכא). ומ"ש שלא ימנה אחת ושבע. זה מבואר דלא באר זה פה. ומ"ש **וטהרו וקדשו**. פי' שיטהר מטומאות העוברים. ובוזה יוקדש להבא שכל העולה עליו יהי' לרצון:

(וי' אח"מ טז, יט) מן ההם – ה"י הידיעה ללמד על דם התערובת. מקף בורר בין הטבלת אצבע בדם התערובת לפני כל הזאה ובין הטבלה פחות פעמים.

(וי' אח"מ טז, יט) עליו מן ההם באצבעו – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים עם הלכה שיה לפרטיה; וההלכה היא ע"י הסבר נוסף לטעם קדמא במלת **(וי' אח"מ טז, יט) והיה** – קדמא במשמע לפני כל אחת משבע ההזאות טובל אצבעו בדם, ועוד שכל שבעה הטיפין יכונו ויפלו על גב מזבח הזהב ולא בצדי מזבח הזהב. שהטיפין יפלו על רק על צפוי הזהב לומדים ממלת **וטהרו** לפי המקור הבא, יוצאים גם בהזייה אחת אם אין דם ליותר. **[ירושלמי יומא פ"ה, ה"ד]** ... מה פליגינן בדם שני חטאות שנתערבו רבי אומר אומר אני רואין את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי מתנה אחת מזה כשר ואם לאו פסול **וחכמים אומרים** (למצוה צריך שבע הזיות, בדיעבד) אפילו אין בו אלא מתנה אחת משל שניה כשר.

[תורה תמימה = תול'ת] (וי' אח"מ טז, יט) וטהרו – מלמד שמזה על טהרו של מזבח, מאי טהרו – גלוי, כדכתיב **(שמ' מש' כד, י) וכעצם השמים לטהר**: **[יומא נ"ט א']**:

[תול'ת פת] (וי' אח"מ טז, יט) ר"ל לאחר שגמר כל המתנות של קרנות חותה האפר והגחלים שעל המזבח לכאן ולכאן ומזה על המקום המגולה שבו. ויסוד פי' זה נסמך על המבואר ב-[תוספתא יומא פ"ג]** כשהוא מזה אינו מזה לא ע"ג האפר ולא ע"ג הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה. ונראה דלכן מסמך זה על הלשון וטהרו מפני שאינו מתבאר בפשיטות מלשון טהרה מטומאה שהרי לא נטמא עתה המזבח שיהיה צריך טהרה, ולכן מפרש ע"ד רמז ואסמכתא טהרה מל' גלוי מלשון **(שמ' מש' כד, י) וכעצם השמים לטהר** שפירושו כעצם השמים בעת שנתגלה, ועפ"י הבאור שביארנו:**

המקור הבא מברר האם הזאת דם על מזבח הזהב (המזבח הפנימי) יכול לכלול גם את חציו העליון של מזבח הזהב כי קשה לדייק בהזאה. **[בבלי זבחים לח:א]** הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים; **[בבלי זבחים לח:ב]** מאי לאו אפליגיה דמזבח, כדאמרי אינשי: טהר טיהרא דיומא! אמר רבא בר שילא: לא, אגילוייה, דכתיב: **(שמ' מש' כד, י) וכעצם השמים לטהר**. והאיכא שירים! שירים לא מעכבי. והאיכא שירים פעמים, והאיכא דמאן דאמר מעכבי! בחד מקום קאמרינן.

הסבר **[חברותא זבחים לח:ב]** מאי לאו, שהזה על קיר מזבח הזהב אפליגיה דמזבח, כנגד חצי גובהו. שהרי כך מתפרשת תיבת "טהרו", כדאמרי אינשי "טהר טיהרא, והוי פלגא דיומא". דהיינו צהריים, שהוא חצי היום. ואף טהרו של מזבח היינו חצי המזבח. והרי כאשר הוא נותן את הדם בחציו של מזבח, אי אפשר לצמצם שלא יהיו מקצת הדמים למעלה ומקצתם למטה, הרי מצינו דמים שחציון למעלה וחציון למטה!?

ומתריצין: אמר רבא בר שילא: לא על חצי המזבח הזה, אלא אגילוייה של מזבח, דהיינו גגו. וכונת הכתוב לומר, כי אחר שהיה מטהרו מהדשן שעליו ומגלה את גגו, היה מזה מן הדם שם. ולכך הוא קרוי "טהרו", על שם שמהירו ומיפהו, וכמו דכתיב בפסוק **(שמ' מש' כד, י) וכעצם השמים לטהר**.

וממשיכה הגמרא ומקשה: והא איכא שירים של הדם, שעיקר מתנותיו (של הדם) ניתנים למעלה, ושייריו נשפכים ליסוד המזבח, ונמצא חצי דמים למעלה, וחציון למטה!?

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המראק והתורה שבעל פה, התש"ס – התש"פ: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מראק טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דראק תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראק תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפאא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ומתוצינן: נתינת שירים לא מעכבי את הכפרה. ומה שאמרנו שלא מצינו דמים הניתנים חציין למעלה וחציין למטה הוא בנתינת דמים המעכבת את הכפרה. (הקושיה והתירוץ עוסקים במזבח החיצון).

ומקשינן: והאיכא שירים של דמים הפנימיים, שעיקר מתנותיהם ניתנות בקרנות מזבח הפנימי למעלה, ושייריהם נשפכים ליסוד מזבח החיצון למטה, דאיכא למאן לקמן בפרק איהו **[בבלי זבחים נב:א]** דשפיכתם ליסוד מעכבים ומתריצין: בחד מקום בלבד, דהיינו במזבח אחד, קאמרינן שלא מצינו דמים חציין למעלה וחציין למטה (אלא רק במזבח החיצון), ואילו שיירי דמים הפנימיים אינם ניתנים על מזבח הפנימי אלא נשפכים ליסוד מזבח החיצון.

[ירושלמי יומא פ"ה, ה"ו (וילנא ל,ב)] מתני' הזה על טיהרו של מזבח שבע פעמים שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. הזה **[רמב"ם עבודת יום הכיפורים ד,ב]** ... ואחר כך מערה דם הפר לתוך דם השעיר ומחזיר הכל למזרק שהיה בו דם הפר כדי שיתערבו יפה יפה, ועומד לפני מזבח הזהב בין המזבח והמנורה, ומתחיל להזות מדם התערובת על קרנות מזבח הזהב, והוא מסבב והולך וזוה **[רמב"ם עב' יו"כ ג, ה]** ארבע הזיות על ארבע קרנות) על הקרנות מבחוץ, ומתחיל מקרן מזרחית צפונית, לצפונית מערבית, למערבית דרומית, לדרומית מזרחית, ועל כולן הוא נותן מלמטן למעלן, חוץ מן האחרונה שהיתה לפניו שהוא נותן מלמעלן למטן, כדי שלא יתלכלכו כליו, וחותה הגחלים והאפר שבמזבח הזהב הילך והילך עד שמגלה זהב, וזוה מדם התערובת על טהרו של מזבח שבע פעמים (כנראה מתחיל) בצד הדרום במקום ששלמו מנות קרנותיו, (וזה עוד הסבר לטעם קדמא במלת **[טו,יט] והזה** במשמע תחילה), ויוצא ושופך שירי הדם על יסוד מערבי של מזבח החיצון.

אבל כתוב ב-**[רמב"ם מעשה הקרבות ה, יב]** ... ושבע הזיות על אמצעו של מזבח זה כמו שיתבאר בהלכות עבודת יום הכיפורים, ואם לא כיון בהזיות שבפנים כשרות.

[ו' אח"מ טו,יט] והזה – קדמא במשמע שסדר הכתוב צריך להיות תחילה טהרו מגחלים ואפר ואז והזה עליו מן ההם באצבעו

שְׁבַע פְּעָמִים

שְׁבַע פְּעָמִים – מונח מרבה אתנה מגביל בסה"כ רבוי הגבלות, הגבלה (א) ידייק להזות על גג מזבח הזהב במקום הטוהר מגחלים ואפר, (ב) לפי **[רמב"ם מעשה הקרבות ה, יב]** ... ושבע הזיות על אמצעו של מזבח זה כמו שיתבאר בהלכות עבודת יום הכיפורים, ואם לא כיון בהזיות שבפנים כשרות. אבל לפי **[חברותא זבחים לח:ב]** אמר רבא בר שילא: לא על חצי המזבח היזה, אלא אגילוייה של מזבח, דהיינו גגו. וכונת הכתוב לומר, כי אחר שהיה מטהרו מהדשן שעליו ומגלה את גגו, היה מזה מן הדם שם. כדי לכלול את דעת **[רמב"ם מעה"ק ה, יב]** אפשר שכוונתו שלמצה ידייק שלא יזה על צידי חציו העליון של מזבח הזהב. בדיעבד גם בהזאה הלא מכוונת יצא.

[ו' אח"מ טו,יט] וטהרו – מונח בתפקיד רבוי משמע של גלוי צפוי הזהב, טעם מונח עשוי לרבות למודים בתפקיד זקא-קטן שאחריו.

[תו"ת] (ו' אח"מ טו,יט) וטהרו וקדשו – מקום שקדשו שם טהרו, מכאן דהיכי דגמר מתנות דקרנות התם יהיב על גגו^(א) **[יומא נ"ט א']**: **[תו"ת פו]** ר"ל מקום שקידש בקרנותיו שם טהרו בהזאות: (ראה להלן)

[תו"ת] (ו' אח"מ טו,יט) וטהרו וקדשו – מכאן שטהרה מביאה לידי קדושה^(ב) **[ירושלמי שבת פ"א ה"ג]**:

[תו"ת פז] יתכן דסמיך על הדרשה שבסמוך מתו"כ טהרו לשעבר וקדשו לעתיד לבא, שע"י הטהרה יוקדש, כמבואר בסמוך. וע"ע מענין זה בבבלי ע"ז כ' ב' ומש"כ לעיל ר"פ תזריע בפ' וכפר עליה הכהן וטהרה:

[תו"ת] (ו' אח"מ טו,יט) וטהרו וקדשו – טהרו לשעבר וקדשו לעתיד לבא^(ג) **[תו"כ]**:

[תו"ת פח] ר"ל שיטהר מטומאת העוברים ובוזה יוקדש להבא שכל העולה עליו יהיה לרצון, ועיין מש"כ בדרשה הקודמת:

[ו' אח"מ טו,יט] וטהרו וקדשו – זקא-קטן מרמז לשני למודים (א) מלת **וטהרו** מלמדת על פנוי לפחות חלק מנג מזבח הזהב מגחלים ומאפר, (ב) המלים **וטהרו וקדשו** מציינות סיום הפעולות (א) מתן הדם המעורב מדם הפר ומדם השעיר על ארבע קרנות מזבח הזהב (ב) ושבע הזאות מדם התערובת על הגג המטהר מגחלים ואפר מטהר את מזבח הזהב מטומאת העוברים ובוזה יוקדש להבא שכל העולה עליו יהיה לרצון.

ויקרא אחרי מות טו,כ: וכלה מפפר את הקדש ואת האהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי:

[ו' אח"מ טו,כ] וכלה מפפר את הקדש – פשטא מונח מקף זקא-קטן. זקא-קטן מרמז לשני למודים בנושא מתי מתקים **וכלה מפפר** טעם מקף מרמז על בירורים מתי מתקים **וכלה מפפר** בכל אחד מהלמודים. מונח מרבה נושאי בירור בכל למוד ועל מה יש הסכמה.

[ידיד נפש ירושלמי יומא פ"ה, ה"ו] (ו' אח"מ טו,כ) וכלה מפפר את הקדש. אית תניי תני יש תנאים האומרים אם פילה פפר. ואת תני תני אים פפר פילה. והאמוראים מסבירים במה המחלוקת. רבי אבהו אמר **בשם ר' יוחנן**, מחלוקת בגינהון. מאן דאמר אם פפר פילה סובר השעיריים מעקבין הקפידה תורה שיכלה כל העבודות! מאן דאמר אם פפר פלה כך היא הגירסה. אין השעיריים מעקבין לא הקפידה תורה אלא על הכפרה, וכיון שבעשתה, אפילו אם לא שירי הדם. רבי יהושע בן לוי אמר סביר בדרך אחרת, ולדעתו אין מחלוקת אלא משמעות בגינהון משמעות דורשין יש ביניהם, אחד דורש כך ואחד דורש כך, אבל כולם מודים מן השעיריים מעניין השעיריים מעקבין. ר' סימון אמר בשם רבי יהושע בן לוי, אין השעיריים מעקבין את הכפרה. ושואל מאי פדון? מה עכשיו? כלומר, אם אין ביניהם אלא משמעות דורשים, במה חולקים? מדוע זה דורש כך וזה דורש כך? ועונה מאן דאמר אם פלה פפר סובר הכתוב עושה אותן ארבע מתנות ששל בין הבדים, מתנה שעל הפרכת, מתנה על הקרנות של מזבח הזהב, מתנה על טהרו של מזבח. הרי ארבע מתנות, ועל מתנות אלה אמר כל כילה כיפר. ואם לא כילה אלא חיסר מתנה אחת, כאלו לא עשה כלום ולא כיפר. מאן דאמר אם פפר פלה, אינו עושה אותן אלא מתנה אחת כל ההזאות נחשבות כמתנה אחת, ואם עשה אחת מהן, כאלו עשה את כולן וכיפר. אבל בין למד"א אין כילה כיפר, בין למד"א אין כיפר כילה, אין שירי הדם מעכבים **[ידיד נפש ירושלמי יומא פ"ה, ה"ז]** רבנן אמרי שלש לפושר ושלש לפסול לשיטת חכמים צריך להתחיל מהדם האחר שמביא וצריך להתחיל מהתחלת המתנות של אותן שהפסיק בהן, לפי שהם סוברים שהמתנות האלו בג' המקומות, דהיינו בין הבדים, על הכפורת, ועל מזבח הזהב, נחשבים כל אחת הזאה בפני עצמה, בין לכושר בין לפסול. כלומר, בין אם עשאן כראוי בין אם פסל, כגון שחשב מחשבת פיגול. וההבדל בין אם כל אחת נחשבת בפני עצמה או אם שלשתן נחשבות כעבודה אחת הוא שכל אחת חשב רק בהזאה אחת, אם כל אחת בפני עצמה חייב כרת. אם כל הג' נחשבות לעבודה אחת, אינו חייב כרת עד שיפגל בשלשת ההזאות. וכיון שכל אחת בפני עצמה, משיך מאותו מקום שהפסיק, כיון שמה שעשה עשוי. ר' לעזר ור' ארבע ארבעים ושלש לפושר ושלש לפסול סוברים מ"ג לכושר ומ"ג לפסול. כלומר, לשיטתם אחת למעלה ושבע למטה של דם הפר לפני ולפנים, ועוד אחת למעלה ושבע למטה של השעיר לפני ולפנים, ביחד שש עשרה הזאות. וכמו כן בהיכל, עוד שש עשרה. ביחד ל"ב. עוד ארבע הזאות על ארבע קרנות מזבח הזהב ועוד שבע על טהרו של המזבח, הרי י"א. הכל ביחד מ"ג. ואומרים ר"א ור"ש, שכל הזאה מתוך המ"ג הזאות נחשבת בפני עצמה, בין אם היו כשרות, בין לפסול. ולכן, אם הדם נשפך ומביא דם אחר, מתחיל מהמקום שפסק. ורבנן אמרי, כל שבע ושבע פפרה בפני עצמה. רבי אלעזר ורבי שמעון אמרי, כל אחד ואחד מהמ"ג הזאות נחשבת פפרה בפני עצמו כמו שראינו. רבי זעירא אמר בשם ר' לעזר, טעמא דר' לעזר בי רבי שמעון דורשים מהפסוק **[ו' אח"מ טו,כ] וכלה מפפר את הקדש** מדייקים, מזה שלא אמר מכפורות

